

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty územní samosprávy
– Stranický systém města Nýrsko**

Jana Hošková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jana Hošková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Politické aspekty územní samosprávy – Stranický systém města Nýrsko

Název anglicky

Political Aspects of Local Government – Party System of Nýrsko

Cíle práce

Problematika stranických systémů patří mezi nejvíce rozpracované koncepce teorie politických systémů. Většina typologií stranických systémů je dobře využitelná k interpretaci charakteru systému politických stran na národní úrovni. Práce si ovšem klade otázku, do jaké míry je tato teorie využitelná pro charakteristiku stranického systému obce v České republice. Cílem práce je tedy ověřit uplatnitelnost stávající teorie k vysvětlení charakteru stranického systému vybrané municipality.

Metodika

Práce bude pojata jako případová studie. Východiskem práce bude stávající teorie stranických systémů. Vybraným subjektem zájmu bude město Nýrsko. Objektem výzkumu bude stranický systém této municipality a jeho vývoj. K naplnění cíle bude použita technika studia odborné literatury, legislativy a dalších pramenů. Bude provedena obsahová analýza relevantních pramenů a syntéza informací a dat a jejich setřídění. Budou využity metody deskriptivní, historická pro popis dosavadních poznatků a komparativní při práci s literaturou. Dále budou použita data získaná prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů s představiteli územní samosprávy a místních politických stran. V práci budou analyzována sekundární statistická data (zejména volební a socioekonomická).

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

politická strana, stranický systém, Nýrsko, zastupitelstvo obce, volby, kandidátní listina, lokální demokracie

Doporučené zdroje informací

1. BALÍK, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
2. ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
3. ŘÍCHOVÁ, B., Přehled moderních politologických teorií. 1. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2006. 303 s. ISBN 80-7367-177-8,
4. SARTORI, S., Strany a stranické systémy. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 466 s. ISBN 80-7325-062-4.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Politické aspekty územní samosprávy – Stranický systém města Nýrsko“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 11. 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za odborné vedení, příjemnou spolupráci, cenné rady a pomoc při zpracování této práce.

Politické aspekty územní samosprávy

– Stranický systém města Nýrsko

Souhrn

Předkládaná diplomová práce je zaměřena na vývoj stranických systémů na lokální úrovni politického rozhodování s cílem ověřit uplatnitelnost teorie stranických systémů. Práce je rozdělena na dvě části – teoretická východiska a vlastní práci. Teoretická část se zabývá definováním základních pojmů, jako je politická strana, obec, obecní samospráva, komunální volební systém a v neposlední řadě je zaměřena na stranické systémy a jejich uplatnitelnost v praxi. Praktická část práce je pojata jako případová studie, která se zabývá městem Nýrsko. Obsahuje stručnou charakteristiku základních demografických a socioekonomických ukazatelů obce. Práce hledá hlavní faktory ovlivňující místní stranický systém v obci Nýrsko, zkoumá politický prostor pro následnou studii politického systému, míru politické participace, politické plurality a zrod politických stran. Dále je zkoumána uplatnitelnost teorie stranického systému a úloha politických stran v lokálním politickém prostoru.

Klíčová slova: politická strana, stranický systém, Nýrsko, zastupitelstvo obce, volby, volební účast, kandidátní listina, lokální demokracie

The Political Aspects of the Local Government

– The Party System of the Town of Nýrsko

Summary

The present dissertation is focused on the development of the party systems on the local level of political decision making with the aim to verify applicability of the party systems theory. The dissertation is divided into two parts – the theoretical bases and the thesis itself. The theoretical part deals with the definitions of the fundamental concepts, such as a political party, a municipality, municipal administration, the municipal election system, and last but not at least it is focused on the party systems and their applicability in practice. The practical part of the dissertation is approached as a case study dealing with the town of Nýrsko. It contains a short characterization of the basic demographic and socio-economic indicators of the municipality. The thesis searches for the main factors having an influence on the party system in the municipality of Nýrsko, it inquires about the political area for the consequent study of the political system, the extent of political participation, the political plurality and the inception of political parties. Then the applicability of the party system theory and the role of political parties in the local political area are researched.

Keywords: political party, party system, Nýrsko, local authority, the elections, voter turnout, list of candidates, local democracy.

Obsah

1. ÚVOD	13
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	14
3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	16
3.1. Lokální demokracie – zastupitelská demokracie	16
3.2. Komunální politika.....	19
3.3. Územní samospráva	20
3.3.1. Vymezení obce	22
3.3.2. Působnost a funkce obcí	23
3.3.3. Orgány obce.....	25
3.3.3.1. Zastupitelstvo obce	25
3.3.3.2. Rada obce.....	26
3.3.3.3. Starosta.....	26
3.3.3.4. Výbory a komise	27
3.4. Komunální volební systém.....	27
3.4.1. Zákonná úprava komunálních voleb	29
3.4.2. Komponenty komunálního volebního systému	30
3.5. Politická strana	32
3.6. Stranické systémy.....	34
3.6.1. Stranický systém dle Sartoriho	36
3.6.1.1. Dělení nesoutěživých systémů.....	36
3.6.1.2. Dělení soutěživých systémů.....	38
3.6.2. Místní stranické systémy	39
3.6.3. Dynamika stranických systémů a její měření	41
4. PŘÍPADOVÁ STUDIE MĚSTA NÝRSKO	42
4.1. Charakteristika obce Nýrsko	42
4.1.1. Historie obce	42
4.1.2. Demografická charakteristika	44
4.1.3. Sociální a ekonomická charakteristika obce.....	49
4.2. Místní politické subjekty.....	54
5. VOLBY A VOLEBNÍ VÝSLEDKY	60
5.1. Komunální volby v roce 1994.....	60

5.2.	Komunální volby v roce 1998.....	62
5.3.	Komunální volby v roce 2002.....	65
5.4.	Komunální volby v roce 2006.....	67
5.5.	Komunální volby v roce 2010.....	69
5.6.	Komunální volby v roce 2014.....	72
6.	VÝSLEDKY A DISKUZE.....	75
6.1.	Vývoj místního stranického systému v Nýrsku	75
6.2.	Místní stranický systém.....	77
6.3.	Uplatnitelnost teorie stranických systémů	82
6.4.	Uplatnitelnost teorie koalic	83
6.5.	Kontinuita nýrské politické reprezentace.....	83
7.	ZÁVĚR.....	86
8.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	89
8.1.	Literární zdroje.....	89
8.2.	Elektronické publikace a zdroje	91
8.3.	Seznam zákonů.....	91
8.4.	Ostatní zdroje	92
9.	PŘÍLOHY	93

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel v obci Nýrsko v letech 1930–2015 (stavy k 31. 12.)	45
Graf č. 2: Věková struktura obyvatel	46
Graf č. 3: Věková struktura obyvatel	45
Graf č. 4: Věková struktura obyvatel	46
Graf č. 5: Věková struktura obyvatel	45
Graf č. 6: Obavatelstvo dle nejvyššího dosaženého vzdělání	49
Graf č. 7: Obavatelstvo dle nejvyššího dosaženého vzdělání	49
Graf č. 8: Podíl nezaměstnaných osob ve městě Nýrsko	50
Graf č. 9: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 1994 dle volební strany a politické příslušnosti	62
Graf č. 10: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do zastupitelstev obcí 1994 a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 1996	62
Graf č. 11: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 1998 dle volební strany a politické příslušnosti	64
Graf č. 12: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 1998	64
Graf č. 13: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2002 dle volební strany a politické příslušnosti	66
Graf č. 14: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2002	67
Graf č. 15: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2006 dle volební strany a politické příslušnosti	69
Graf č. 16: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2006	69
Graf č. 17: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2010 dle volební strany a politické příslušnosti	71
Graf č. 18: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2010	71
Graf č. 19: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2014 dle volební strany a politické příslušnosti	73
Graf č. 20: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2014	74
Graf č. 21: Stranická příslušnost zastupitelů města Nýrsko v letech 1994 – 2014	81
Graf č. 22: Porovnání výsledků volebních stran v letech 1994 – 2014	81

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Modely, třídy a typy multipartismu	36
Tabulka č. 2: Charakteristika jednostranických systémů podle typů a kritérií	37
Tabulka č. 3: Obyvatelstvo dle národnosti	47
Tabulka č. 4: Obyvatelstvo dle náboženské víry	48
Tabulka č. 5: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 1994 a volební účast.....	61
Tabulka č. 6: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 1998 a volební účast.....	63
Tabulka č. 7: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2002 a volební účast.....	66
Tabulka č. 8: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2006 a volební účast.....	68
Tabulka č. 9: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2010 a volební účast.....	70
Tabulka č. 10: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2014 a volební účast.....	73
Tabulka č. 11: Statistické údaje z komunálních voleb 1994-2014 v Nýrsku	77
Tabulka č. 12: Porovnání hlasů u politických subjektů v letech 1994–2014	78
Tabulka č. 13: Variační koeficient kandidátních listin v letech 1994–2014 v %	80
Tabulka č. 14: Přehled zvolených zastupitelů v letech 1994–2014.....	85

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma č. 1: Vývoj místního stranického systému obce Nýrsko a kontinuity kandidatury místních politických subjektů v letech 1994-2014	75
--	----

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

a.s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
apod.	a podobně
č.	číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČSNS	Česká strana národně socialistická
ČZU	Česká zemědělská univerzita
DSO	dobrovolný svazek obcí
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
např.	například
MO	místní organizace
LSNS	Liberální strana národně sociální
ODS	Občanská demokratická strana
popř.	popřípadě
Sb.	sbírka
SDH	sbor dobrovolných hasičů
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK ED	SNK Evropští demokraté
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SV-SOS	Strana venkova – spojené občanské síly
ZO	základní organizace

1. ÚVOD

V České republice se stranické systémy rozvíjí podstatně kratší dobu než ve vyspělých demokratických státech, neboť vývoj českého stranického systému byl výrazně ovlivněn dlouholetým totalitním režimem. Spoluúčast občanů na politickém rozhodování byla obnovena až po roce 1989, kdy došlo ke změně systému na demokratický. Tím byl umožněn vznik nové politické reprezentace, neboť na existenci politických stran a svobodných voleb, zaměřených na odkrytí aktuálního rozložení politických sil v daném politickém prostoru je založen reprezentativní model demokracie.

Pozornost politologů i laické veřejnosti se dlouhá léta soustředila pouze na studium stranického systému na národní úrovni, která je tímto v teoretickém rámci relativně dostatečně zmapována. Regionální a lokální stranické systémy se tak velkému zájmu politické vědy netěšily. Zlom nastal osamostatněním České republiky na začátku devadesátých let, kdy přispěla k posílení významu komunální politiky reforma veřejné správy a s tím související vzestup významu územně samostatných celků.

V souvislosti s volbami do obecních zastupitelstev byly napsány politologické práce, které se zabývaly komunální politikou a lokálními stranickými systémy. Většinou se jednalo o jednotlivé případové studie vybraných obcí a krajů. Na základě poznatků těchto studií se sestavují zobecňující závěry, i když vytvoření obecného modelu lokálního stranického systému je na komunální úrovni téměř nemožné z důvodu vysokého počtu proměnných, které vytváří v jednotlivých municipalitách zcela jedinečný a specifický systém. Mezi ty nejvýznamnější můžeme přiřadit velikost obce, počet kandidujících stran, existenci konfliktních linií, sídelní strukturu České republiky a v neposlední řadě také participaci, která vyjadřuje zájem občanů o účast na lokálním politickém procesu.

Předkládaná diplomová práce má ambici náležet mezi případové studie, které se snaží přispět k diskuzi o charakteru stranických systémů na subnacionálních úrovních politického života. Práce je orientována na deskripci vývoje a charakteru stranického systému města Nýrsko.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Diplomová práce je orientovaná na oblast stranických systémů. Teorie rozpracovaná v této souvislosti je věnována politickým stranám a jejich vztahům především na národní politické úrovni. Subnacionální úrovně politického rozhodování patří mezi oblasti méně badatelsky exponované. Východiskem této práce je teorie odborně uznávaného italského politologa Giovanniho Sartoriho. Práce si v této souvislosti klade za cíl ověřit, do jaké míry lze jím konceptualizovaný prostor politických stran využít při interpretaci vývoje stranického systému v českých podmínkách obce městského typu. K naplnění hlavního cíle je nutno stanovit cíle dílčí, a to definování hlavních socioekonomických ukazatelů obce, identifikaci aktérů politického procesu v obci, charakteristiku jejich vzájemných vztahů, deskripci voleb a jejich výsledků při volbách zastupitelstva města Nýrsko a deskripci vývoje místního stranického systému v období 1994 – 2010. Práce v této souvislosti hledá odpověď na otázku, do jaké míry je vývoj místního stranického systému (dis)kontinuální a jak se na tomto vývoji podílí voličské chování.

Práce je pojata jako případová studie. Subjektem výzkumu byla obec Nýrsko. Objektem studia byli významní aktéři místního politického procesu, zejména politické strany a jejich představitelé. K naplnění cíle byla použita technika studia odborné literatury, legislativních norem a dokumentů, které se vztahují k místnímu politickému procesu. Dále byl analyzován vývoj nýrského stranického systému pomocí komparace volebních výsledků v časové řadě. Volební data byla získána prostřednictvím Českého statistického úřadu. Dále bylo použito techniky semistrukturovaného rozhovoru s místními představiteli politických stran. Kladené otázky se zaměřily na okolnosti vzniku místní organizace strany a na aktivity politických subjektů, které jsou vyvíjeny během volebního období a těsně před komunálními volbami. Představitelé politických stran byli dotazováni na způsob sestavování kandidátních listin a zařazování nezávislých kandidátů na danou kandidátní listinu, na vzájemné vztahy aktérů místního politického procesu, zvláště na okolnosti vzniku předvolebních a radničních koalic (záznamový arch je součástí přílohy).

Samotná práce je strukturovaná do dvou částí. První část v kontextu vybraného tématu vysvětluje základní pojmy, jako je demokracie, komunální politika, politická strana, obec, zastupitelstvo města a stranický systém. Důležitou součástí této kapitoly je vymezení politického prostoru, kde je studován stranický systém a úloha stran v tomto systému.

První část práce je východiskem druhé části, ve které jsou aplikovány teoretické poznatky na konkrétní příklad komunálního politického procesu ve městě Nýrsko.

Druhá část diplomové práce, tedy vlastní případová studie města Nýrsko, charakterizuje zvolenou municipalitu z hlediska historického, demografického a socioekonomického. Provedená analýza místního stranického systému je založená na komparaci volebních výsledků v jednotlivých volebních obdobích. Výchozím zdrojem dat této analýzy byla data ČSÚ, dále pak semistrukturované rozhovory s představiteli jednotlivých politických stran a studium dokumentů, které se vztahují k místnímu politickému procesu (např. zápisy ze zasedání zastupitelstva obce).

Závěr diplomové práce předkládá rekapitulaci zjištění získaných případovou studií, zobecnění těchto závěrů a ověření uplatnitelnosti teorie stranických systémů na komunální úrovni politického rozhodování.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1. Lokální demokracie – zastupitelská demokracie

Pojem demokracie se vyvinul z řeckého slova *demokratia*, které vzniklo sloučením dvou slov: *demos* (lid) a *kratos* (vláda). Demokracii tak můžeme definovat jako vládu lidu. Tato na první pohled jednoduchá definice vyvolává celou řadu otázek. Kdo představuje lid? Jakými prostředky lid vládne, jak participuje na vládě? V jakém smyslu je použit termín vláda? Má moc nad veřejným nebo i soukromým životem občanů? Má občan za povinnost poslouchat vládu lidu? Proto nelze slovo demokracie vysvětlit jedním slovem nebo jednoduchou větou (Giddens, 1999, s. 339).

Podle Heywooda (2008, s. 96) původně pojem *demos* označoval „chudé“ či „množství“, pak by se slovní spojení dalo přeložit jako „vláda chudých“. V tomto kontextu je tedy nutná definice termínu lid. Základní formulace zní, že „lid“ jsou *všichni lidé*, tzn. veškeré obyvatelstvo státu. V praxi to ale neplatí, neboť každý politický systém i ten demokratický politickou participací omezuje (pohlaví jedince, věk nebo příslušnost k vybrané sociální skupině). V současnosti se definuje „lid“ jako všichni dospělí občané, i když jej lze pochopit jako jeden celek se společným zájmem, který nelze dále dělit nebo jako postojově odlišné množství skupin, kdy lid je chápán jako „většina“ (Heywood, 2008, s. 97).

Ještě do konce 18. století je pojem demokracie všeobecně deklarován jako „vláda davu“ a „okrádání bohatých chudými“, tedy jako něco negativního (Svensson, 1995, s. 9). Tento náhled se začal měnit v období Francouzské revoluce, kdy probíhala transformace systému přímé účasti na zastupitelský systém. V této souvislosti Říchová (2007, s. 33) demokracii obecně formuluje jako formu vlády většiny, kde většinový princip je v kontextu s možností volby, při zachování práv menšin.

Dle Dahla (2001, s. 58) je demokracie způsob vlády a politického rozhodování, který má několik zásadních přínosů oproti jiným formám vlády. V demokratických zřízeních jsou občanovi deklarována základní práva, je mu poskytnuta osobní svoboda a jsou chráněny jeho osobní zájmy. Země s demokratickým zřízením mohou dosahovat vysokého stupně politické rovnosti, tím zabraňovat vládě krutých autokratů a válečným konfliktům.

Demokracie není považována za úplně dokonalou formu vlády, má i své nedostatky, ale v současnosti je považována za nejpřijatelnější a nejracionálnější způsob uspořádání poměrů ve společnosti.

Demokracie má dvě základní podoby. Jedná se o demokracii přímou a zastupitelskou. Přímá demokracie je původní demokracie, která vznikla ve starověkém Řecku, kde nejvýznamnější byla athénská, která je dodnes vzorem pro participační demokracie (Dahl, 2001, s. 17). Podstata přímé demokracie je ve shromáždění všech občanů daného celku a příležitosti hlasovat. Největším pozitivem přímé demokracie je, že občané rozhodují o faktických záležitostech přímo. Rozhodovací pravomoc nelze převést na zástupce, kteří by mohli hlasovat ve vlastním zájmu, a ne v zájmu svých voličů. Přednosti přímé demokracie jsou ale zastíněny problémy s ní souvisejícími. Dobře fungující přímá demokracie je závislá na velikosti politické jednotky a na počtu obyvatel, kteří v ní žijí. Přímá demokracie se stává neuskutečnitelnou s rostoucím počtem obyvatel z časových a prostorových důvodů. Na vyjádření názoru všech účastníků občanského shromáždění by byla potřeba nepoměrně dlouhý časový interval, a tím klesají možnosti účasti všech přítomných a počet aktivních řečníků se snižuje. Aktivní účastníci shromáždění vystupují jako zástupci ostatních, ale není zaručeno, že jsou opravdovými reprezentanty mlčící většiny. Dalším problémem přímé demokracie je odborná způsobilost všech občanů. Ti se nemohou dostatečně orientovat ve všech záležitostech, a tím není zaručen výběr nejlepšího rozhodnutí (Dahl, 2001, s. 97–101).

Soudobá demokracie se od přímé formy odchýlila a přešla k zastupitelské demokracii. Klíčovým důvodem je, že v současnosti má politická práva velké množství obyvatel, a to neumožňuje aktivní účast všech na rozhodování. Ale některé principy přímé demokracie byly začleněny do konceptu zastupitelské demokracie, je to referendum a petice (Giddens, 1999, s. 340). Základním znakem zastupitelské demokracie je vztah mezi politikou a občany, kteří volí své zástupce jednotlivých politických stran. Pravomoc činit rozhodnutí je tak přenesena z občanů na vybrané zástupce. Moc většiny je přesunuta na relativně malou skupinu zástupců, která může vést efektivní diskuse a vydávat nařízení. Existuje ovšem potenciální nebezpečí zneužití moci menšinou, i když zvolení zástupci mají povinnost reprezentovat názory většiny (Dahl, 2001, s. 102).

Základní podmínkou fungování zastupitelské demokracie na národní úrovni je její uplatnitelnost na nižších úrovních. Úroveň demokracie v lokální politice je velmi důležitá pro celkovou stabilitu demokracie ve státě. Právě v lokální politice se může například lépe rozvinout prostor a příležitost pro bezprostřední participaci na politickém životě, která má omezené možnosti na národní úrovni zastupitelských demokracií. V prostředí lokální komunity jsou všechny předpoklady pro intenzivní participační občanské chování, založené na dobré znalosti politické reality a nezprostředkované politické zkušenosti. Občané mají nespočet možností participovat na veřejné činnosti s přímým dopadem na kvalitu veřejného života v jejich bezprostřední blízkosti. Lokální demokracie je závislá na občanech, kteří zaujmají kritickou roli účastnících se aktérů a účastníků politiky. Občanské postoje, chování a jejich hodnotové orientace tvoří rámec pro fungování nejen lokálních vlád (místní správy a samosprávy), ale i pro národní úroveň *demokratického* vládnutí (Nosál, 2010, s. 29). Dle Sisky (2001, s. 13) účast občanů na politickém životě v obci umožňuje jednotlivcům získat znalosti o komunálních problémech, které řeší zvolení úředníci veřejné správy a zastupitelé obce. Více informovaní občané jsou pro místní správu mnohem efektivnější a překonávají se rozdíly mezi politickou elitou a občany obce.

Na lokální demokracii lze nahlížet ze dvou základních přístupů. První z nich je normativní přístup nebo normativní teorie lokální demokracie, kterou poprvé popsal T. D. Sisk (2001, s. 12) v knize *Democracy At the Local Level*. Tuto teorii v českém prostředí rozvíjí publikace *Demokracie v lokálním politickém prostoru* autorů Čmejreka, Bubeníčka a Čopíka (2010). Normativní přístup pojímá komunální vládnutí ve dvou základních rovinách. Zaprvé chápe lokální demokracii jako institucionální vládu. Tu představuje zastupitelstvo, rada a starosta. Zadruhé je lokální demokracie i občanská společnost a její aktivity. Normativní teorie deklaruje, že lokální demokracie nezávisí pouze na struktuře odpovídajících demokratických politických institucí, ale i na kvalitě a postojích občanů dané společnosti (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 12).

Druhým přístupem chápání lokální demokracie je přístup deskriptivní. Ten na rozdíl od normativního nedefinuje ideální obraz lokální demokracie, ale popisuje povahu lokálních politik v různě velkých municipalitách, a tím slouží k odlišení politického prostředí, ve kterém demokratická instituce působí. Tento přístup je používán ve studiích, které se lokální demokracií nezabývají přímo, ale používají termín lokální demokracie

k označení místních samospráv s demokratickým charakterem (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 15). Jako příklad takové studie může sloužit práce M. Illnera (2006, s. 357), ve které se zabývá problematikou slučování obcí hlediskem lokální demokracie. Autor ve studii posuzuje, jaký vliv má velikost municipality na občanskou participaci a na kvalitu výkonu místní vlády. Závěrem autorova výzkumu není definice ideálního modelu lokální demokracie, ale popis možného charakteru lokální demokratické politiky.

3.2. Komunální politika

Původ pojmu „politika“ lze vysledovat už v antickém Řecku. Antické městské státy polis byly základním kamenem politiky a dnes by se dalo říci, že tvořily soubor občanského soužití a správy veřejných záležitostí na místní či lokální úrovni. V teoretické rovině je předmětem výzkumu celé řady vědních disciplín. Jiný význam tomuto pojmu přisuzují politologové a sociologové, jiný právníci či ekonomové. Nejčastěji se pojem politika vysvětluje jako účast na státních záležitostech, správě státu, správě věcí veřejných, boje o moc anebo umění řídit stát. Geografický, územní či prostorový rozměr termínu politika umožňuje přidat přívlastek mezinárodní a celostátní, v neposlední řadě i komunální, ten vystihuje politické procesy na úrovni obce jako základního prvku územní samosprávy.

Pojem komunální politika lze podle S. Balíka (2009, s. 7–8) vystihnout v obecné rovině třemi významy, proto tento prostor popisuje jako trojdimenzionální. Názvy jednotlivých oblastí polity, politics a policy jsou primárně odvozeny z anglických výrazů. Pojem polity lze přesněji určit jako institucionální, předpisující složku politiky, kterou především reprezentuje ústavní rámec, politický řád a ideje. Lze jej také chápat jako vymezení prostoru včetně definice hranic a vztahů politických aktérů. Pojem politics je definován jako dynamika celé politiky, kde se střetávají zájmy a přístupy jednotlivých politických aktérů a dochází zde ke konfliktu či koncenzu. Pojem policy lze popsat jako faktickou činnost konkrétní politiky, kde se myšlenky proměňují v konkrétní opatření týkající se přímo občanů (Balík, 2009, s. 7–8).

Jako stěžejní téma svých prací si problematiku lokální politiky v České republice vybrala celá řada autorů. Každý se věnuje komunální politice z jiného úhlu pohledu a k výzkumu používá různé metodologické přístupy.

První práce se zaměřily na zkoumání sociologických aspektů změn lokálního vývoje, komunální politiky a místní správy a samosprávy. Studie M. Illnera (2006, s. 15–26) ukazuje na fakt, že velikost municipality má vliv na kvalitu lokální demokracie. Autor poukazuje na to, že čím menší jsou obce, tím širší mají sociální prostor a mezi obyvateli a zastupiteli obce je lepší komunikace. Tato souhra nabízí větší šanci na realizaci místních problémů a uspokojení aktuálních potřeb obyvatel obce. Tato pravidla nemusí platit v případě větších sídel, zejména měst. Obecně se dá tvrdit, že ve větších sídlech probíhá jiný typ politické soutěže. Ve velkých městech je určitá propast mezi zastupiteli a občany, protože do politického rozhodování více promlouvají politické strany, vznikají různé koalice a bývá zde nižší účast voličů ve volbách.

Mezi první politologické práce zabývající se komunální politikou řadíme sborník *Komunální volby v České republice v roce 2002* (Balík a kol., 2003), jednotlivé kapitoly publikace se věnovaly rozvoji obecního volebního práva, struktuře obecní samosprávy, jednotlivým komunálním volbám v letech 1990 až 2002 a v závěrečné kapitole S. Balík poprvé nastínil problém povolebních koalic. Komunálními volbami ve stejném roce 2002 se zabýval sborník *Komunální volební systémy* (Hudák a kol., 2003). Autoři v knize srovnávají komunální instituce a volební systémy v České republice, Slovensku, Bavorsku a Hesensku v jednotlivých případových studiích na konkrétní obce.

Tomáš Lebeda (2009) se zaměřil na výzkum volebního systému a volebních pravidel. Poukázal na nesrozumitelnost systému pro voliče a na možné výstřelky při alokaci mandátů. Obdobný problém řešil i Jakub Šedo (2009), který zkoumal preferenční hlasování voličů v osmi českých městech.

Celkový přehled komunální politiky je zpracován v publikacích Stanislava Balíka *Komunální politika* (2009) a *Demokracie v lokálním politickém prostoru* (2010) autorů Čmejreka, Bubeníčka a Čopíka. Tyto knihy se částečně překrývají, ale i doplňují v tématech týkajících se historie, vývoje a funkcí místní samosprávy a vývoji komunálního volebního systému v ČR.

3.3. Územní samospráva

Samosprávu lze označit jako „vládu na lokální úrovni“, tedy vlastní vládu příslušným místům (obci, městu, kraji), jež nijak neparticipují na suverenitě. To znamená, že je

podřízena ústřední autoritě. Podřízeností se nerozumí, že jde o vládu politicky bezvýznamnou, naopak, jedná se o vládu blízkou lidem a snadno srozumitelnou.

Samospráva představuje vedle státní správy druhou nejdůležitější část veřejné správy. Je konkurenčním subjektem oproti ostatním představitelům veřejné moci, a tak zabráňuje koncentraci moci na jednom místě v mocenském centru a jejímu případnému zneužití. Je prováděna vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastními prostředky, jinými než státními, přesto je státem kontrolována. Samosprávu dělíme na územní a zájmovou (Koudelka, 2007, s. 17–19). Územní samospráva je spojená s určitým územím, na jednom území může působit více různých samosprávných jednotek. Obce jsou základní územně samosprávné celky a kraje jsou vyšší územně samosprávné celky. Jedná se o nejnižší úroveň, které je přidělena samospráva. Zájmová (profesní) samospráva se odvíjí od určité činnosti osob, zejména výdělečné. Mezi zájmové veřejnoprávní korporace řadíme profesní komory, grémia či různé svazky. Nestátní veřejnoprávní korporace jsou samosprávnými jednotkami, které mohou samostatně hospodařit a rozhodovat ve sféře svých záležitostí v rámci, který je určen zákony a dalšími právními předpisy vydanými státem. Územní samospráva je jedním ze základních znaků demokratického zřízení v zemi. Existencí územní samosprávy dochází k pluralitě moci a omezování státní byrokracie (Balík, 2009, s. 14).

Nezbytnost územní samosprávy je odůvodněna principem subsidiarity, který má zajistit, aby všechna rozhodnutí byla přijímána co nejbližší občanům, na obecní úrovni, tedy na nejnižším stupni správy, který umožňuje jejich realizaci nebo výkon. Princip subsidiarity je ve veřejné správě často používaným pojmem od druhé poloviny 20. století, je základním principem Evropské unie a souvisí s posilováním role samosprávy v rámci vývoje moderního evropského státu. Subsidiarita zabezpečuje přenesení části funkcí centrálních státních institucí na instituce nižšího řádu, nebo dokonce mimo veřejný sektor do soukromé správy, pokud jsou přenesené činnosti vykonávány ve stejné nebo i v lepší kvalitě než doposud. Vyšší státní orgány mají ve své kompetenci pouze ty úkoly, které mohou vyřešit účinněji a hospodárněji než nižší správní stupně. Tento princip deklaruje Evropská charta místní samosprávy (Koudelka, 2007, s. 27–31).

3.3.1. Vymezení obce

Prostor komunální politiky je v České republice normativně ohraničen Zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) v platném znění (níže jen zákon o obcích).

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, které tvoří územní celek a je vymezen hranicí území obce, dále je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek. Do právních vztahů vstupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec dbá o všestranný rozvoj svého území a zajištění potřeb svých občanů. Kromě toho chrání veřejný zájem popsany v zákonech a jiných právních normách (Čmejrek, Kopřiva, 2012, s. 26).

Jakoukoli obec lze vymežit pěti základními znaky. Prvním znakem je vlastní území vymezené hranicí obce. Obec je tvořena jedním nebo více katastrálními územími. Některé obce se člení na místní části. Tyto části nejsou to samé jako městské části a nemusí mít vlastní katastrální území. Jedná se pouze o evidenční jednotky. Změna území obce může nastat pouze se souhlasem zastupitelstev obcí, kterých se změna dotýká. Změna se dává na vědomí Ministerstvu financí, příslušnému katastrálnímu a finančnímu úřadu. Touto formou lze změnit pouze hranice obce, kde nedochází ke sloučení nebo oddělení části obce. Pokud se chce oddělit část obce, musí tvořit územně souvislý celek a nově vzniklé obce musí mít minimálně 1000 obyvatel. S touto změnou musí občané žijící na území oddělující se obce souhlasit v místním referendu (Koudelka, 2007, s. 112, §18–26 zákona č. 128/2000 Sb.).

Druhým znakem je obyvatelstvo obce, tedy personální znak. Dle zákona o obcích (§16 zákona č. 128/2000 Sb.) je občanem obce každá osoba, která má státní občanství České republiky a v dané obci je přihlášena k trvalému pobytu. Obyvatel obce, který dosáhne věku 18 let má právo volit a být volen do zastupitelstva obce, hlasovat v místním referendu, vyslovit se na veřejném zasedání zastupitelstva obce, vyžadovat projednání záležitostí z oblasti samostatné působnosti obce, nahlížet a vyjádřit se k návrhu rozpočtu a závěrečnému účtu obce a předložit orgánům obce návrhy a připomínky.

Třetím charakteristickým znakem obce je existence soustavy orgánů, kterými obec koná a prosazuje svoji vůli.

Čtvrtým znakem je právní subjektivita a právotvorba. Obec vstupuje do právních vztahů pod svým jménem a má pravomoc vydávat právní předpisy. Jméno obce může být změněno pouze se souhlasem Ministerstva vnitra po podání návrhu municipalitou. Názvy

ulic, částí obce a jiných veřejných prostranství jsou v kompetenci samotné obce, názvy musí být uvedeny v českém jazyce a není umožněno užití jmen žijících osobností (Koudelka, 2007, s. 94; §27–29 zákona č. 128/2000 Sb.).

Posledním, pátým znakem obce je možnost vlastnit majetek a povinnost vést hospodaření obce podle předem daného a zastupitelstvem schváleného rozpočtu (Koudelka, 2007, s. 94).

K 1. lednu 2015 existovalo na území České republiky 6253 obcí (Český statistický úřad, [on line]). Obce jsou rozděleny do kategorií: města, statutární města, městyse. Výjimečné postavení zaujímá hlavní město Praha, které je zároveň vyšším územně správním celkem a jeho postavení je upraveno zvláštním zákonem (č. 131/2000 Sb. O hlavním městě Praze). Pokud nemůžeme zařadit danou municipalitu ani do jedné z těchto kategorií, říká se jí hovorově vesnice. V zákoně tento termín nenajdeme a všechna sídla, která nelze zařadit do jmenovaných kategorií jsou pojmenována širším pojmem obec (Balík, 2009, s. 20).

3.3.2. Působnost a funkce obcí

Obec spravuje své záležitosti v rámci samostatné a přenesené působnosti. Do samostatné působnosti obcí mohou státní a krajské instituce zasahovat jen tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona, a způsobem, který definuje zákon. Rozsah této působnosti může být omezen jen právním řádem (§61 zákona č. 128/2000 Sb.). V rámci samostatné působnosti řeší obec záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce a záležitosti definované zákonem. V souhrnu se jedná o ratifikování programu rozvoje obce, územního plánu, rozpočtu a závěrečného účtu municipality, založení trvalých a dočasných peněžních fondů obce. Rozhoduje o vzniku a zániku příspěvkových organizací a organizačních složek obce včetně schválení jejich zřizovacích listin apod. Obec má v rámci samostatné působnosti možnost vydávat obecně závazné vyhlášky, při jejichž sestavování se musí řídit Ústavou a zákony, navrhuje změny katastrálního území obce, schvaluje dohody o změně hranic obce a slučování obcí (Čmejrek, Kopřiva, 2007, s. 32).

Balík (2009, s. 31) rozděluje pravomoci obce v oblasti samostatné působnosti do sedmi základních kategorií. Patří sem funkce politické, sociální, ekonomické, ekologické, bezpečnostní, infrastrukturní a prognostické. Nejvíce pravomocí je zařazeno do oblasti politických funkcí, např. vyhlašování referenda, volba a ustanovení orgánů obcí,

navazování partnerství s dalšími obcemi a vydávání výnosu o členství v dobrovolných svazcích obcí, zřizování městské policie, pojmenovávání ulic a městských částí. Do kategorie sociálních funkcí lze zařadit pravomoci v oblasti školství, sportu a kultury, dále sem patří zdravotní a sociální péče. Mezi ekonomické funkce náleží pravomoci spojené s hospodařením obce (sestavení rozpočtu, schválení závěrečného účtu obce, hospodaření s majetkem, poskytnutí a příjem darů apod.). Ekologické funkce zahrnují zabezpečení čistoty obce, svoz a likvidaci domovního odpadu nebo odvádění a čištění odpadních vod. Pod bezpečnostní funkci spadá pravomoc zřít a zajistit funkčnost obecní policie. Správu, údržbu a provozování zařízení zřízených pro uspokojování potřeb občanů obce (komunikace, vodovody, kanalizace) lze přiřadit mezi funkce infrastrukturní. Prognostické funkce mají úlohu při přípravě plnění ostatních funkcí. Patří mezi ně například schvalování programu rozvoje obce, územního plánu a regulačního plánu.

Přenesená působnost obce je dekoncentrovaná státní správa svěřená obcím, definovaná zvláštními zákony, které přenáší na obce různou míru státní správy (Kadečka a kol., 2007, s. 136). Delegování státní správy na obce má oporu v Ústavě, kde čl. 105 nařizuje, že výkon státní správy lze orgánům samosprávy svěřit jen na základě zákona. Zákon o obcích předepisuje, že orgány obce při výkonu přenesené působnosti se musí řídit zákony a jinými právními předpisy, usnesením vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů v rámci zákona. Zákon určuje, že podmínkou platnosti směrnic ústředních správních úřadů je jejich publikace ve Věstníku vlády pro orgány krajů a obcí. Při vydávání nařízení obce a rozhodování o právech, právech chráněných zájmech a povinnostech osob stačí splnit podmínky nastavené právním řádem

Zajištění výkonu přenesené působnosti je povinností obcí, ne jen jejich právem, protože osoby podřízené územní samosprávě mají právo na řádně fungující veřejnou správu. Agendu v základním rozsahu přenesené působnosti vykonávají všechny obce nehledě na jejich personální, odbornou a finanční vybavenost. Za výkon přenesené působnosti odpovídá obec státu (Koudelka, 2007, s. 148–149). Formu správních úkonů v přenesené působnosti nemohou zástupci obce nijak ovlivnit, přesto za ně nesou před voliči politickou odpovědnost. Nejen tato skutečnost je příčinou napětí, které mezi samostatnou a přenesenou působností často panuje (Balík, 2008, s. 17).

Podle míry přenesení státní agendy na obce jsou rozlišovány tři stupně obcí s přenesenou působností. Označení obce I. stupně nesou všechny obce v České republice, protože na všechny obce je v alespoň minimálním rozsahu přenesena státní správa. Obce s pověřeným obecním úřadem se nazývají obcemi II. stupně a v ČR jich je 389. Obcemi III. stupně jsou obce s rozšířenou působností (Žižka, 2013, s. 64).

3.3.3. Orgány obce

Pojetí orgánů české územní samosprávy je postaveno na zastupitelském principu. Ústava v čl. 1 říká, že obce a vyšší územní samosprávné celky jsou spravovány samostatně zastupitelstvy. Z toho vyplývá výsadní postavení zastupitelstev jako základních institucí obcí a krajů. Od určení zastupitelstva na základě volby občanů se dále odvíjí personální obsazení dalších orgánů. Orgány územní samosprávy se na rozdíl od státu neobsazují na základě dělby moci. V samosprávě se prosazuje princip vlády shromáždění, kdy nejvýše postavenému orgánu jsou ostatní orgány odpovědné a jsou svým obsazením od něj odvozené (Koudelka, 2007, s. 168).

3.3.3.1. Zastupitelstvo obce

Nejvýznamnějším orgánem obce je zastupitelstvo. Jeho existence je odvozena ze zákona o obcích, kde se o něm hovoří jako o orgánu samostatné správy obce. O složení zastupitelstva rozhodují občané obce ve volbách do zastupitelstva, tím jako jediný orgán vzniká přímou volbou. Zákon o obcích nedefinuje přesný počet členů zastupitelstva, ale deklaruje minimální a maximální počet v závislosti na počtu obyvatel obce. Konkrétní počet volených zastupitelů určí před komunálními volbami dosavadní zastupitelstvo obce. Všeobecně se počet členů zastupitelstva může pohybovat mezi 5 a 55 členy. Zastupitel vykonává svůj mandát osobně a v souladu se svým svědomím. Při jeho výkonu není omezován žádnými nařízeními a nezodpovídá se subjektu, za který kandidoval. Zastupitel má nárok předkládat orgánům obce požadavky na projednání, vznášet připomínky a dotazy na členy rady, předsedy výborů a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek města. Člen zastupitelstva má dvě základní povinnosti: aktivní účast (povinná přítomnost na zasedání zastupitelstva obce, popřípadě na zasedání jiných orgánů obce, jestliže je členem, musí plnit úkoly uložené těmito orgány, hájit zájmy občanů a za každých okolností se chovat tak, aby neohrozil vážnost své funkce) a vyvarování se střetu zájmů (Čmejrek a spol., 2010, s. 39).

Zastupitelstvo obce rozhoduje v otázkách, které se týkají samostatné působnosti obce. K platnému usnesení či rozhodnutí je potřeba nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Zasedání zastupitelstva je vždy veřejné a musí se uskutečnit alespoň jednou za tři měsíce. Je svoláváno a řízeno většinou starostou obce a v průběhu zasedání zastupitelstva musí být vyhotoven zápis, který stvrzuje svým podpisem starosta a místostarosta a určení ověřovatelé (Čmejrek, 2008, s. 37).

3.3.3.2. Rada obce

Rada obce je obecním orgánem s přenesenou působností s výkonnými pravomocemi, který vykonává státní správu. Rada vydává nařízení v oblastech povolených zákonem. Tento orgán se zřizuje v obcích, překročí-li počet členů zastupitelstva 15 lidí včetně. Pokud nepřekračuje, pravomoci rady jsou delegovány na starostu obce. Rada musí mít minimálně pět členů, maximálně jedenáct a tvoří ji starosta, místostarosta a zvolení členové z řad zastupitelstva obce (§99 zákona č. 128/2000 Sb.).

Rada se schází dle potřeby na neveřejných schůzích svolaných starostou, ale zápis z jednání musí být k nahlédnutí. Mezi pravomoci rady například patří zabezpečit hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, zakládat a rušit různé odbory obecního úřadu, plnit úkoly zřizovatele vzhledem k právnickým osobám a organizačním složkám založeným zastupitelstvem obce kromě obecní policie. Rada může rozhodovat a projednávat některé záležitosti patřící do samostatné působnosti, nejsou-li výhradně v kompetenci zastupitelstva. V kompetenci rady je ustanovení komisí jako svých iniciativních a kontrolních orgánů (Hudák, Jüptner, Svoboda, 2003, s. 10). Zákon o obcích zabezpečuje kontinuitu rozhodování na obecní úrovni tím, že rada vykonává své činnosti až do zvolení nové rady nebo starosty, není-li rada zřízena (§107 zákona č. 128/2000 Sb.).

3.3.3.3. Starosta

Status orgánu obce je přiznán také starostovi obce. Jeho úkolem je zastupovat obec navenek a je nejviditelnější součástí obecní organizace. Starostou může být pouze člen zastupitelstva s českým občanstvím, to samé platí i pro post místostarosty. Oba musí být zvoleni nadpoloviční většinou zastupitelstva, kterému se pak odpovídají z výkonu své funkce (Balík, 2009, s. 74). Starosta nemůže sám vytvářet vůli obce, ale může ji pouze navenek reprezentovat. Výjimku tvoří oblast záležitostí v samostatné působnosti obce,

kteřá mu byla svěřena radou obce. Přesto má starosta ze zákona určité specifické pravomoci. Jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu se souhlasem ředitele krajského úřadu, plní úkoly zaměstnavatele k zaměstnancům obce či zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, které nemají tajemníka obecního úřadu.

Poněkud odlišnou úlohu zastává ve výkonu přenesené působnosti. Starosta stojí v čele obecního úřadu a z toho vyplývá jeho nadřazené postavení vůči místostarostovi a zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu. Taková koncepce vztahů koresponduje i vnímání státní správy jako oblasti veřejné správy stavěné na principu hierarchie (Koudelka, 2007, s. 207).

3.3.3.4. Výbory a komise

Výbory a komise jsou iniciativní a kontrolní orgány. Výbory zřizuje zastupitelstvo, kterému jsou odpovědné ze své činnosti. Předseda výboru musí být z řad zastupitelů a počet členů výboru musí být vždy lichý. Zastupitelstvo je povinno obligatorně zřídít kontrolní a finanční výbor, výbory musí být minimálně tříčlenné a zároveň jejich členy se nemohou stát starosta, místostarosta, tajemník a osoby, které zajišťují rozpočtové a účetní práce na obecním úřadě. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce. Kontrolní výbor má na starosti kontrolu usnesení zastupitelstva a rady obce, kontroluje plnění právních předpisů obecním úřadem z oblasti samostatné působnosti a plní úkoly, jimiž jej zmocnilo zastupitelstvo obce (§118–121 zákona č. 128/2000 Sb.; Čopík a kol., 2010, s. 48).

Komise zřizuje rada obce, které jsou ze své činnosti odpovědné. Pokud byl komisi zadán výkon přenesené působnosti, je z něj odpovědná starostovi obce. Předsedou komise může být pouze občan, který prokáže zvláštní odbornou způsobilost v dané oblasti ve svěřené působnosti (§122 zákona č. 128/2000 Sb.; Čmejrek a spol., 2010, s. 49). Mezi nejčastěji zřizované komise se svěřeným výkonem přenesené působnosti patří přestupková komise.

3.4. Komunální volební systém

Komunální volby jsou primárním prvkem lokální demokracie, protože jsou základním ukazatelem demokratického chování občanů, které prokazují na možnosti

podílet se a ovlivnit chod věcí veřejných na místní úrovni. V komunálních volbách občané přenášejí část svých pravomocí na zvolené reprezentanty, respektive odevzdávají část své svrchovanosti svým zástupcům (poslancům obecních zastupitelstev, starostům/primátorům), kteří spravují obecní záležitosti s aspirací na zabezpečení efektivního fungování a rozvoje obce. Občan se tedy prostřednictvím zvolených zástupců podílí na samosprávě obcí nepřímo. Právě úroveň místní správy, která je formou veřejné správy, může nejvíce posílit reciprocitu ve vztahu mezi lokálními politickými institucemi a obyvateli, protože územní samospráva má nejbližší k občanům. Z tohoto důvodu by se měla na této úrovni zintenzívnit pravděpodobnost zodpovědnějšího přístupu občanů k volbě reprezentantů, od kterých se výměnou za projevenou důvěru očekává zodpovědné plnění jejich funkcí v zájmu všech obyvatel obce. Na požadavky a potřeby občanů by měly být samosprávné orgány připravené aktivně reagovat.

Říchová (2007, s. 132) definuje politiku v obecné rovině jako vztah mezi vládnoucími a ovládanými. V demokratické společnosti o tomto vztahu platí, že nikdo není zcela suverénem ani subjektem politiky. Politologové se shodují, že vymezení přesných hranic mezi oběma skupinami je problémové a dobrat se výsledného řešení lze pouze s pomocí voleb, neboť ty jsou určujícím okamžikem, ve kterém se projeví vůle voličů, a vytváří tak skutečnou spojnici mezi vládnoucími a ovládanými. Mezi odbornou i laickou veřejností jsou volby jedním z nejsledovanějších ukazatelů kvality demokracie. Ztělesňují místně sladěný a v základních otázkách právně uspořádaný proces, ve kterém voliči vybírají své zástupce z uchazečů, kteří byli povinni splnit předem daná kritéria, a určují tak zastupitelské sbory. Zastupitelské sbory jsou chápány jako shromáždění reprezentantů samosprávy těch, kteří je zvolili. Akt rozhodování nazýváme volebním aktem a vyloučení voliče z tohoto aktu je zcela výjimečné, např. v důsledku výkonu trestu (Říchová, 2007, s. 131).

Proces komunálního politického systému je do jisté míry závislý na sídelní struktuře a velikosti obcí. V České republice je sídelní struktura značně roztráštěná a najdeme velké rozdíly ve velikosti obcí (Čmejrek, 2013, s. 178). Specifičnost a problematičnost komunálních voleb je dána tím, že naprostou většinu municipalit (více než 89 %) tvoří komunity do dvou tisíc obyvatel. Na druhou stranu z republikového pohledu v těchto obcích žije naprostá menšina obyvatel (něco přes 26 %). V sídlech s počtem obyvatel nad dva tisíce (téměř 11 %) žije v porovnání s malými obcemi skoro třikrát tolik voličů

(Ryšavý, Šaradín, 2011, s. 24). Legislativa komunálních voleb tak musí řešit skloubení dvou značně odlišných potřeb. V malých sídlech žijí lidé, kteří se dobře znají, a při samotném výběru se proto rozhodnou většinou podle osobních kvalit kandidáta. Z tohoto důvodu musí volební zákon umožnit kandidaturu jednotlivců, kteří nejsou členem jakékoliv politické strany. Druhá potřeba se naopak váže k městům s desítkami tisíc obyvatel, kde je situace zcela odlišná. Politický proces v těchto městech opisuje schéma známé z parlamentních voleb, jsou zde zvyklostí mnohočlenné kandidátní listiny etablovaných politických stran (Outlý, 2003, s. 20).

„Aby volby mohly plnit všechny své funkce, musejí být založeny na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Právo volit, stejně jako právo kandidovat ve volbách, mají všichni občané, kteří dosáhli určitého věku. V tomto smyslu jsou volby všeobecné. Rovnost volebního práva znamená, že všichni voliči jsou si rovni z hlediska váhy a počtu hlasů, jimiž disponují. V přímých volbách hlasují voliči přímo pro jednotlivé kandidáty či kandidátní listiny.“ (Čmejrek, 2008, s. 48). S. Balík (2009, s. 85) dodává, že volby do zastupitelstev obcí se od roku 1990 konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, v souladu se zásadou poměrného zastoupení na čtyřleté funkční období.

Volby skýtají občanům možnost výběru mezi politickými variantami reprezentovanými jednotlivými kandidáty a stranami, a tím zprostředkují sestavení legitimních politických a správních orgánů. Elementárním úkolem voleb je odhalit aktuální rozložení sil v určeném prostoru a zabezpečit odpovídající reprezentaci. Podle volebních výsledků jsou rozděleny mandáty, vznikají koalice, formuje se opozice, která má prioritní úkol kontrolovat vládnoucí většinu. Pokud nejsou občané s politickou reprezentací spokojeni, mají možnost výměny v následujících volbách (Čmejrek a spol., 2010).

3.4.1. Zákonná úprava komunálních voleb

V České republice jsou komunální volby upraveny zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů, volební právo (aktivní, pasivní) je upraveno zákonem č. 128/2000 Sb.

Volby se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, dle principů poměrného zastoupení (§2 zák. č. 491/2001 Sb.). Dále se v §4 uvádí, že právo volit v obecních volbách má občan obce, který má státní občanství České

republiky, zároveň dosáhl v den voleb věku nejméně 18 let a je na území obce přihlášen k trvalému pobytu. Právo občana být volen (pasivní volební právo) uspořádává §5 zákona o volbách obdobným způsobem, protože členem obecního zastupitelstva se může stát každý volič, pokud u něj nenastane jedna ze čtyř zákonných překážek výkonu aktivního a pasivního volebního práva, které řeší otázky slučitelnosti funkce člena zastupitelstva obce s jinými funkcemi.

Termín konání komunálních voleb vyhlašuje prezident republiky nejpozději devadesát dnů před jejich konáním a vše musí být zveřejněno ve Sbírce zákonů. Volby se organizují ve dvou dnech, v pátek (od 14.00 do 22.00) a v sobotu (od 8.00 do 14.00). Kandidovat ve volbách do místních zastupitelstev mohou registrované politické strany a hnutí včetně jejich koalic, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran, politických hnutí a nezávislých kandidátů. Pokud je volební strana složena z nezávislých kandidátů nebo sdružení nezávislých kandidátů, musí být součástí kandidátní listiny příloha v podobě petice podepsané voliči podporujícími kandidaturu této volební strany. Minimální počty podpisů na peticích se odvíjí od počtu obyvatel ve volebním obvodě.

3.4.2. Komponenty komunálního volebního systému

Komunální volební systém se skládá z pěti základních institutů, kterými jsou volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule.

Obec představuje jeden více mandátový volební obvod, který je produkován územím obce. Zastupitelstvo obce může nejpozději osmdesát pět dnů přede dnem zahájení voleb ustanovit více volebních obvodů, pokud je v obci voleno více než deset zastupitelů. Podmínkou volebního zákona je, aby v každém obvodě bylo voleno stejně zastupitelů. Počet členů zastupitelstva je dán počtem obyvatel v obci. Soupis vytvořených volebních obvodů s jejich popisem, počty členů zastupitelstva obce, kteří mají být v jednotlivých volebních obvodech voleni, zveřejní starosta do dvou dnů po vytvoření volebních obvodů na úřední desce (§27 zákona č. 491/2001 Sb.).

Mezi politology převládá názor, že volební obvody patří mezi jeden z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících převod hlasů na mandáty. Manipulace s nimi má vliv na chování konkrétního volebního systému více než např. volební klauzule či matematické výpočty volební geografie (Kubát, 2002, s. 24). Dle Lebedy (2001, s. 134) má

velikost volebního obvodu principiální vliv na proporcionalitu voleb. Volební výsledky jsou proporcionalnější se zvětšováním volebního obvodu a naopak, pokud se volební obvod zmenšuje, proporcionalita klesá. Za kritickou hranici jsou považovány volební obvody s pěti mandáty. Snížení počtu mandátů pod tuto mez zapříčiní disproportionality a nadreprezentaci nejsilnějších stran.

Dalším komponentem volebního systému je forma kandidatury. Během komunálních voleb se v České republice uplatňují *otevřené nebo také kandidátní listiny*. Volební strana nejdříve určí pořadí kandidátů, ale volič má možnost ovlivnit výsledek voleb výběrem z kandidátních listin více volebních stran, není tedy omezen výběrem jedné kandidátní listiny. Na jednom volebním lístku jsou uvedeny všechna kandidující politická volební uskupení a v rámci každého z nich seznam daných kandidátů. Volič má možnost vykonat volbu třemi způsoby. Buď může označit konkrétní volební stranu (svůj hlas poskytuje kandidátovi této strany) nebo označí konkrétní kandidáty různých volebních uskupení (každý vyznačený kandidát získává jeden hlas) nebo může předchozí možnosti kombinovat tím, že označí jednu konkrétní volební stranu a z ostatních uskupení zakřížkuje jednotlivé kandidáty. Hlas získají všichni jednotlivě označení kandidáti a z volební strany získá hlas tolik kandidátů, kolik zbývá hlasů do počtu volených členů zastupitelstva v pořadí, ve kterém jsou uvedeni na kandidátní listině (Balík, 2009, s. 97).

S formou kandidatury je těsně spojená struktura hlasu. Komunální volební systém spolu s otevřenými kandidátními listinami nabízí voliči tzv. *kombinovaný (vícenásobný) hlas* (Kopřiva, 2012, s. 316). Volič má k dispozici tolik hlasů, kolik členů zastupitelstva obce má být zvoleno. Elektorát není vymezen jedinou kandidátní listinou, ale má možnost hlasovat napříč volebními stranami tzv. *panašováním*. Které spočívá v upřednostnění konkrétních kandidátů na různých kandidátních listinách, kdy počet rozdělovaných hlasů se rovná přidělovaným mandátům v daném volebním obvodu (Lebeda, 2009, s. 334).

Volební formule je způsob, jakým se převádějí odevzdané voličské hlasy na mandáty. Jedná se o matematickou operaci definovanou ve volebním zákoně. V současnosti jsou volby do obecních zastupitelstev charakterizovány čistým D'Hondtovým modelem volebního dělitele. Upravená D'Hondtova metoda se v České republice využívá ve volbách do krajských zastupitelstev (Čmejrek, 2008, s. 47).

V některých odborných publikacích je volební klauzule označována jako uzavírací klauzule, protože jde o uměle definovaný práh (zákonem stanovená hranice), který musí politický subjekt překlenout pro vstup do skrutinia (aby se ho týkalo přerozdělování mandátů). Od roku 1998 je závazná pro všechny obce a politická uskupení v nich kandidující volební klauzule ve výši 5 %. Politické sdružení musí obdržet minimálně 5 % z celkového počtu odevzdaných hlasů v obecních volbách, které se vydělí počtem volených členů zastupitelstva, které se následně vynásobí počtem kandidátů na kandidátní listině. Zásluhou preferenčních hlasů se mandát přednostně přiřazuje kandidátovi, jehož volební výsledek o 10 % převyšuje průměrný zisk hlasů všech kandidátů uvedených na listině. V případě komunálních voleb, kdy klauzuli nepřekonají alespoň dvě kandidátky, se postupně snižuje o 1 %. Byla-li v obci podaná pouze jedna kandidátní listina, uzavírací klauzule se komunálních voleb netýká (Lebeda, 2009, s. 335).

Volební mechanismus do obecních zastupitelstev je nejsložitějším volebním systémem, který se v České republice používá. Jeho složitost je na škodu srozumitelnosti. Tento systém budí mezi voliči dojem, že je otevřený ke zvolení jednotlivců, ve skutečnosti je ale nejdůležitější pořadí kandidátů, které navrhuje politické strany. Konečné pořadí pro získání mandátu není dáno absolutním počtem odevzdaných preferenčních hlasů, jak se mohou mylně voliči domnívat, ale k posunu na přední místa v kandidátní listině je potřeba 110 % hlasů průměrného počtu hlasů jednoho kandidáta z listiny. Proto se klidně může stát, že je mandát nakonec přidělen kandidátům, kteří získali menší počet preferenčních hlasů než voliči preferovaní kandidáti a paradoxně jejich hlasy přispějí ke zvolení osob na předních pozicích kandidátky (Lebeda, 2009, s. 336–337).

3.5. Politická strana

Politická strana v současném politickém systému představuje jeho elementární část, protože je hlavním protagonistou politického režimu. Vývoj politických stran má dlouhou historii a mnoho definic. Podle britského myslitele Edmunda Burka (18. století) je strana *„organizovaný celek lidí, kteří se sdružují, aby společnými silami prosazovali národní zájem, a to na základě nějakého konkrétního principu, na němž se všichni shodují“* (Fiala, Strmiska, 1998, s. 41).

M. Weber (1929, s. 90) podobně jako Burke uvádí, že jde o organizovanou skupinu lidí na základě principu dobrovolnosti a jejím cílem je poskytovat moc vybraným funkcionářům uvnitř skupiny a zároveň aktivním členům umožnit osobní výhody nebo možnosti k dosažení individuálních cílů.

Není možné vynechat ani definici G. Sartoriho (2005, s. 74), který tvrdí, že politické strany jsou skupinami, které se zúčastňují voleb a které jsou schopné jejich prostřednictvím umístit své kandidáty do veřejného aparátu. Hlavní kritéria, která vystihují pojem politická strana, jsou společná ideologie členů strany a snaha o získání a udržení politické moci. V demokratických systémech je pro ni typické i dobrovolné sdružování jejích členů a zároveň je otevřenou organizací (Sartori, 2005, s. 19–21).

V novodobějších definicích je politická strana podle Nováka (1997, s. 23) trvalá organizace, která je uspořádaná od celostátní k místní úrovni, vyhledává podporu veřejnosti, aby mohla vládnout sama či v rámci koalice ve jméno určitého politického programu. Definice vyjadřuje, že strany současného typu jsou organizované na různých úrovních (horizontálně a vertikálně), mají vypracovaný určitý volební program, prostřednictvím kterého lákají určitý typ voliče (respektive se snaží zaujmout co nejširší spektrum voličů) a uchází se o moc prostřednictvím voleb. K. Janda (1980, s. 5) vytvořil definici, ve které stranu popisuje jako organizaci, jejímž cílem je nominace vlastních zástupců do vládních funkcí, a to jí umožňuje kontrolu a regulování volební soutěže. Naproti tomu Heywood (2008, s. 316) definuje politickou stranu jako „*skupinu lidí s organizovaným cílem získat vládní moc volbami*“. Jednotlivé strany tvoří politicky aktivní jedinci se společnými názory, zájmy či cíli, čímž de facto odrážejí politickou vůli lidu (Čmejrek, 2008, s. 57).

Přes rozdílné definice mnohých politologů platí pro charakteristiku politické strany určité společné znaky. Na začátku je nutné odlišit politickou stranu od zájmových hnutí. Cílem politické strany je získat politickou moc ve formě významných postů v zastupitelských a výkonných orgánech od místní až po celostátní úroveň politického rozhodování. Oproti tomu zájmovému hnutí stačí pouhý vliv na rozhodování státních institucí (Klíma, 1998, s. 14). Říchová (2002, s. 89) v této souvislosti zmiňuje, že politická strana se na rozdíl od zájmové skupiny snaží uchopit moc prostřednictvím voleb. Politické

strany popisuje jako dobrovolné, trvalé a otevřené organizace, jejíž členové sdílí společné zájmy a představy, usilují o politickou moc a té se snaží dosáhnout prostřednictvím voleb.

3.6. Stranické systémy

Stranické systémy jako subsystemy politického systému představují širokou a poměrně složitou dimenzi politické vědy, která se stala primárním předmětem zájmu mnoha teoretiků a odborníků. Ti vytvořili široké spektrum teorií, které se snaží zobecňovat a modelovat jednotlivé stranické systémy. Mezi nejznámější a nejvíce používané patří koncepty vypracované M. Duvergerem (1954), J. Blondelem (1968) a G. Sartorim (1976). Každý z nich definuje jinou skutečnost či jev jako primární aspekt stranických systémů, popřípadě vystupují komplementárně vzhledem k předcházejícím konceptům.

Maurice Duverger byl jedním z prvních, který přišel s definicí stranického systému. Už v padesátých letech 20. století představil svoji klasifikaci založenou na početním kritériu. Podle Duvergera je stranický systém definován vztahem všech vlastností stran v daném mechanismu. Těmito vlastnostmi mohou být velikost, geografická poloha, aliance a jiné. Později bylo této definici vytýkáno, že nedokázala izolovat stranický systém od vlastností samotných politických stran (Wolinetz, 2007, s. 52). S důrazem na počet stran dospěl Duverger ke klasickému rozdělení stranických systémů na *monopartismus* (systém jedné strany, typický pro nedemokratické režimy), *bipartismus* (systém dvou stran, které se střídají u vlády) a *multipartismus* (vícestranické systémy, systémy s více než dvěma stranami).

Kritérium počtu stran později aplikovali i další teoretici jako významný indikátor při analýze vlastností stranických systémů. Kritérium počtu stran v kombinaci s jejich silou a velikostí proslavilo empirickou klasifikaci konkurenčních systémů vypracovanou Jeanem Blondelem, který rozlišil čtyři elementární systémy: *bipartismus* (existence dvou stran, soupeřících o absolutní většinu), *systém dvou a půlté strany* (postavený na jednoduchém principu dvou velkých stran a jedné malé strany), *multipartismus s dominující stranou, tzv. nedokonalý multipartismus* a *multipartismus bez dominující strany, tzv. čistý multipartismus*. Multipartismus s dominující stranou je systém s více než dvěma stranami, kde jedna strana svým volebním výsledkem převyšuje ty ostatní, ale většinou nezíská

absolutní většinu, což implikuje potřebu podpory ze strany ostatních formací. Podmínkou dominující strany je podle Blondela získat alespoň 40 % hlasů (Novák, 1997, s. 27).

Průlom při zkoumání stranických systémů zřejmě nastolil nejvýznamnější teoretik stranických systémů Giovanni Sartori. Jeho systém je mnohými politology pokládán za nejpropracovanější, což může sloužit jako argument pro důvod jeho neustálého používání (Wolinetz, 2004, s. 2). Sartoriho klasifikace stranických systémů bude podrobněji popsána v samostatné podkapitole.

Z novodobějších teoretiků můžeme jmenovat Petra Maira (1997), jehož klasifikace spočívá ve zkoumání stability a předvídatelnosti stranických interakcí při vzniku vlád. Autor zkoumá vládní koalice z pohledu výměny vládních stran. Pokud jsou změny vládních stran malé a k vládním funkcím se dostává pouze omezený počet stran, systém se nazývá *uzavřený*. Ostatní strany jsou dlouhodobě vyloučené z účasti na moci. Spojenectví jsou uzavřená, což znamená, že strany vytváří koalice se stále stejnými partnery. Za příklad mohou sloužit Velká Británie nebo Japonsko. Naopak systém je *otevřený*, pokud můžeme pozorovat inovativnost při sestavování vládních koalicí a nastávají různé alternativy při seskupování tzv. bloků stran, které mezi sebou spolupracují. Přístup k moci mají skoro všechny strany, které se dostanou do parlamentu (Mair, 1996, s. 49–72). Autor uvádí příklad Holandska a Dánska.

Steven B. Wolinetz se ve své práci *Classifying Party Systems: Where Have All the Typologies Gone?* zamýšlí nad otázkou zastaralosti klasifikací stranických systémů ze šedesátých let. Podle Petra Maira (1996, s. 73–82) už málo systémů vykazuje známky čistého dvojstranického systému nebo polarizovaného systému. A na druhé straně většina demokratických států spadá do systému umírněného pluralismu. Většina systémů je dostředivá (Wolinetz, 2004, s. 2). Wolinetz připouští novější verzi klasifikace, která vychází z klasické Sartoriho klasifikace, kde rezonuje počet relevantních stran a stupeň polarizace. Právě podle stupně polarizace rozděluje systémy na *unipolární*, *dostředivý*, *bipolární* a *multipolární*. Dalším kritériem je, zda se aliance vytváří v parlamentu či mimo něj. Hlavní úlohu sehrávají koalice, respektive bloky stran, které vytváří strany v různých stranických systémech (Wolinetz, 2004, s. 21–22).

3.6.1. Stranický systém dle Sartoriho

Sartori (2005, s. 55) pracuje se dvěma kategoriemi: s počtem stran, kde rozlišuje strany relevantní a irelevantní a s typem systému. Sartori tak kromě statické části systému, kterou představují politické strany, sleduje i dynamickou složku systému, vzájemné vztahy. Na základě těchto kritérií formuluje základní dichotomii stranických systémů na soutěživé a nesoutěživé. Autor rozlišuje formát stranické soutěže (třídy), kam spadá stupeň polarizace (ideologická intenzita jednotlivých stran v nesoutěživých systémech a ideologická vzdálenost v režimech soutěživých). Počet stran indikuje rozsah fragmentace, koncentrace nebo rozptýlení politické moci. Čím více relevantních stran v mechanismu existuje, tím větší je jejich ideologická vzdálenost (Sartori, 2005, s. 124). Autor interpretuje stranický systém na základě jednorozměrné pravolevé osy.

Tabulka č. 1: Modely, třídy a typy multipartismu

VZOREC	TŘÍDA	TYP
Nízká fragmentace (do 5 stran)→	Omezený pluralismus →	Umírněný pluralismus
Segmentace ↗	
Vysoká fragmentace (nad 5 stran)→	Extrémní pluralismus →	Polarizovaný pluralismus

Zdroj: Sartori, 2005, s. 132.

Otázka nesoutěživých systémů je diskutabilní, protože stranický systém vyžaduje interakci více stran, a to se logicky v systémech s jednou stranou nekoná. Wolinetz (2004, s. 3) tvrdí, že pro režimy s jednou stranou by se měl používat pojem *politický systém*, a ne termín *stranický systém*. Ale dle Sartoriho (2005, s. 60) jakákoliv pozice tvoří opozici, pak tedy každá větší skupina se štěpí na menší a vytváří neformální vnitrostranické procesy. Tady mezi sebou soutěží frakce v rámci jedné strany na rozdíl od soutěživých systémů, kde proti sobě stojí jednotlivé strany.

3.6.1.1. Dělení nesoutěživých systémů

První kategorie podle Sartoriho rozdělení nesoutěživých systémů zahrnuje třídu jednostranického systému, kde politická moc je monopolem jedné strany a žádným dalším stranám není povoleno existovat. Dále autor vytváří jeho tři typy na základě pragmatickoideologického dělení, podle stupně donucení či represe. *Jednostranický*

totalitní systém vede k úplnému proniknutí strany do společnosti prostřednictvím ideologizace a mobilizace, ničí všechny autonomní subsystémy a ovládá politický život pomocí represí (např. Sovětský svaz nebo Třetí říše). *Jednostranický autoritářský* systém má menší intenzitu ideologie, takže je v něm nižší destrukce autonomních systémů. Autonomní skupiny jsou ale vyloučené z politického života. Kontrolní systém nemá moc ani ambice prosadit se v celé společnosti. Mobilizační snaha nejde do hloubky, jedná se spíše o masové demonstrace nebo shromáždění. *Jednostranický pragmatický* systém není ideologicky soudržný, má nižší donucovací schopnost. Dá se říci, že spíše absorbuje, než ničí vztah k venkovním skupinám. Přehledné shrnutí je v Tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Charakteristika jednostranických systémů podle typů a kritérií

KRITERIUM	TOTALITNÍ UNIPARTISMUS	AUTORITÁŘSKÝ	PRAGMATICKÝ
IDEOLOGIE	SILNÁ A TOTALITNÍ	SLABŠÍ A NETOTALITNÍ	IRELEVANTNÍ NEBO VELMI SLABÁ
NÁTLAG, VYNUCOVÁNÍ, MOBILIZACE	VYSOKÁ	STŘEDNÍ	NIŽŠÍ
POLITIKA VS. VENKOVNÍ SKUPINY	DESTRUKTIVNÍ	DISKRIMINUJÍCÍ	ABSORBUJÍCÍ
SUBSKUPINOVÁ NEZÁVISLOST	ŽÁDNÁ	DISKRIMINUJÍCÍ	ABSORBUJÍCÍ
SVÉVOLE VŮDCE	NEOMEZENÁ A NEPŘEDVÍDATELNÁ	V PŘEDVÍDATELNÝCH MEZÍCH	OMEZENÁ

Zdroj: Sartori, 2005, s. 231

Dále autor vyčlenil režimy s *hegemonní stranou*, kde podle početního kritéria formálně existuje více stran, ale ty jsou vyřazené z politické soutěže. Fungují jako satelity nebo podřadné strany, protože alternace a samotné předpoklady soutěže jsou vyloučené (v období komunismu existovaly satelitní strany podřízené státostraně, v Československu fungovaly Československá strana lidová a Československá strana socialistická). Režim s hegemonní stranou má dva typy, a to *ideologicko hegemonní* a *pragmaticko hegemonní*. Autor uvádí jako příklad Mexiko v polovině 70. let, Paraguay či Jižní Koreu (Sartori, 2005, s. 219–243).

3.6.1.2. Dělení soutěživých systémů

Jako první bude definován systém *s predominantní (převládající) stranou*. Nejdříve musíme odlišit pojem dominantní strany (použito výše), který se týká velikosti stran. Tento typ strany výrazně a dlouhodobě předstihuje své soupeře, ale nezíská absolutní většinu mandátů. Může se tedy vyskytovat v kategorii každého stranického typu. V systému s predominantní stranou existuje strana, která je ziskem nadpoloviční většiny hlasů dlouhodobě u moci. Strany s menší silou nemají prakticky přístup k vytvoření vlády, nedochází ke střídání stran u moci. Rozdíl od nesoutěživé kategorie s homogenní stranou je v tom, že ostatní strany mají volný přístup k volbám. I když tento systém patří mezi soutěživé, dlouhodobé setrvání jedné strany u moci tuto soutěživost podkopává. Opozice trpí určitým stupněm demobilizace a neustále se snižuje její aktivita (Sartori, 2005, s. 207). Novák (1997, s. 67) vysvětluje fungování tohoto mechanismu na příkladech Indie, Japonska a Norska.

Dvojstranický systém znamená, že obě soutěžící strany se snaží o absolutní většinu a obě jsou schopné ji získat. Systém nevytváří koalice. Pokud nedojde ke střídání stran několik období za sebou, systém přechází do kategorie s predominantní stranou. Dvě hlavní strany střídající se u moci by měly vykazovat malou ideologickou vzdálenost a soupeřit o co nejširší voličské spektrum. Soutěž má dostředivý charakter, čili političtí soupeři se chovají zodpovědně. Podle Sartoriho (2005, s. 208) je tento systém funkční, když plodí vysoce konsensuální politickou společnost, charakterizovanou minimálním ideologickým rozpětím. Sartori definuje podmínky fungování bipartismu takto:

- dvě strany soupeří o absolutní většinu poslaneckých křesel,
- jedné z těchto stran se podaří získat nadpoloviční většinu,
- tato strana má v úmyslu vládnout sama,
- alternace vlád je pravděpodobná.

V rámci třídy *omezeného (typu umírněného) pluralismu* také funguje dostředivá soutěž, ale počet relevantních stran se pohybuje v počtu tři až pět. Mezi stranami dochází k malému ideologickému rozpětí. V tomto případě strany vytvářejí koalice, které jsou si většinou ideologicky a programově blízké. Novák (1997, s. 80) tvrdí, že co se týká argumentu větší nestability koaličních vlád, většina evropských států má vícestranný

system a možnost stabilních koalicí je velká, protože je třeba brát ideologické rozpětí stran jako důležitější kritérium než počet stran.

Ve třídě *extrémního (typ polarizovaného) pluralismu* není ani tak důležitý počet relevantních stran, ale jejich ideologická vzdálenost. Tento typ je charakteristický chronickou nestabilitou. System počítá s pěti až šesti stranami. Zprava i zleva se vytváří antisystemové strany. Strana je antisystemová, když podkopává legitimitu režimu, nechce změnu vlády, ale celého systému vládnutí (Sartori 2005, s. 136). Výsledkem je tři i více rozměrné spektrum vztahů. Při moci se drží centristická strana, která nemá zájem zodpovědně vládnout, protože předčasné volby vedou neustále ke stejnému výsledku a dochází k rozložení politické moci. Strany se soustřeďují na zachování svého voličského potenciálu a identitu své strany, ne na zodpovědné vládnutí (Sartori, 2005, s. 135–216).

Posledním stupněm úplné nestability je *atomizovaný pluralismus*, kdy strany nemají na sebe téměř žádný vliv. Jako východisko z tohoto stavu se uvádí antidemokratické systémy s legitimizovanou doktrínou obnovení pořádku. Atomizovaný system se objevuje ve stranických systémech s nízkou mírou institucionalizace stran. Prakticky v něm neexistují žádná pravidla hry.

3.6.2. Místní stranické systémy

Formát stranického systému vymezuje jeho statickou podobu obvykle na základě počtu stran, které působí v daném politickém prostoru a úzce závisí na pluralitě daného politického spektra. Pluralita stranických systémů na národní úrovni je obecně odvozována od počtu stran, respektive je spojována s existencí opozičních stran a problematikou mezistranické soutěže. Avšak na lokální úrovni nemá politika mnoho prostoru k ideologizaci. Pro obce platí, že čím jsou menší, tím je v nich menší prostor ke vzniku ideologických politických rozporů. Zvolení kandidáti mohou mít ale odlišný pohled na vedení obce, čímž může vzniknout pluralitní politické prostředí v rámci zvoleného zastupitelstva. Proto se používá ke stanovení plurality stranického systému v lokálním prostředí index plurality, formulovaný jako podíl počtu kandidátů na počtu volených zastupitelů. V dané municipalitě je pak system pluralitní, pokud je hodnota indexu větší než jedna (Čmejrek, Bubeníček, Čopík., 2010, s. 109). Výhodou tohoto měření je jeho univerzálnost, pomocí jednoho vzorce lze změřit míru plurality v obci bez ohledu na její

velikost. Dále je možné zjistit poměr kandidátů usilujících o jeden mandát v zastupitelstvu a nepřímo sledovat angažovanost obyvatel.

Výzkum stranických systémů na subnacionální úrovni je založen na deskripci stranických systémů dle dílčích hledisek. Mezi ta nejdůležitější patří velikost obce, protože obce jsou rozděleny do skupin podle počtu obyvatel a následně je proveden popis stranického systému jednotlivých skupin. Jüpner (2004, s. 85–97) diferencuje municipality dle počtu obyvatel do čtyř kvantitativně odlišných kategorií: nejmenší obce (horní hranice stanovena okolo 1 700 obyvatel), obce menší střední velikosti (ležící v orientačním velikostním intervalu 1 701–9 000 obyvatel), obce větší střední velikosti (zahrnují velikostní kategorii obcí mezi 9 001–45 000 obyvatel) a největší obce spodní hranice 45 000 obyvatel, většinou statutární města). V České republice se vyskytuje 6 249 obcí s unikátní komunální politikou, kde platí pravidlo: čím větší obec, tím vyšší počet politických subjektů.

V české společnosti jsou přijímány jak pravicové, tak levicové postoje, představované regionálními politickými subjekty. Strukturu společnosti lze odvodit mimo jiné výší příjmů jednotlivých voličů. Skladba obyvatelstva v daném regionu patří mezi nejvýznamnější faktory výzkumu lokálních stranických systémů. V malých obcích, kde žijí většinou obyvatelé s nízkými příjmy, tvoří stranický systém levicově orientované politické subjekty a nezávislí kandidáti. Hoskovec a Balík uvádí jako příklad Moravu, kde má vysoké zastoupení mezi voliči politická strana KDU-ČSL, a severozápadní Čechy a severní Moravu, kde je převážně volena KSČM. Ve velkých městech se stranický systém v komparaci s parlamentní úrovní chová podobně, fenomén nezávislých kandidátů se v těchto velkých obcích téměř nevyskytuje. Rozdíly můžeme vidět u obcí střední velikosti, kde jsou úspěšné parlamentní strany, ale jsou patrné rozdíly v politických programech a cílech (Hoskovec, Balík, 2010).

Výsledné složení stranického systému dané obce je ovlivněno i kulturními a sociálními faktory, vztahy v komunitě a deklarovanými společnými zájmy. Své zájmy v municipalitách prosazují nejen politické subjekty, ale i zájmové skupiny a spolky, které se po dosažení společných cílů rozpadají, a může nastat i nestabilita lokálních stranických systémů.

3.6.3. Dynamika stranických systémů a její měření

Stranické systémy nejsou statické, ale neustále se vyvíjejí. Intenzitu změn lze měřit několika metodami. Mezi nejpoužívanější termíny v soutěživých systémech patří dva pojmy: fragmentace a polarizace (Cabada, 2007, s. 52).

Index fragmentace systému stran určuje pravděpodobnost, že dva náhodně vybraní zastupitelé patří k různým stranám. Index může nabývat hodnot mezi 0 a 1. Pokud je index fragmentace roven 0, pak jsou všichni zastupitelé členy jednoho politického subjektu a jedná se o jednostranický systém. Jestliže index nabývá hodnoty 1, každý zastupitel je jediným reprezentantem své strany, čili existuje tolik politických subjektů, kolik je zastupitelů. Výsledná hodnota indexu tedy udává stupeň fragmentace neboli roztříštěnosti, čím je toto číslo větší, tím je stupeň fragmentace vyšší (Novák, 1996, s. 413).

Index efektivního počtu stran měří velikost stranického systému podle počtu stran, které se v něm nachází. Oproti indexu fragmentace má výhodu snadnější vizualizace. Index vypočteme tak, že číslo 1 vydělíme součtem čtverců proporcí každé volební strany, která získala mandát v zastupitelstvu. Pokud budou mít strany shodný počet mandátů, bude se index efektivního počtu stran rovnat počtu stran v zastupitelstvu. Pokud se hodnota indexu rovná 1, pak je v zastupitelstvu pouze jedna strana (všichni zastupitelé byli zapsáni na jedné kandidátní listině), a systém je nepluralitní. Horní hranice indexu není omezena a vysoké hodnoty indexu znamenají roztříštěnost stranického systému (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 109).

Index plurality určuje, jak moc je stranický systém v dané municipalitě pluralitní, neboli zda je mnohostranný. Za pluralitní stranický systém lze označit takový systém, kde počet kandidátů je větší než počet volených zastupitelů. V tomto případě nabývá index plurality hodnot větších než 1 a místní politické spektrum je považováno za pluralitní. Index plurality lze vypočítat tak, že sečteme všechny kandidáty zapsané na kandidátních listinách a toto číslo vydělíme počtem volených zastupitelů. Pokud nastane situace, že se hodnota indexu rovná 1, potom všichni zvolení zastupitelé kandidovali za jednu stranu nebo voliči hlasovali pouze pro jednu kandidátní listinu. Horní hranice indexu není omezena a v případě, že nabývá vysokých hodnot, může být stranický systém v obci značně roztříštěn (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 108–113).

4. PŘÍPADOVÁ STUDIE MĚSTA NÝRSKO

4.1. Charakteristika obce Nýrsko

Město Nýrsko se nachází v jihozápadní části Plzeňského kraje přibližně 18 km od okresního města Klatovy, nedaleko státní hranice České republiky s Německou spolkovou republikou. Město leží v podhůří šumavských vrchů v nadmořské výšce 452 m. n. m. Městem protéká řeka Úhlava, která pramení pod vrcholem Můstek v nedaleké Chráněné krajinné oblasti Šumava a teče až ke krajskému městu Plzeň, kde se vlévá do řeky Úslavy. V blízkosti města byla vybudována v šedesátých letech minulého století vodní nádrž Nýrsko, která slouží jako zásobárna vody Klatovska a Domažlicka (Město Nýrsko, [online]).

Při použití jednotek NUTS (nomenklatura územně statistických jednotek) je obec zařazena do NUTS I – Česká republika, NUTS II – region soudružnosti Jihozápad, NUTS III – Plzeňský kraj, LAU I – okres Klatovy, LAU II – obec Nýrsko. Katastrální výměra města Nýrsko činí 3 152 ha. Do jeho katastru spadají obce Blata, Bystřice nad Úhlavou, Hodousice, Stará Lhota, Starý Láz, Zelená Lhota (Město Nýrsko, [online]).

Z hlediska výkonu státní správy vykonávané v přenesené působnosti dané zákonem č. 314/2002 Sb. patří město Nýrsko mezi obce s pověřeným úřadem. Správní obvod je vymezen územím obcí Dešenice, Hamry, Chudenín, Nýrsko a Železná Ruda. Příslušnou obcí s rozšířenou působností je okresní město Klatovy.

Město Nýrsko tvoří přirozené centrum pro většinu obcí ze svého okolí a nabízí pestrou škálu obslužných a pracovních možností. Zároveň k lehce dosažitelným městským funkcím poskytuje i krásnou přírodu Chráněné krajinné oblasti Šumava.

4.1.1. Historie obce

Původní osada vznikla na obchodní stezce vedoucí z Čech do Bavorska při brodu přes řeku Úhlavu pravděpodobně ve 12. století. Osada sloužila jako celní stanice k vybírání cla a místo odpočinku pro cestující obchodníky. V písemných pramenech se na Nýrsko odkazuje již ve smlouvě mezi Janem Lucemburským a Petrem z Rožmberka z roku 1327. V průběhu 13. století vznikl v místech dnešního města opevněný kostel sv. Tomáše a okolo

něj trhov^á ves Horní Nýrsko, která se po vybudování hradu Pajrek (před rokem 1356) stala součástí pajreckého panství. Níže po proudu řeky Úhlavy ležela obec Dolní Nýrsko, která nebyla opevněná a ke své obraně využívala přírodního prostředí meandrovitého toku řeky. Obec Dolní Nýrsko náležela k bystrickému panství. Do vývoje města zasáhly i husitské války. V bitvě u Nýrska v září 1467 porazil tehdejší majitel hradu Pajrek spolu s měšťany z Domažlic a Klatov bavorské křížáky táhnoucí proti králi Jiřímu z Poděbrad. V roce 1554 byly obě části Nýrska spojeny přikoupením Horního Nýrska k bystrickému panství a v jeho správě zůstaly až do poloviny 19. století. V roce 1593 udělil císař Rudolf II. městu právo týdenního a výročního trhu, od tohoto roku je Nýrsko označováno jako město. V roce 1654 zde fungovala první škola, v roce 1680 byla postavena fara u kostela sv. Tomáše (Maidl, Sýkorová, 2002).

Největší rozvoj město znamenalo nástupem industrializace. V roce 1850 se Nýrsko stalo sídlem okresního soudu v rámci okresního hejtmanství v Klatovech, v roce 1880 byla založena jednotná pozemková kniha a obě Nýrska získala jednotné číslování. Zásadní význam měl rozvoj infrastruktury: v roce 1876 byl zahájen provoz na železniční trati Plzeň – Železná Ruda s pokračováním do Bavorska. V průběhu 19. století ve městě fungovala továrna na zápalky a prádlo, koželužna, parní pila, dva mlýny a brusírna skla hlavně díky početné židovské komunitě. Rok 1895 znamenal přelom v průmyslové prosperitě města, neboť sem byla z Vídně přeložena továrna na výrobu brýlí W. Eckstein a spol. (pozdější Okula Nýrsko), která dávala práci 200 lidem. Podle sčítání obyvatel z roku 1900 mělo Nýrsko 1844 obyvatel, z toho 197 Židů a jen 40 Čechů, zbytek tvořili Němci. Stálo zde 245 domů. Město bylo sídlem okresního soudu, u něhož se řešily správní spory první instance a věci dědické. Fungoval zde berní úřad, pošta a telegraf. Vzhledem k blízkosti hranic zde měla úřadovnu finanční stráž. V čele samosprávy bylo jako dnes městské zastupitelstvo, které volilo tříčlennou městskou radu a starostu. Ve městě byly zastoupeny téměř všechny živnosti, řemeslníci a živnostníci se sdružovali do živnostenských společenstev a grémií. V Nýrsku byla pobočka spořitelny i nemocenské pokladny, byla zde národní škola pětiletá a trojletá měšťanská škola pro chlapce (Maidl, Sýkorová, 2002).

Po rozpadu Rakouska-Uherska v roce 1918 žilo v Nýrsku více než 90 % Němců, kteří vyvíjeli snahu o připojení města k Sudetlandu v rámci německého Rakouska. Jednání skončila neúspěšně a Nýrsko se stalo součástí Československé republiky. Po ustálení situace se stát snažil posílit českou komunitu otevřením české školy. Zpočátku jednotřídní,

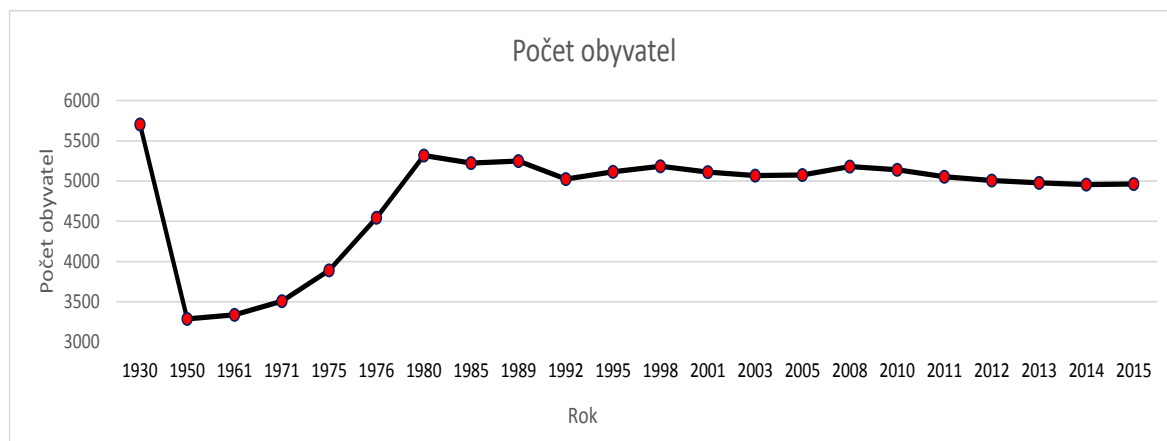
od roku 1926 měšťanské. Meziválečné období bylo ve znamení průmyslového rozvoje města. Při sčítání obyvatelstva v roce 1930 vzrostl počet obyvatel města na 3320 a počet domů na 505. Dne 8. října 1938 došlo k okupaci odtržených pohraničních oblastí Československé republiky a jeho obsazení německou armádou. Dne 4. května 1945 bylo Nýrsko osvobozeno americkou armádou. Na základě postupimské dohody byla zařazena do odsunu většina německého obyvatelstva. Tím došlo k narušení fungování ekonomiky a politického vývoje, ale i k zprětrhání kulturních a sociálních vazeb a tradic v pohraničí (Maidl, Sýkorová 2002).

4.1.2. Demografická charakteristika

Maximálního počtu obyvatel dosáhlo území současného správního obvodu obce Nýrsko při sčítání lidu v roce 1930, kdy bylo napočítáno 5705 obyvatel. K významné ztrátě obyvatel došlo v roce 1938 po podepsání „Mnichovské dohody“, kdy z obce odešli Češi a Židé. Největší demografická změna proběhla na jaře roku 1946, kdy odsunem německého obyvatelstva byla z Nýrska vysídlena komunita starousedlíků téměř beze zbytku. Nýrsko bylo posléze osidlováno obyvatelstvem z českého vnitrozemí, dále obyvatelstvem ze Slovenska a slovenských enkláv z Maďarska a Rumunska. Původních předválečných starousedlíků se vrátilo minimum (Maidl, Sýkorová, 2002).

V současnosti je v obci hlášeno k trvalému pobytu 4962 lidí (k 1. 1. 2016). Následující graf zobrazuje vývoj počtu obyvatel od roku 1930 až do současnosti. Z grafu je patrný prudký pokles obyvatel ve městě v 50. letech ve srovnání s hodnotami roku 1930, ale pak docházelo k pomalému, soustavnému nárůstu počtu obyvatel. Větší nárůst obyvatel lze zaznamenat v roce 1961, a to celkem o 81 obyvatel a v roce 1976 celkem o 660 obyvatel a v roce 1980 celkem o 369 obyvatel. Nárůst byl způsoben územními změnami, kdy byly k Nýrsku připojeny okolní obce Stará Lhota a Starý Láz (1961), Bystřice nad Úhlavou a Hodousice (1976) a Zelená Lhota a Hamry (1980). Naopak ke snížení počtu obyvatel územní změnou došlo v roce 1991, kdy se po revoluci osamostatnila obec Hamry (-101 obyvatel). Po revoluci byl vývoj počtu obyvatel rovnoměrný a nedocházelo k velkým změnám. Podle posledního vývoje (viz graf č. 1) lze předpokládat, že v nejbližších letech bude počet obyvatel spíše stagnovat a ovlivňován bude především migrací.

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel v obci Nýrsko v letech 1930–2015 (stavy k 31. 12.)

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

Mezi roky 1950 a 1980 se počet obyvatel obce neustále zvyšoval. Za 30 let se počet obyvatel v obci zvýšil téměř o 62 %. V roce 1980 dosáhl svého maxima v poválečné historii 5 319 obyvatel. Při bližším zkoumání statistických údajů o obyvatelstvu obce bylo zjištěno, že v popisovaných desetiletích kromě územních změn byl vysoký přirozený i migrační přírůstek. Příčiny lze hledat v populační politice státu, která podporovala mladé rodiny a vysokou porodnost. To se odrazilo i v územním rozvoji města, kde došlo k masivní výstavbě nýrského sídliště, ve které se pokračovalo i počátkem 90. let. Dalším důvodem přílivu obyvatelstva do města bylo rozšíření výroby ve státním podniku Okula Nýrsko. V polovině 60. let byl vybudován nový provoz na výrobu plastových lahviček pro farmaceutický průmysl a brýlový výrobní program byl rozšířen o výrobu ochranných pracovních pomůcek. V podniku pracovalo až 600 zaměstnanců.

Za posledních 10 let se snížil počet obyvatel v obci o 4,2 % a pohybuje se těsně pod pětitisícovou hranicí. Ze statistických údajů vyplývá, že hodnota migračního i přirozeného přírůstku byla převážně záporná. Příčinu současného poklesu obyvatel v obci lze také vidět v celorepublikovém problému nízké porodnosti.

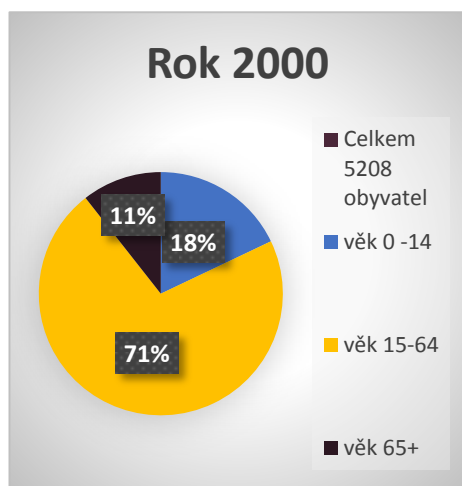
Dalším demografickým údajem, který zůstává vyrovnaný, i přes úbytek obyvatel, je podíl obyvatelstva v produktivním věku. V roce 2000 činil tento podíl 71,5 % obyvatel, v roce 2005 a 2010 již 73 %, v roce 2015 poklesl tento podíl na 68,8 % obyvatel v produktivním věku.

Stárnutí obyvatelstva se týká nejen Nýrska, ale je celorepublikovým problémem. Průměrný věk obyvatel v obci je 41,7 let, což je ve srovnání s průměrným věkem obyvatel

v okrese Klatovy i v celé ČR nižší hodnota. Průměrný věk obyvatel ČR je 41,9 let, v okrese Klatovy dokonce 43 let (za rok 2015). Dle statistických údajů se průměrný věk obyvatel v obci Nýrsko od roku 2000 zvýšil o 5,8 let.

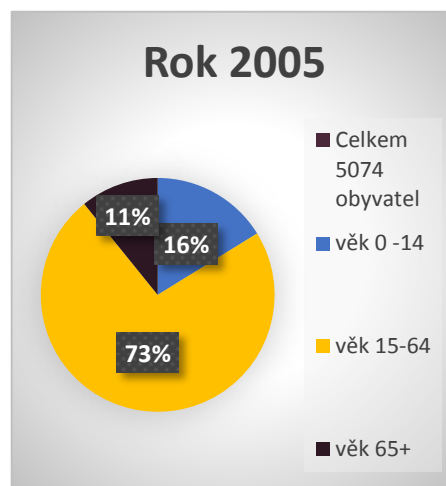
Následující grafy zobrazují proměnu věkové struktury obce za posledních 15 let.

Graf č. 2: Věková struktura obyvatel

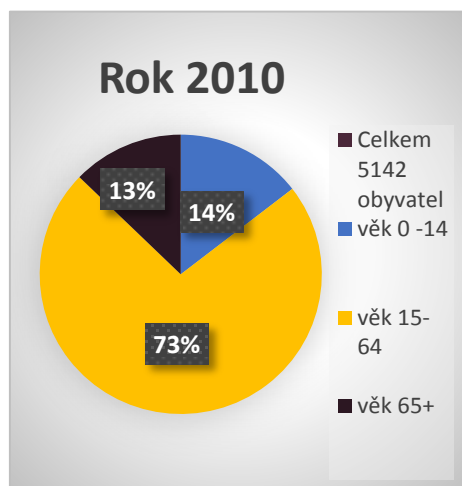
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

Graf č. 3: Věková struktura obyvatel

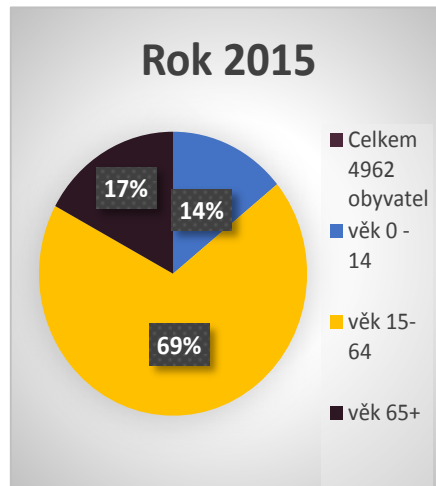
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

Graf č. 4: Věková struktura obyvatel

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

Graf č. 5: Věková struktura obyvatel

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

Věková struktura obyvatel obce se za posledních 15 let proměnila. Na grafech je vidět procentuální pokles obyvatel u věkové skupiny 0–14 let a věkové skupiny 15–64 let a naopak procentuální nárůst obyvatel ve věkové skupině 65 let a více. Tyto statistické údaje dokládají všeobecný trend stárnutí české populace. Tomu se přizpůsobuje i dlouhodobé plánování obce Nýrsko, kde v plánované výstavbě převládají malometrážní, nízkopodlažní

byty pro seniory s pečovatelskou službou a stále více prostředků obce směřuje do sociálních služeb.

Národnost je jedním z údajů, které se získávají pouze při sčítání lidu, domů a bytů, které probíhá jednou za 10 let. Nejnovější dostupná data jsou z roku 2011. Dle národnostní struktury obyvatel Nýrska zde převládají dle údajů ČSÚ z posledního sčítání lidí, domů a bytů obyvatelé české národnosti, kteří mají podíl na celkovém počtu 69,2 %. Nejvýraznějším národnostním etnikem zde byly osoby se slovenskou národností, které měly podíl na celkovém počtu 2,1 %. Tento údaj lze vysvětlit historickými událostmi, které ovlivnily národnostní skladbu obyvatelstva regionu. Po odsunu německého obyvatelstva v roce 1946 došlo k postupnému dosídlování česko-německého pohraničí. Do města se přistěhovalo mnoho obyvatel národnosti slovenské, romské, ukrajinské a rumunské. V současné národnostní struktuře města jsou zastoupeny i další národnostní menšiny, a to moravská, slezská, maďarská, německá, polská, ukrajinská a vietnamská. Pestrou skladbu obyvatelstva Nýrska ovlivňuje příliv migrantů za prací. V Tabulce č. 3 je uveden údaj „národnost neuvedena“ u 1433 obyvatel obce. Tento záznam byl komparován s údaji za celou ČR, ze kterých plyne, že přibližně 26 % obyvatel České republiky neuvedlo příslušnost k žádné národnosti.

Tabulka č. 3: Obyvatelstvo dle národnosti

		Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem		4990	2479	2511
z toho národnost	česká	3356	1609	1747
	moravská	4	2	2
	slezská	1	1	0
	slovenská	100	51	49
	maďarská	9	6	3
	německá	10	7	3
	polská	4	1	3
	romská	0		
	ruská	1	0	1
	ukrajinská	16	4	12
	vietnamská	15	8	7
neuvedeno	1433	762	671	

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování.

Údaje o náboženské struktuře obyvatelstva města jsou jen velmi orientační, protože odpověď na otázku směřující k náboženské orientaci obyvatelstva byla v rámci SLBD 2011 dobrovolná. Mnoho lidí na tuto otázku odpověď neuvedlo, neboť považuje náboženskou příslušnost za svou soukromou záležitost. V Plzeňském kraji bylo dle údajů

ČSÚ ze sčítání lidu v roce 2011 okolo 16 % věřících, v okrese Klatovy okolo 21 % a v obci Nýrsko okolo 16 % věřících. Z toho vyplývá, že Plzeňský kraj z hlediska náboženského vyznání patří mezi oblasti s nízkým počtem věřících. Počet věřících byl v Nýrsku 736 osob. Poměrně zajímavým údajem byl počet věřících nehlásících se k žádné církvi ani náboženské společnosti. Na celkovém počtu obyvatel tento podíl činil 5,8 %. Z celkového počtu věřících se jednalo o podíl 39 %. Přehled struktury obyvatelstva města Nýrsko dle náboženské víry ukazuje Tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Obyvatelstvo dle náboženské víry

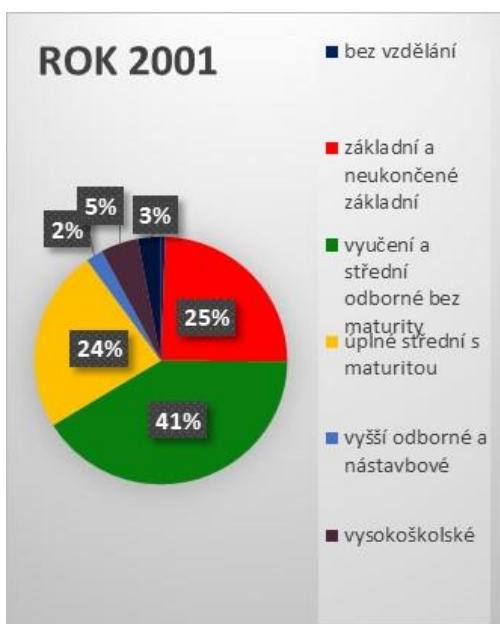
		Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem		4990	2479	2511
Věřící nehlásící se k žádné církvi, ani náboženské společnosti		287	130	157
Věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti		449	191	258
z toho	Církev adventistů sedmého dne	1	0	1
	Církev československá husitská	9	6	3
	Církev římskokatolická	345	142	203
	Českobratrská církev evangelická	3	1	2
	Náb. společ. Svědkové Jehovovi	4	0	4
Bez náboženské víry		1656	850	806
Neuvedeno		2595	1307	1288

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování.

Kvalitní vzdělanostní struktura obyvatelstva je důležitým předpokladem rozvoje každé obce. V roce 2011 mělo podle SLBD v obci Nýrsko 17,3 % obyvatel (nad 15 let věku) základní vzdělání (včetně neukončeného), více než 1/3 obyvatelstva byla vyučena, 22,8 % mělo vzdělání středoškolské a 4,6 % dosáhlo vzdělání vysokoškolského. O vzdělanostní struktuře obce z let 2001 a 2011 vypovídají grafy č. 6 a č. 7. Z porovnání grafů lze vyčíst, že ve městě se zvyšuje počet lidí se středoškolským a vyšším vzděláním a o polovinu se snížil počet obyvatel bez vzdělání (z 23 obyvatel na 11 obyvatel). Nejpočetnější skupinou obyvatel zůstávají lidé s výučním listem či středním odborným vzděláním bez maturity (přibližně 38,5 %). Vysokoškolsky vzdělaných lidí žije v obci 5 %, což je přibližně o polovinu méně ve srovnání s celou ČR, kde vysokoškolsky vzdělané obyvatelstvo činí přibližně 10,7 %. Vzdělanostní struktura obyvatel odpovídá struktuře zaměstnání ve městě, kde převažuje poptávka po osobách s učňovským, popřípadě středoškolským odborným vzděláním s maturitou. Podíl těchto osob na celkové struktuře

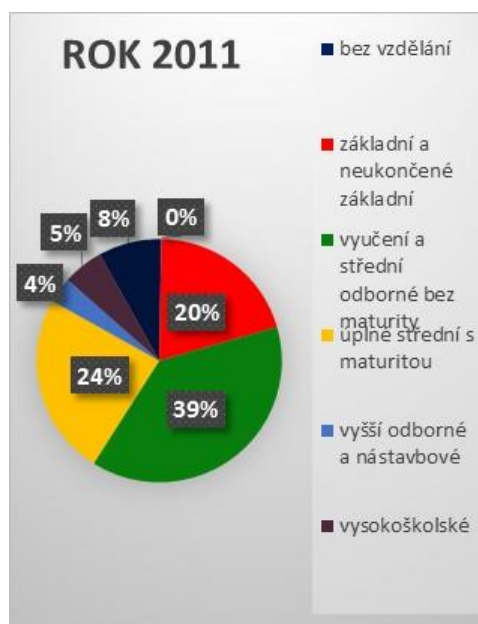
činil v roce 2011 53 %. Nízký podíl osob s vysokoškolským vzděláním je dán zejména stěhováním obyvatel s vyšším vzděláním do větších sídel regionu a dále se odvíjí od nabídky pracovních míst ve městě. Tento podíl tvoří z největší míry zaměstnanci místních základních škol, umělecké školy a lékaři pracující ve zdravotnickém středisku.

Graf č. 6: Obavatelstvo dle nejvyššího dosaženého vzdělání

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

Graf č. 7: Obavatelstvo dle nejvyššího dosaženého vzdělání

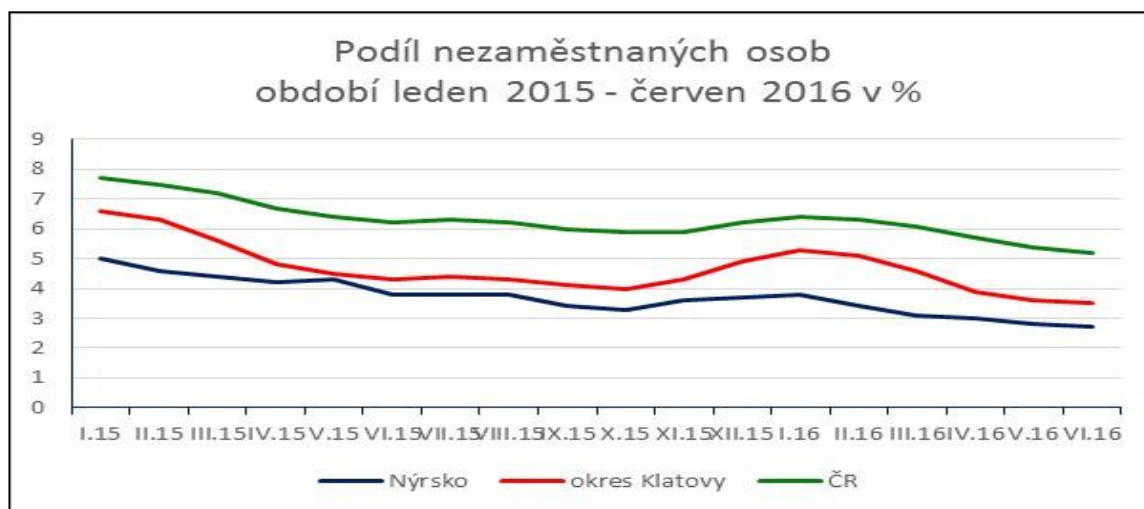

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: <http://www.czso.cz>, vlastní zpracování

4.1.3. Sociální a ekonomická charakteristika obce

V oblasti nezaměstnanosti je nejdůležitějším ukazatelem míra nezaměstnanosti. Od roku 2013 přešlo Ministerstvo práce a sociálních věcí na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem Podíl nezaměstnaných osob, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů a zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Pro potřeby statistik z územního hlediska se vychází z počtu obyvatel jednotlivých obcí (okresů), který se aktualizuje jednou ročně. Vývoj registrované nezaměstnanosti na úrovni města, okresu a České republiky od ledna 2015 do června 2016 znázorňuje graf č. 8.

Graf č. 8: Podíl nezaměstnaných osob ve městě Nýrsko

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, dostupné z: <http://portal.mpsv.cz>, vlastní zpracování.

Jak je z grafu patrné, míra registrované nezaměstnanosti má v Nýrsku klesající tendenci a nabývá jedny z nejnižších hodnot v okrese Klatovy. Podíl nezaměstnaných osob ve sledovaném období má hodnoty průměrně o 1 % nižší než v okrese Klatovy a o více než 2 % nižší než v ČR. Nezaměstnanost v Nýrsku není vysoká, ale mohla by být ještě nižší, protože ve městě je dostatek pracovních příležitostí. Místní ekonomické subjekty dlouhodobě řeší problém nedostatku zaměstnanců obsazováním volných pozic agenturními pracovníky (v celém sledovaném období bylo v obci k dispozici okolo 160 volných pracovních míst). Velké množství obyvatel také využívá blízkost hranice s NSR (cca 7 km) k získání pracovního místa v zahraničí s denním návratem do místa trvalého bydliště (pendleři).

Mezi největší průmyslové podniky působící na území města patří tradiční česká firma OKULA Nýrsko, a.s., jejíž základy sahají až do roku 1895. Tento podnik se specializuje na zpracování plastických hmot, výrobu vstřikovacích nástrojů a brýlových obrub. V podniku je zaměstnáno více než 500 zaměstnanců. Dalšími firmami s více než 100 zaměstnanci jsou Greiner PURtec s.r.o. a Greiner Aerospace, vyrábějící plastové součásti, a dále pak UVEX ČR s.r.o., společnost zaměřená na produkci sportovních potřeb. Mezi společnostmi s méně než 100 zaměstnanci patří dceřiný podnik německého koncernu Dabler Metallbau s.r.o., který zajišťuje komplexní program opláštění budov, a firma OPTOELEKTRONIKA s.r.o., která se specializuje na povrchovou úpravu kovů. Mezi další neméně významné oblasti podílející se na zaměstnanosti obyvatel regionu patří zemědělství, lesnictví a stavebnictví. Největším zemědělským subjektem v Nýrsku je

společnost Agricultur a v lesnictví pak Lesní společnost Královský Hvozd a Lesy České republiky, a.s. Mezi největší stavební podniky v okrese Klatovy se řadí společnost Lesní stavby, s.r.o. s více než 100 zaměstnanci.

Město Nýrsko tvoří důležité centrum mikroregionu, kam díky pracovním příležitostem dojíždí za prací velké množství obyvatel. Poloha města z hlediska dopravní dostupnosti je velice dobrá. Lze použít vlakové spojení, číslo tratě 183 (směr Plzeň – Klatovy – Železná Ruda), u níž byl obnoven přeshraniční provoz, v Německu na ni přímo navazuje železniční trať do Zwieselu. Veřejnou autobusovou dopravu zajišťuje pro Nýrsko a spádové obce převážně společnost ČSAD autobusy Plzeň a.s., kterou doplňují na linkách do Klatov a Plzně soukromí autodopravci. Územím města neprochází žádná dálnice ani rychlostní komunikace. Prochází jím silnice druhé třídy číslo 191 ve směru Plzeň – Janovice nad Úhlavou – Železná Ruda a silnice třetí třídy a místní komunikace spojující okolní obce s Nýrskem. Prostřednictvím hraničního přechodu Svatá Kateřina/Neukirchen je Nýrsko napojeno na sousední Spolkovou republiku Německo. Tento sedm kilometrů vzdálený silniční přechod lze využít pouze pro osobní automobilovou dopravu. S kvalitní dopravní přístupností je však spojeno velké dopravní zatížení města, což má negativní vliv na kvalitu života jeho obyvatel.

Pro zajištění předškolní a školní výchovy obec zřizuje dvě mateřské školy, dvě základní školy, které poskytují vzdělání žákům prvního (1. až 5. třída) i druhého stupně (6. až 9. třída), školní jídelnu a základní uměleckou školu. Za základním vzděláváním pak do Nýrska dojíždějí děti ze spádových oblastí, které zde nemají trvalé bydliště. Ve městě není subjekt poskytující středoškolské ani jiné vyšší vzdělání. Nabídka středního školství je nejbližší v Klatovech, Domažlicích a Sušici. Vysokoškolské vzdělávání není v okrese Klatovy zastoupeno, studenti proto nejčastěji dojíždí do Plzně, Prahy a Českých Budějovic.

V minulosti bylo v Nýrsku vybudováno zdravotní středisko. Téma výstavby nového zdravotního střediska se stalo hlavním tématem volební kampaně politických subjektů v komunálních volbách v roce 2006. V současnosti se ve středisku nachází stanice záchranné služby Klatovy, ordinace dvou praktických lékařů pro dospělé, lékaře pro děti a dorost, zubního lékaře, gynekologa, lékárna a pobočka Průmyslové zdravotní pojišťovny. Nejbližší nemocnice a ordinace specialistů jsou dostupné v okresním městě Klatovy.

Sociální problematiku a dostupnost sociálních služeb primárně řeší komunitní plánování sociálních služeb, které je zpracované pro obce DSO Úhlava, kterého je Nýrsko součástí. Komunitní plán sociálních služeb obsahuje analýzu sociální problematiky na území obcí a návrhy řešení daných sociálních problémů. Na území města Nýrska existuje poměrně úzká síť sociálních služeb. Lidé však mohou využívat služby z okolních měst, zejména z Klatov a Plzně. V Nýrsku působí nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Alfa Nýrsko, což je občanské sdružení organizující sportovní a volnočasové aktivity pro děti a mládež. Provádí také přednášky na školách zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů ve společnosti. Na území města sídlí Domov pro osoby se zdravotním postižením Bystřice nad Úhlavou, který je příspěvkovou organizací Plzeňského kraje. Domov se specializuje na celoroční sociální a zdravotně rehabilitační péči pro osoby s mentálním postižením. Ve městě pracuje Klub seniorů Nýrsko, který zastřešuje volnočasové a vzdělávací aktivity pro seniory z celé spádové oblasti obce a Svaz zdravotně postižených Nýrsko, který nabízí poradenskou činnost, lékařské přednášky a besedy nejen pro osoby se zdravotním postižením. Město Nýrsko zřizuje jako svoji příspěvkovou organizaci Pečovatelskou službu Nýrsko. Její zaměstnanci zajišťují jednoduché ošetřovatelské úkony, donášku obědů, nákup, pomoc s udržováním domácnosti, pedikúru, masáže a dohled nad dospělým občanem. Tyto sociální služby mohou využívat senioři a různě hendikepované osoby celého mikroregionu. Nejstarší obyvatelé města mohou zažádat o malometrážní byt V Domě s pečovatelskou službou, ale současná kapacita osm bytů je nedostačující.

Občanům je na území obce k dispozici pobočka České pošty, hasičská zbrojnice, pobočky Komerční banky a České spořitelny, pobočky pojišťovny Kooperativa a České pojišťovny, a.s., obvodní oddělení Policie ČR, Městská policie, dvě čerpací stanice, Technické služby, Pečovatelská služba, Městská knihovna, Informační centrum. V celé obci je veřejné osvětlení, veřejný vodovod a kanalizace s vlastní čističkou odpadních vod. Obec je plně plynofikována. V administrativních částech obce Hodousice, Blata a Starý Láz chybí napojení na veřejný vodovod a kanalizaci.

Ve městě dále působí středisko volného času, a to Dům dětí a mládeže Nýrsko, jehož zřizovatelem je Plzeňský kraj. Toto zařízení nabízí kroužky z oblasti sportovní, společenskovední, estetické, dramatické, jazykovědní a hudební nejen pro děti předškolního a školního věku, ale i pro dospělé. V období letních prázdnin zajišťuje dětské příměstské tábory se všeobecným i speciálním zaměřením.

V Nýrsku je celá řada možností sportovních aktivit, a to jak ve volné přírodě, tak i v tělovýchovných zařízeních. Obyvatelům i návštěvníkům Nýrska je k dispozici sportovní hala s posilovnou a saunou, místní koupaliště s autokempem, restaurací a dvěma tenisovými kurty, sportovní areál při ZŠ Školní se dvěma víceúčelovými hřišti s umělým povrchem a tělocvičnou, dále jsou v ulicích Práce a Husova volně přístupná dětská hřiště s průlezkami. V obci bylo vybudováno několik veřejných venkovních hřišť pro fotbal, nohejbal, volejbal a cyklotrialová dráha. Pro sportovní vyžití ve volné přírodě lze využít Areál pod sjezdovkou, ve kterém se nachází veřejná in-line dráha dlouhá 1,4 km, travnaté hřiště pro malou kopanou a sjezdovka s 300 m dlouhým vlekem. Areál je též využíván pro pořádání různých společensko-sportovních akcí (pálení čarodějnic, dětské dny, pivní slavnosti, Nýrské dřevosochání a turnaje v malé kopané). V listopadu 2015 bylo ve městě slavnostně otevřeno veřejné venkovní kluziště, jehož výstavba byla spolufinancována z Regionálního operačního programu Jihozápad. V Nýrsku působí soukromé sportovní a relaxační centrum Milano, které nabízí posilovnu, bowling, ricochet, billiard, bioturbosolária, bar a restauraci s venkovní terasou. Okolím města vede celá řada cyklotras vyznačených po místních málo frekventovaných komunikacích, které vedou Chráněnou krajinnou oblastí Šumava. Na své si přijdou i vyznavači pěší turistiky, pro které je v okolí Nýrska připravena celá řada vycházkových okruhů a naučná stezka.

Na území města působí několik dobrovolných sdružení a spolků. Mezi neaktivnější sdružení patří oddíl Klubu českých turistů, který pravidelně pořádá Novoroční výstup na Hraničář, zimní střeďeční vycházky, novolunní vycházky a pravidelné sobotní pochody. Každoročně pořádají Jarní přespolní běh (v roce 2015 to byl již 36. ročník) a Běh na Hraničář. Mezi spolky s nejširší členskou základnou patří místní dobrovolní hasiči. SDH Nýrsko má v současnosti okolo šedesáti dospělých členů a patnáct dětí. Ti kromě své klasické činnosti (zásahy u požárů, dopravních nehod apod.) a aktivit v požárním sportu se podílejí na organizování společensko-kulturních akcí ve městě (sportovní turnaje, máj, masopust, dětské dny). Dalšími spolky, které působí v obci a aktivně se zapojují do společenského života města, jsou Český zahrádkářský svaz, Svaz chovatelů, Český kynologický svaz, Spolek včelařů, Spolek rybářů, Okresní myslivecký spolek a Autoklub Nýrsko.

Od roku 2000 se mohou obyvatelé a návštěvníci města seznámit s historií regionu v Muzeu Královského hvozdu, které je umístěno v půdních prostorech památkově

chráněného objektu č. p. 81 na zdejší náměstí. Muzeum vzniklo jako občanské sdružení milovníků historie města a jeho součástí je i historicko-vědní kroužek dětí. Nejúspěšnější živou expozicí muzea byl Rok na Šumavě, který zobrazoval život typické šumavské rodiny Vondrákových na začátku minulého století.

Zastupitelstvo Města Nýrsko každoročně vyhlašuje výběrové řízení na příjemce dotačních titulů pro sportovní, kulturní a zájmové organizace působící na území města. Na tyto účely byla v rozpočtu pro rok 2016 vyhrazena částka 1 milion 300 tisíc Kč. Mezi 25 žadatelů byla rozdělena částka 1 247 000 Kč.

4.2. Místní politické subjekty

Město Nýrsko s necelými pěti tisíci obyvateli patří spíše ke středním obcím ČR. Stranický systém obce Nýrsko je tvořen jak relevantními politickými stranami českého stranického spektra, tak místními politickými subjekty. Do posledních voleb do zastupitelstva obce v roce 2014 byly vepsány kandidátní listiny pěti politických subjektů. Těmito hlavními subjekty jsou: ANO 2011, Česká strana sociálně demokratická, Komunistická strana Čech a Moravy, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, Volba pro Nýrsko a spádové obce.

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

ČSSD dlouhodobě působí ve stranickém spektru města Nýrska. Datum vzniku místní organizace ČSSD se nepodařilo identifikovat, ale strana se účastnila voleb se svojí kandidátní listinou již v roce 1990. K činnosti strany se vyjádřil Jindřich Polanský, člen strany od roku 2002, předseda místní organizace v Nýrsku. Z rozhovoru vyplynulo, že činnost a působení místní organizace České strany sociálně demokratické (MO ČSSD) v Nýrsku vychází ze stanov ČSSD, podle kterých je ČSSD politickou stranou, která usiluje o uplatnění principu svobody, demokracie, sociální spravedlnosti, rovných příležitostí, solidarity a odpovědnosti za udržitelný rozvoj cestou parlamentní a přímé demokracie. Základní politickou a organizační jednotkou strany je MO, která musí mít při vzniku minimálně pět členů. MO se podílí na sestavování kandidátních listin pro volby a jejími orgány jsou členská schůze a výbor. Členské schůze se konají dle potřeby, ale minimálně čtyřikrát ročně se čtvrtletním intervalem. Na schůzích jsou řešeny různé problémy a schvalovány nejrůznější návrhy v nadpoloviční většině jejích členů. Ale často se stane, že

schůze není usnášeníschopná z důvodu nedostatečného počtu členů. Členská základna zaznamenává pokles, v roce 2002 měla čtrnáct členů, v roce 2008 deset členů a před posledními komunálními volbami sedm členů.

Na společenském životě strany se v současnosti podílí pouze tři členové, z toho je předseda místní organizace zároveň členem okresního výboru strany v Klatovech. V období mezi jednotlivými komunálními volbami strana nevyvíjí téměř žádné činnosti ve prospěch občanů města. Aktivnější se stává v době konání voleb do obecního zastupitelstva (vylepování plakátů, rozhovory v Nýrských novinách, roznášení letáčků). ČSSD sestavuje kandidátní listinu ze svých členů a doplňuje ji z řad nezávislých kandidátů, u kterých je kladen důraz na jejich schopnosti, které souvisí s volitelností. Mezi členy strany a kandidáty bez politické příslušnosti se nedělají rozdíly. Dle slov předsedy Polanského kandidáti bez politické příslušnosti jsou vnímáni jako sympatizanti strany a mohou se stát i lídrem dané kandidátky, pokud to schválí okresní výkonný výbor strany. Navržení kandidáti následně diskutují o pořadí na kandidátní listině, které opět musí potvrdit okresní výkonný výbor strany. Současné vedení strany respektuje všechny subjekty kandidující ve volbách do obecního zastupitelstva za podmínky korektního jednání i ve volební kampani.

Svého vrcholu dosáhla strana v prvních svobodných komunálních volbách v roce 1990, kdy získala historicky největší počet křesel ve dvacetičlenném zastupitelstvu, a to pět. V následujících volebních obdobích dochází k poklesu preferencí a počet mandátů se snížil na jeden, respektive dva mandáty. V komunálních volbách v roce 2014 figurovalo na kandidátní listině ČSSD v Nýrsku celkem třináct kandidátů, z toho pět členů strany a osm nestraníků. Z těchto kandidátů zastávali post zastupitele Nýrska Jindřich Polanský (člen ČSSD) a Miroslav Šlenc (bez politické příslušnosti). Lídrem kandidátky byl současný předseda místní organizace Polanský. Tomu se však nepodařilo obhájit svůj mandát, členem zastupitelstva se stal pouze nestraník Miroslav Šlenc. Nebylo potvrzeno, že by strana vytvořila předvolební koalici s jinými politickými subjekty.

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

Nejdéle působícím politickým subjektem nýrského stranického systému je Komunistická strana Čech a Moravy, dále jen KSČM. Do dnešní podoby se základní organizace KSČM proměnila v roce 1990. ZO KSČM Nýrsko navázala na místní

organizaci KSČ, jejíž počátky jsou datovány do roku 1945. V předchozích letech se strana potýkala s menší akceschopností a obrovskou nevolí občanů, což mělo negativní vliv na její členskou základnu. Z původních řádově stovek členů se snížil počet na dvacet osm členů v současné době. Dalším velkým negativem je, že většina členů strany je důchodového věku. Z tohoto důvodu musí strana působit na občany a stát se rovnocennou stranou stranického systému.

Na životě strany se podílí více než polovina členské základny. Účastní se především členských schůzí základní organizace KSČM v Nýrsku, které se konají jednou za tři měsíce a jsou nejvyšším samosprávným orgánem strany. Řídícím orgánem je výbor ZO KSČM. Tyto orgány v rámci své působnosti schvalují kandidáty a sestavují kandidátní listiny pro komunální volby. Na kandidátku strany jsou umístováni i kandidáti bez politické příslušnosti, kteří mají zájem a respektují základní sociálně programové cíle strany a souhlasí s volebními prioritami KSČM. Lídrem kandidátní listiny může být i osoba, která není členem strany. Důležitá je osobnost kandidáta a shoda všech navrhovaných kandidátů na podobě kandidátní listiny. Ve sledovaném období (kromě posledních komunálních voleb) strana zaznamenávala stabilní volební podporu, protože opakovaně obsazovala druhou příčku ve volbách do zastupitelstva města. Zvolení kandidáti ochotně spolupracují se všemi místními politickými subjekty. Vytvoření předvolební koalice nebylo potvrzeno.

Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL)

Tato celostátně etablovaná strana působí v Nýrsku od 90. let minulého století. Datum vzniku místní organizace KDU-ČSL se nepodařilo identifikovat. Ale již v komunálních volbách v roce 1990 byly zapsány kandidátní listiny v té době ještě samostatných stran Československé strany lidové a Křesťanské demokratické unie. Strany získaly celkem tři mandáty do zastupitelstva města. V roce 1992 došlo ke sloučení KDU a ČSL v jednu politickou stranu. V roce 2014 čítala místní organizace sedm členů. Strana nemá velké volební zisky, ale vždy obsadila jedno nebo dvě křesla v zastupitelstvu. Strana usiluje o uplatňování křesťanských a konzervativních hodnot ve společnosti a státě. To však neznamená, že je stranou pouze pro věřící, ale spolupracuje se všemi občany, kteří se chtějí účastnit společenského a politického života v obci. Základním článkem strany je místní organizace, která musí mít alespoň tři členy. V jejím čele stojí předseda, který je hlavním

představitelem a mluvčím strany ve městě a je také zodpovědný za činnost strany. Nejvyšším orgánem místní organizace je výroční členská schůze, která se schází minimálně jednou za rok na konci funkčního období a projednává činnost za uplynulé období a zadává úkoly pro období následující. Nýrská místní organizace je součástí okresní organizace v Klatovech.

Členové strany se aktivně podílí na společenském životě města. Spolupřádají s Domem dětí a mládeže v Nýrsku akce pro děti (Pohádkový les, Mikulášská merenda) i dospělé (cestopisné přednášky, Vánoční koncert Ladislava Křížka). Strana na svých kandidátních listinách dává velký prostor nezávislým kandidátům. Snaží se kandidátku sestavit vesměs z důvěryhodných a schopných lidí, kteří mají zájem pracovat ve prospěch dalšího rozvoje města a spádových obcí. V komunálních volbách 2014 bylo zapsáno na kandidátní listině deset kandidátů bez politické příslušnosti a tři členi KDU-ČSL. Strana předvolební koalice neuzavírá, do voleb vstupuje vždy samostatně, ale je ochotná v zastupitelstvu obce spolupracovat se všemi subjekty, pokud se chovaly korektně ve volební kampani.

Občanská demokratická strana (ODS)

Místní sdružení ODS působí ve stranickém spektru města Nýrsko od roku 1991. Z historické perspektivy byla ODS od svého vzniku nejsilnější stranou v Nýrsku. Od komunálních voleb v roce 1994 až do voleb v roce 2014 nepřetržitě vyhrávala volby a navrhovala starostu města. Strana v obci ale disponovala úzkou základnou, která čítala vždy okolo sedmi členů. Proto na kandidátní listiny strany byli umísťováni kandidáti bez politické příslušnosti. Úspěch ve volbách v roce 2006 a 2010 straně zajistil silnou pozici v zastupitelstvu obce, protože získala nadpoloviční počet mandátů a lídr kandidátky Miloslav Rubáš (člen ODS) se opakovaně stal starostou města. V roce 2014 však ODS svoji silnou pozici v městském zastupitelstvu ztratila. Miloslav Rubáš vystoupil ze strany a založil před komunálními volbami 2014 volební stranu Volba pro Nýrsko a spádové obce, na jejíž kandidátní listině byli zapsáni všichni zvolení zastupitelé za ODS z předchozích voleb. V tomto roce zaniklo i místní sdružení ODS v Nýrsku z důvodu nízké členské základny. Dle stanov ODS místní sdružení zaniká, pokud klesne počet jeho členů pod tři. Oblastní sdružení strany v Klatovech se snažilo sestavit kandidátku pro komunální volby v Nýrsku, ale nepodařilo se mu obsadit všech třináct míst. Na kandidátní listině ODS pro

volby do obecních zastupitelstev v roce 2014 bylo zapsáno pouze osm kandidátů, z toho dva straníci a šest nestraníků. V těchto komunálních volbách se musela ODS smířit s první velkou prohrou. Strana poprvé v polistopadovém období nezískala ani jeden mandát do zastupitelstva obce jako jediná ze všech zúčastněných stran.

ANO 2011

Hnutí Ano 2011 (dále jen ANO) je nejmladším politickým subjektem, které má své zastoupení i na parlamentní úrovni a uspělo v komunálních volbách v roce 2014. Zřízení místní organizace ANO v Nýrsku odsouhlasilo zasedání Předsednictva politického hnutí ANO 2011 v květnu 2014. Podmínkou pro založení místní organizace je minimálně pět členů. V současné době je v Nýrsku devět členů tohoto hnutí. Členové hnutí se aktivně zapojují do společenského života ve městě a spádových obcích (setkání s občany města, besedy se známými osobnostmi, oslavy Dne dětí, Bystřická traktoriáda, exkurze do Vodní nádrže Nýrsko, podzimní Drakiáda apod.). ANO v Nýrsku má také své facebookové stránky, na kterých pravidelně zveřejňuje informace z dění v tomto hnutí na všech úrovních a fotografie z akcí pořádaných ve městě a okolí.

Místní organizace ANO sestavuje kandidátní listinu ze svých členů a doplňuje ji nezávislymi kandidáty, kteří mají zájem a respektují programové priority hnutí na komunální úrovni a souhlasí s jeho volebním programem. Lídrem kandidátní listiny by měl být člen ANO, ale pokud místní organizace doporučí nezávislého kandidáta, oblastní sdružení v Klatovech ho schválí. Před komunálními volbami 2014 se hnutí ANO rozhodlo pro dosti populistickou předvolební kampaň. Město bylo plné plakátů s fotografiemi kandidátů, na každém bylo nějaké zvukné heslo, jako např. není nám lhostejná budoucnost našich dětí, jsme pro otevřenost a transparentnost města apod. Pravdou je, že tato kampaň byla úspěšná, protože hnutí ANO se umístilo v komunálních volbách na druhé příčce a získalo tři mandáty do zastupitelstva obce. Vytvoření předvolební koalice s jinými subjekty nebylo prokázáno. ANO chce spolupracovat se všemi subjekty ve městě, pokud splní podmínku postupného zlepšování podmínek života v obci.

Volba pro Nýrsko a spádové obce

Volba pro Nýrsko a spádové obce vznikla jako volební strana pro volby do obecního zastupitelstva v roce 2014 na základě petice občanů města a získaného počtu nezbytných hlasů, jak je uvedeno v § 21 odst. 4 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev

obcí a změně některých zákonů. Toto seskupení bylo založeno těsně před posledními komunálními volbami na podzim roku 2014. Členy jsou především bývalí členové místní ODS a nestraníci, kteří dlouhodobě doplňovali kandidátku ODS pro komunální volby. Jedním z nich je i Miloslav Rubáš, starosta obce Nýrsko, který se stal lídrem kandidátky sdružení pro komunální volby. Členskou základnu tvořilo pouze třináct kandidátů zapsaných na kandidátní listině. Převážnou většinu kandidátů tvoří lidé, jejichž tváře jsou místním obyvatelům přinejmenším povědomé, a to ze všech věkových skupin. Sdružení zvolilo stejně populistický styl kampaně jako hnutí ANO s tím rozdílem, že voliče informovali, co se za jejich vlády ve městě podařilo vybudovat a s plány do budoucnosti. Sdružení zvolilo i elektronickou alternativu volební kampaně a veškeré informace pro veřejnost byly umístěny na jejich webových stránkách. Členové sdružení se zapojili do kulturního života ve městě, vylepovali plakáty a hovořili s obyvateli města na mítincích. Vytvoření předvolební koalice nebylo potvrzeno. V komunálních volbách 2014 zaznamenala strana výrazný úspěch, protože v těchto volbách zvítězila a získala sedm křesel ve třináctičlenném zastupitelstvu a zároveň post starosty a místostarosty. Sdružení vyvíjelo aktivitu v období před komunálními volbami, v současnosti se schází pouze zvolení členové zastupitelstva.

5. VOLBY A VOLEBNÍ VÝSLEDKY

Volební výsledky jsou prezentovány na výsledcích pro volební strany ve městě Nýrsko ve volbách do městského zastupitelstva. Volbám do městského zastupitelstva je ze strany elektorátu přikládán velký důraz a je pro ně charakteristická vyšší volební účast. Analýza výsledků voleb do obecního zastupitelstva zahrnuje data voleb v letech 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 a 2014. Město Nýrsko tvoří jeden volební obvod se šesti volebními okrsky.

Počet obyvatel Nýrska se dlouhodobě pohybuje okolo pěti tisíc. Ve volbách do obecního zastupitelstva v roce 1994 bylo voleno jedenáct zastupitelů, od voleb v roce 1998 bylo voleno vždy třináct zastupitelů. Těchto třináct zastupitelů představuje dolní hranici možného počtu volených zástupců, protože v obcích s počtem obyvatel 3000 – 10000 umožňuje ustanovení § 68 odst. 1 zákona o obcích volit 11 – 25 zastupitelů. Od počtu členů zastupitelstva se odvíjí i činnost rady, která se v případě 13členného zastupitelstva v obci nevolí a její pravomoc vykonává starosta obce. Nutno ještě dodat, že počet členů zastupitelstva se stává pravidelným tématem jednání zastupitelstva před komunálními volbami, protože nejpozději 85 dnů přede dnem voleb musí zastupitelstvo obce stanovit počet členů zastupitelstva pro nadcházející období (§67 zákona č. 128/2000 Sb.).

5.1. Komunální volby v roce 1994

Řádné volby do zastupitelstva Nýrska v roce 1994 proběhly ve dnech 18. a 19. listopadu. Kandidátky sestavily čtyři politické subjekty a jeden nezávislý kandidát, který se ucházel o přízeň voličů na samostatné kandidátní listině. KSČM sestavila samostatnou kandidátku, na které bylo zapsáno deset členů strany a jeden kandidát bez politické příslušnosti. Dalším politickým subjektem byla Liberální strana národně sociální (LSNS), která na svou kandidátní listinu nominovala jedenáct zástupců: lídrem kandidátky byl člen dnes už neexistující Strany demokratické levice, dva kandidáti byly členy LSNS, zbývající bez politické příslušnosti. ODS se podařilo obsadit všech jedenáct míst kandidátní listiny, na prvních pět míst nominovala členy strany a zbylá místa doplnila kandidáty bez politické příslušnosti. Na kandidátce KDU-ČSL byl zapsán jediný kandidát, a to bez politické příslušnosti.

Volební účast v těchto komunálních volbách byla 69,71 % a byla o tři desetiny nižší než volební účast v okrese Klatovy, ale mnohem vyšší než volební účast v Západočeském kraji i v celé ČR. Volby vyhrála se značným náskokem ODS, která obdržela více než 45 % hlasů (pět mandátů). Druhou se stala KSČM, která obdržela 24,4 % hlasů (tři mandáty). Třetím neúspěšnějším politickým subjektem byla LSNS, která obdržela 21 % hlasů (dva mandáty). Velký úspěch ve volbách zaznamenal jediný kandidát KDU-ČSL Václav Anděl, který obdržel druhý největší počet hlasů a stal se starostou města. Naopak jedinému nezávislému kandidátovi Bohuslavu Theimerovi nestačilo 772 hlasů, aby prošel přes minimální hranici pro získání mandátu v zastupitelstvu, protože neměl plně obsazenou kandidátní listinu. Největší počet hlasů obdržela kandidátka ODS, Ing. Emilie Mazancová, která byla na kandidátní listině nasazena na 7. místě, jako osoba bez politické příslušnosti a obsadila pozici místostarosty (tabulka č. 5 a graf č. 9).

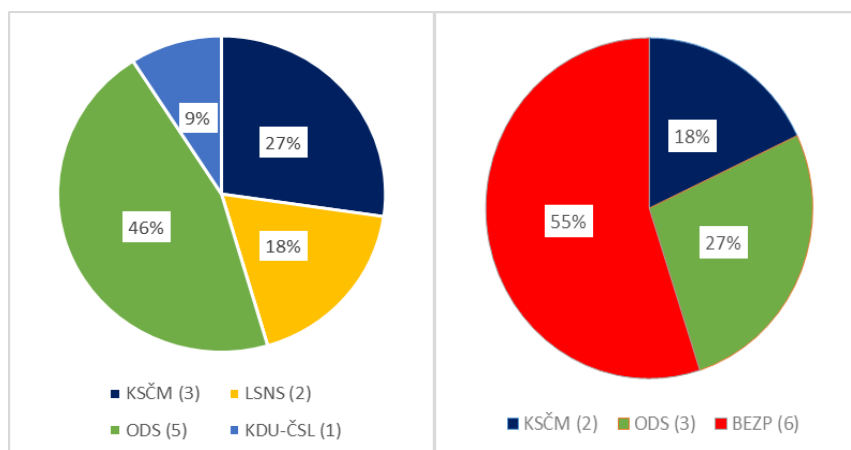
Tabulka č. 5: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 1994 a volební účast

Počet volených členů zastupitelstva				volební okrsky	zapsaní voliči
11				6	3490
Volební strana	počet kandidátů	hlasy		mandáty	
		abs.	v %	abs.	v %
KSČM	11	5413	24,40	3	27
LSNS	11	4662	21,01	2	18
Nezávislí kandidáti	1	772	3,48	0	0
ODS	11	10032	45,22	5	45
KDU-ČSL	1	1308	5,90	1	9
Volební účast v %					
Rok voleb		Nýrsko	okres Klatovy	Západočeský kraj	ČR celkem
1994		69,71	70,08	60,79	62,26

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po prozkoumání politické příslušnosti zvolených zastupitelů je zřejmé, že zvolené zastupitelstvo bylo tvořeno 6 členy bez politické příslušnosti, 3 členy ODS a 2 členy KSČM (graf č. 9).

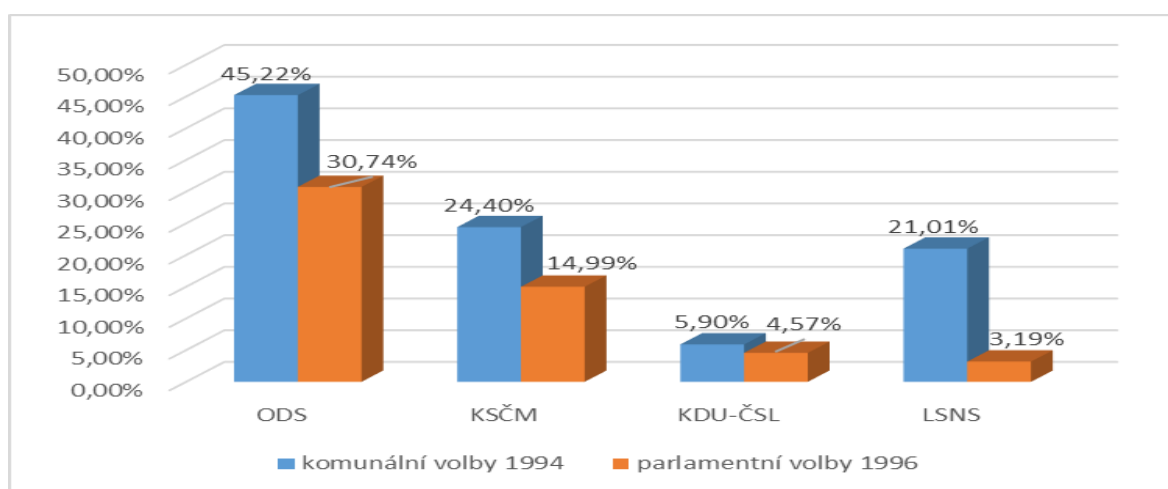
Graf č. 9: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 1994 dle volební strany a politické příslušnosti

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Pro úplnost byly porovnány volební výsledky parlamentních stran v komunálních volbách 1994 a v parlamentních volbách 1996. O stabilitě voličských vzorců lze hovořit u voličů KDU-ČSL, zatímco elektorát ostatních stran volil v obou typech voleb rozdílně. Největší difference byly zaznamenány u voličů LSNS (graf č. 10).

Graf č. 10: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do zastupitelstev obcí 1994 a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 1996

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

5.2. Komunální volby v roce 1998

Volby do obecního zastupitelstva Nýrska v roce 1998 proběhly ve dnech 13. a 14. listopadu 1998 a bylo rozděleno třináct mandátů. Kandidátní listinu podalo pět politických subjektů, a to Sdružení nezávislých kandidátů, ODS, KSČM, transformovaná Česká strana národně sociální (ČSNS – dříve LSNS) a ČSSD. Sdružení nezávislých kandidátů sestavilo

pouze sedmičlennou kandidátní listinu, kandidátka ODS obsahovala třináct jmen, z toho bylo sedm kandidátů členem ODS, zbývajících šest kandidátů bylo bez politické příslušnosti. Za KSČM kandidovalo do zastupitelstva třináct kandidátů, z toho byl pouze jeden bez politické příslušnosti, ostatní byli členy strany. ČSNS se zúčastnila voleb s třináctičlennou kandidátkou, na které byl pouze jeden kandidát člen strany, zbývajících byli bez politické příslušnosti. ČSSD nominovala třináct kandidátů, z toho byli čtyři členy strany a ostatní byli bez politické příslušnosti.

Ve srovnání s komunálními volbami 1994 byla volební účast nižší téměř o dvacet procent, a to 48,5 %. Tato hodnota byla ovšem na úrovni celorepublikového a krajského průměru. Ve volbách uhájila ODS svou pozici, i když zde byl značný úbytek hlasů. Nyní získala 5901 hlasů, které činily 28 % z celkového podílu hlasů (4 mandáty). Druhou se stala KSČM, která obdržela 5 238 hlasů, které představovaly 25 % celkového podílu hlasů (3 mandáty). Po dvou mandátech měly ČSSD, ČSNS a Sdružení nezávislých kandidátů. Nejvyšší počet hlasů obdržel kandidát Sdružení nezávislých kandidátů, Václav Anděl, který byl na této kandidátní listině na druhém místě. Václav Anděl odmítl nabízenou pozici starosty města ze zdravotních důvodů. Vítězná ODS obsadila pozici starosty (Rubáš Miloslav).

Tabulka č. 6: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 1998 a volební účast

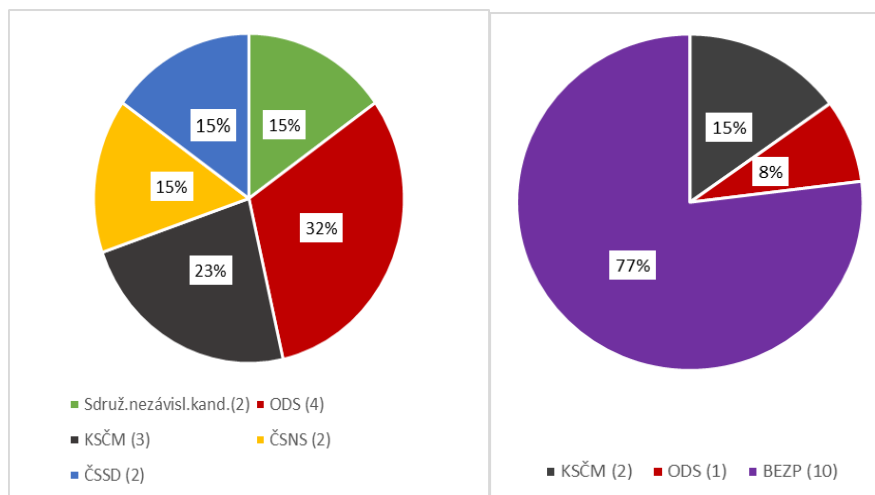
Počet volených členů zastupitelstva				volební okrsky	zapsaní voliči
13				6	3771
Volební strana	počet kandidátů	hlasy		mandáty	
		abs.	v %	abs.	v %
Sdružení nezáv. kand.	7	2709	12,96	2	15
ODS	13	5901	28,23	4	31
KSČM	13	5238	25,06	3	23
ČSNS	13	4046	19,35	2	15
ČSSD	13	3012	14,41	2	15
Volební účast v %					
Rok voleb		Nýrsko	okres Klatovy	Plzeňský kraj	ČR celkem
1998		48,50	54,70	49,45	46,74

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po prozkoumání politické příslušnosti zvolených zastupitelů města Nýrsko je zjevné, že zvolené zastupitelstvo bylo tvořeno ze tří čtvrtin členy bez politické příslušnosti

(10 mandátů). Z výsledků voleb plyne nezanedbatelný vliv místních komunálních osobností, kandidujících za jiné politické subjekty (graf č. 11).

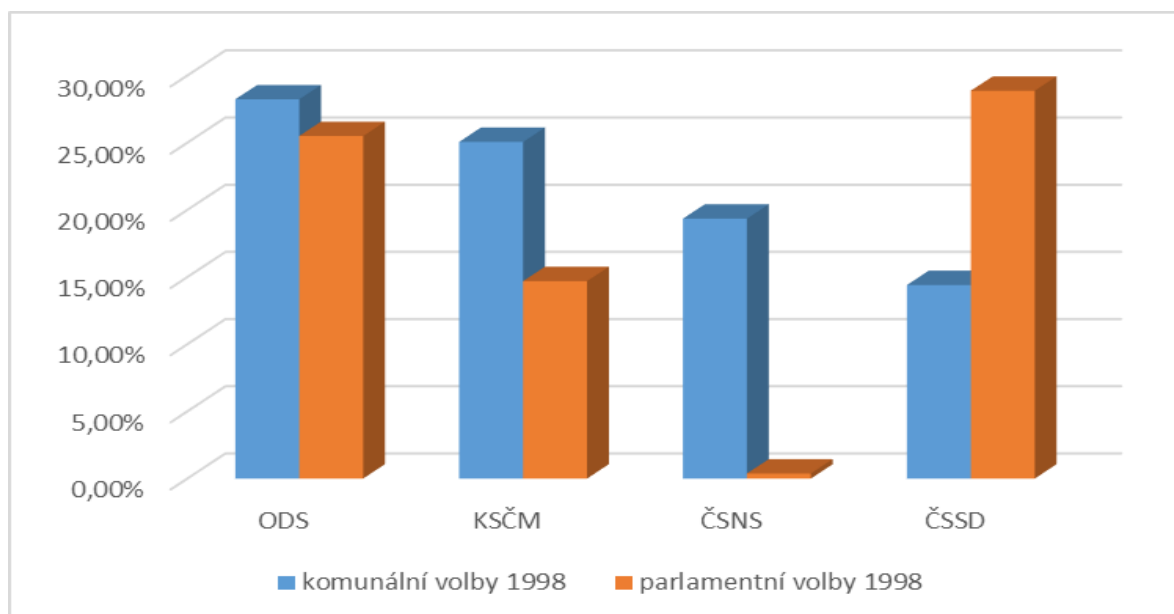
Graf č. 11: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 1998 dle volební strany a politické příslušnosti

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

V roce 1998 proběhly nejen komunální volby, ale i volby parlamentní. Pro úplnost byly porovnány volební výsledky obou typů voleb. O stabilitě voličských vzorců lze hovořit pouze u voličů ODS, voliči ostatních stran volily rozdílně (graf č. 12).

Graf č. 12: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 1998

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

5.3. Komunální volby v roce 2002

V roce 2002 probíhaly řádné volby do zastupitelstva Nýrska ve dnech 1. a 2. listopadu. Před samotnou analýzou komunálních voleb je nutné upozornit na změnu legislativy. Volby do zastupitelstev obcí nově upravuje zákon č. 491/2001 Sb., který zavádí pro přepočítání hlasů na mandáty d'Hondtovu metodu, založenou na použití řady po sobě jdoucích čísel. Zároveň zákon zavádí pětiprocentní práh, který musí volební strany překročit pro vstup do skrutinia.

Pro nadcházející volební období bylo rozdělováno třináct mandátů, o které se ucházelo 78 kandidátů ze šesti navrhujeících volebních stran. Plně obsazenou kandidátní listinu sestavily všechny politické subjekty, a to ČSNS, ČSSD, KSČM, ODS, Sdružení nezávislých kandidátů a nově Strana venkova – spojené občanské síly (SV SOS). Na kandidátní listině ČSSD bylo zapsáno sedm členů ČSSD, zbývajících šest kandidátů bylo bez politické příslušnosti. Za ČSNS kandidoval pouze jeden člen strany, ostatní kandidáti byli bez politické příslušnosti. KSČM zaplnila téměř celou kandidátní listinu členy strany, pouze jedna kandidátka byla bez politické příslušnosti. Kandidátní listina ODS obsahovala tři jména kandidátů, členů ODS a deset jmen kandidátů bez politické příslušnosti. Za Stranu venkova kandidovalo 13 kandidátů bez politické příslušnosti.

Volební účast v komunálních volbách byla 48,94 % a byla nižší o šest procent než volební účast v okrese Klatovy, ale o tři procenta vyšší než celorepublikový průměr. Suverénním vítězem voleb se stala ODS při zisku šesti mandátů s více než 40 % platných hlasů, která si tak vytvořila poměrně široký prostor pro povolební vyjednávání o post starosty města. Druhá pak byla KSČM, která získala tři mandáty, po jednom mandátu obdržely ČSNS, ČSSD, SV SOS a Sdružení nezávislých kandidátů. Největší počet hlasů obdržel lídr kandidátky ODS, Miloslav Rubáš (bez politické příslušnosti), který byl opětovně zvolen starostou města. Druhým nejúspěšnějším kandidátem byl zubní lékař Karel Nový, který byl na kandidátní listině nasazen na pátém místě, jako osoba bez politické příslušnosti. Toto částečně potvrzuje fungování „fenoménu lékařů či učitelů“ na atraktivnější kandidátních listin.

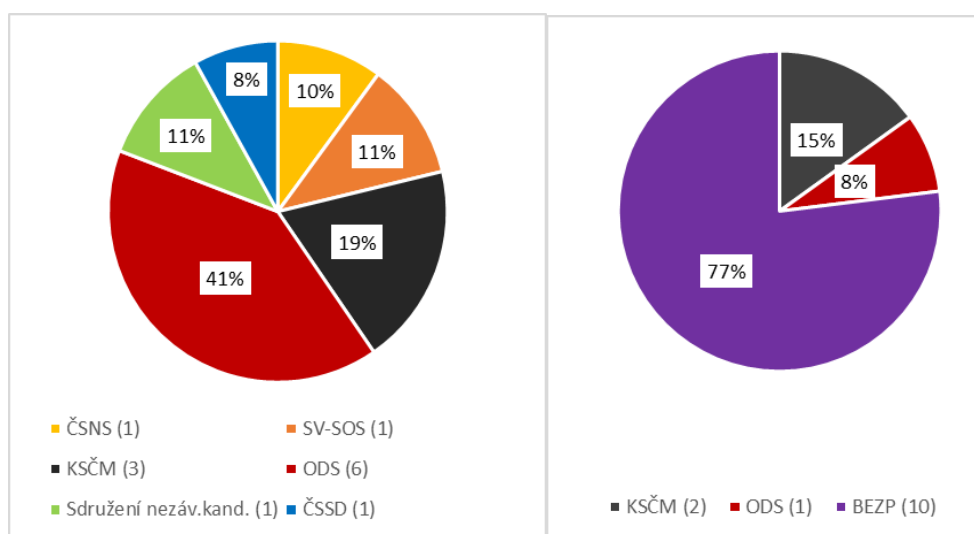
Tabulka č. 7: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2002 a volební účast

Počet volených členů zastupitelstva				volební okrsky	zapsaní voliči
13				6	3870
Volební strana	počet kandidátů	hlasy		mandáty	
		abs.	v %	abs.	v %
ČSNS	13	2297	10,33	1	8
SV-SOS	13	2395	10,77	1	8
KSČM	13	4289	19,29	3	23
ODS	13	8943	40,21	6	46
Sdružení nezáv. kand.	13	2469	11,10	1	8
ČSSD	13	1845	8,30	1	8
Volební účast v %					
Rok voleb		Nýrsko	okres Klatovy	Plzeňský kraj	ČR celkem
2002		48,94	54,59	48,95	45,53

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po prozkoumání politické příslušnosti zvolených zastupitelů města Nýrsko je zjevné, že zvolené zastupitelstvo bylo tvořeno jako v předcházejícím volebním období ze tří čtvrtin členy bez politické příslušnosti (deset mandátů). Výsledky voleb poukazují na to, že volební strany při sestavování kandidátních listin z důvodu nízké členské základny nebo z atraktivnější kandidátky oslovují všeobecně známé tváře místního života (lékaře, učitele, podnikatele), které jsou, jak se ukázalo, velkým přínosem a atraktivním článkem kandidátní listiny (graf č. 13).

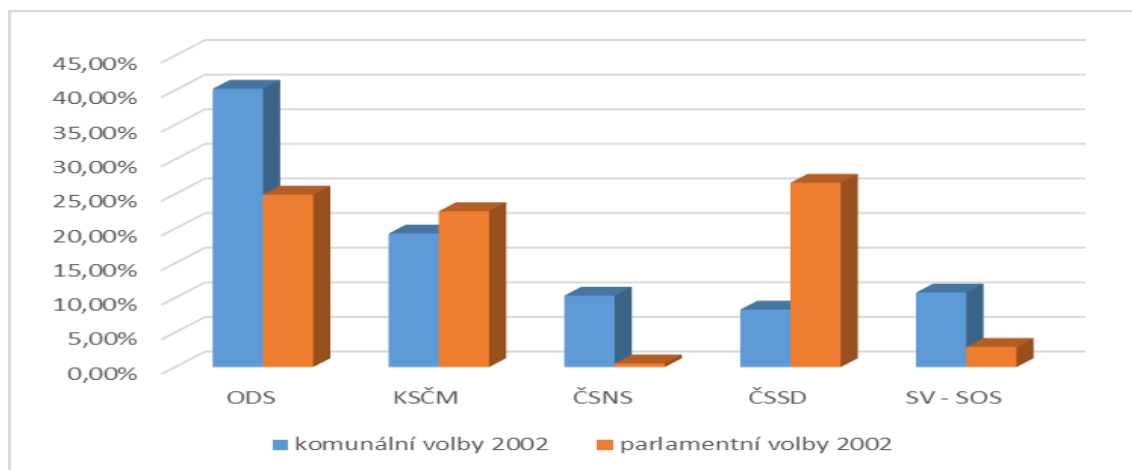
Graf č. 13: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2002 dle volební strany a politické příslušnosti

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

V roce 2002 opět proběhly i volby parlamentní. Pro úplnost byly porovnány volební výsledky obou typů voleb. O stabilitě voličských vzorců lze hovořit pouze u voličů KSČM, voliči ostatních stran volily rozdílně. Největší rozdíly byly zjištěny u voličů ODS a ČSSD (graf č. 14).

Graf č. 14: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2002

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

5.4. Komunální volby v roce 2006

Řádné volby do zastupitelstva Nýrska v roce 2006 proběhly ve dnech 20. a 21. října v šesti okrscích a bylo rozděleno třináct mandátů. Voleb se zúčastnilo šest politických uskupení, konkrétně ČSNS, ČSSD, KSČM, ODS, POLITIKA 21 a SNK Evropští demokraté. Čtyři volební strany byly původní a dvě volební strany byly nové. Na kandidátní listině ČSNS bylo zapsáno třináct kandidátů, všichni bez politické příslušnosti. ČSSD sestavila pouze devítičlennou kandidátní listinu, na které byli nominováni tři členi ČSSD a šest bez politické příslušnosti. Na kandidátku KSČM bylo umístěno třináct kandidátů, deset členů strany, tři bez politické příslušnosti. ODS sestavila třináctičlennou kandidátní listinu, na které bylo zapsáno devět kandidátů bez politické příslušnosti a čtyři členi ODS. Na kandidátce POLITIKA 21 figurovali pouze dva kandidáti bez politické příslušnosti. SNK Evropští demokraté zastupovalo třináct nezávislých kandidátů.

V těchto komunálních volbách nepřišla volit ani polovina obyvatel města, volební účast byla 45,44 % a byla nižší než volební účast v okrese Klatovy, v Plzeňském kraji a v celé ČR. Jednoznačným vítězem voleb byla ODS, která získala téměř 54 %

přepočítaných hlasů a s osmi mandáty i poprvé nadpoloviční zastoupení v městském zastupitelstvu. Na druhém místě se tradičně umístila KSČM, která získala téměř 18 % přepočítaných hlasů (dva mandáty). Po jednom mandátu získala ČSNS (necelých 9 % hlasů), ČSSD (8 % hlasů) a SNK Evropští demokraté (10 % hlasů). POLITIKA 21 nezískala ani jeden mandát (necelé 1 % přepočítaných hlasů). Nejúspěšnějším kandidátem se stal starosta města Miloslav Rubáš, který měl více hlasů než kandidáti dalších úspěšných volebních stran (1224 hlasů). Rubáš tak upevnil svoji popularitu mezi obyvateli Nýrska a potřetí v řadě obsadil post starosty města (poprvé jako člen ODS). ODS obsadila i pozici místostarosty (Petr Janovský).

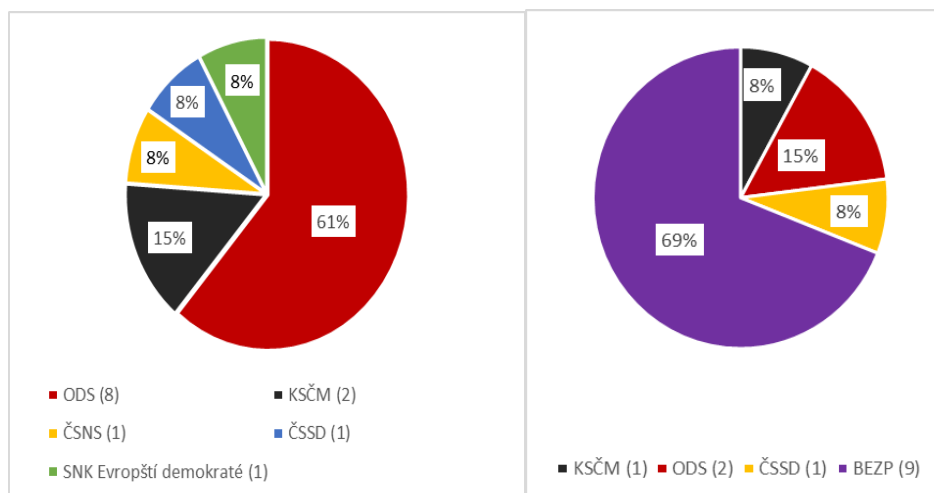
Tabulka č. 8: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2006 a volební účast

Počet volených členů zastupitelstva				volební okrsky	zapsaní voliči
13				6	3849
Volební strana	počet kandidátů	hlasy		mandáty	
		abs.	v %	abs.	v %
POLITIKA 21	2	176	0,88	0	0
ODS	13	10799	53,79	8	62
KSČM	13	3567	17,77	2	15
ČSNS	13	1780	8,87	1	8
ČSSD	9	1679	12,08	1	8
SNK Evropští demokraté	13	2074	10,33	1	8
Volební účast v %					
Rok voleb		Nýrsko	okres Klatovy	Plzeňský kraj	ČR celkem
2006		46,32	53,03	47,87	46,32

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po prozkoumání politické příslušnosti zvolených zastupitelů města Nýrska je zjevné, že zvolené zastupitelstvo bylo tvořeno téměř ze dvou třetin členy bez politické příslušnosti (9 mandátů). Jedna třetina zastupitelů je členem politické strany (graf č. 15).

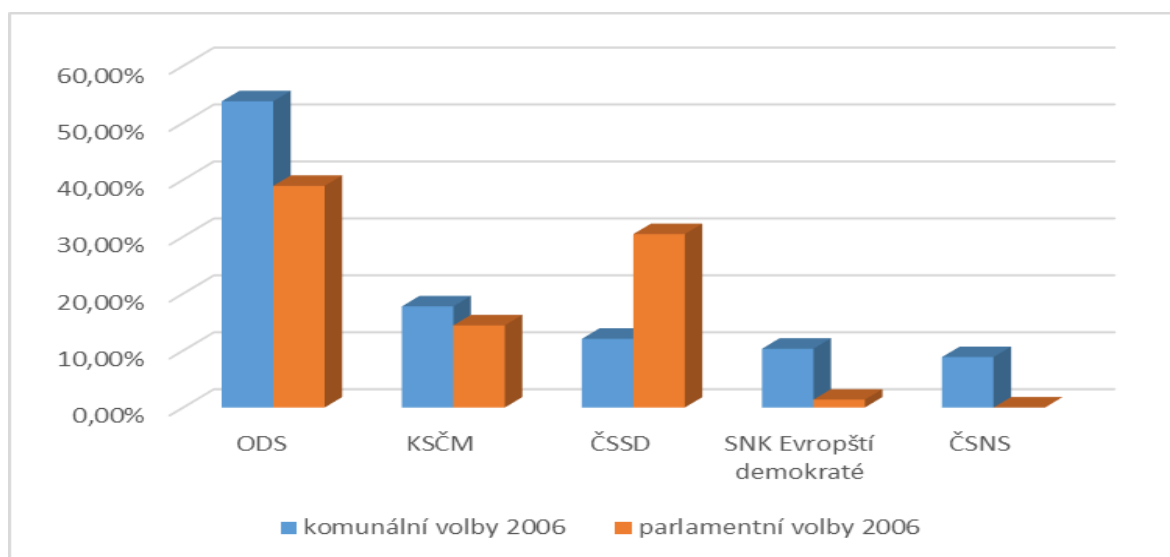
Graf č. 15: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2006 dle volební strany a politické příslušnosti

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

V roce 2006 proběhly volby do zastupitelstva obce a zároveň volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Pro úplnost byly porovnány volební výsledky parlamentních stran v komunálních a v parlamentních volbách. O stabilitě voličských vzorců lze hovořit u voličů KSČM, zatímco elektorát ostatních stran volil v obou typech voleb rozdílně, největší rozdíly byly zjištěny u voličů ČSSD (graf č. 16).

Graf č. 16: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2006

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

5.5. Komunální volby v roce 2010

Dne 15. a 16. října 2010 proběhly volby do obecního zastupitelstva Nýrsko. Tyto volby byly specifické tím, že v nich kandidovalo poměrně málo politických uskupení.

Jednalo se celkem o čtyři volební strany, a to ČSSD, KDU-ČSL, KSČM A ODS. Všechny politické subjekty sestavily třináctičlenné kandidátní listiny. Na kandidátce ČSSD bylo zapsáno pět členů ČSSD a osm kandidátů bez politické příslušnosti. KDU-ČSL reprezentovalo sedm členů strany a šest kandidátů bez politické příslušnosti. KSČM nominovala do voleb dvanáct členů strany a jednu kandidátku bez politické příslušnosti. ODS umístila na svoji kandidátku tři členy strany a deset nestraníků.

Volební účast v obci Nýrsko byla 46,37 %, a byla nižší než volební účast v okrese Klatovy, Plzeňském kraji i celé ČR. Stále suverénním vítězem v těchto komunálních volbách zůstala ODS, která získala 50 % hlasů (sedm mandátů). Druhé místo těsně obsadila ČSSD s 18,41 % (dva mandáty) a třetí KSČM s 18,20 % hlasů (dva mandáty). Dva mandáty získala i KDU-ČSL s více než 13 % hlasů. Nejúspěšnější kandidáti těchto voleb byli opět kandidáti ODS, nejvíce hlasů od voličů dostal stávající starosta obce Rubáš (1028 hlasů). ODS obhájila své postavení nejsilnější strany ve městě a obsadila post starosty i místostarosty (tabulka č. 9).

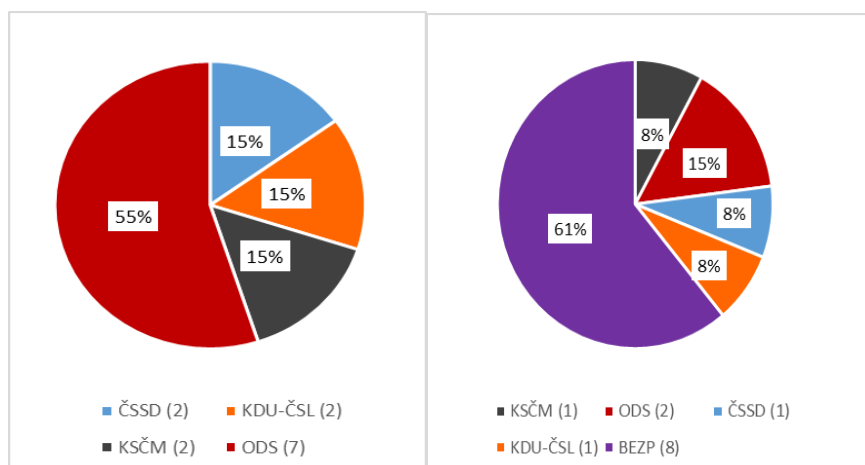
Tabulka č. 9: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2010 a volební účast

Počet volených členů zastupitelstva				volební okrsky	zapsaní voliči
13				6	3867
Volební strana	počet kandidátů	hlasy		mandáty	
		abs.	v %	abs.	v %
ČSSD	13	3896	18,41	2	15
KDU-ČSL	13	2817	13,31	2	15
KSČM	13	3850	18,2	2	15
ODS	13	10596	50,08	7	55
Volební účast v %					
Rok voleb		Nýrsko	okres Klatovy	Plzeňský kraj	ČR celkem
2010		46,37	52,60	49,15	48,48

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po prozkoumání politické příslušnosti zvolených zastupitelů města Nýrska je zjevné, že zvolené zastupitelstvo bylo tvořeno z více jak 60 % členy bez politické příslušnosti (8 mandátů). Téměř 40 % členů zastupitelstva je členem nějaké politické strany (graf č. 17).

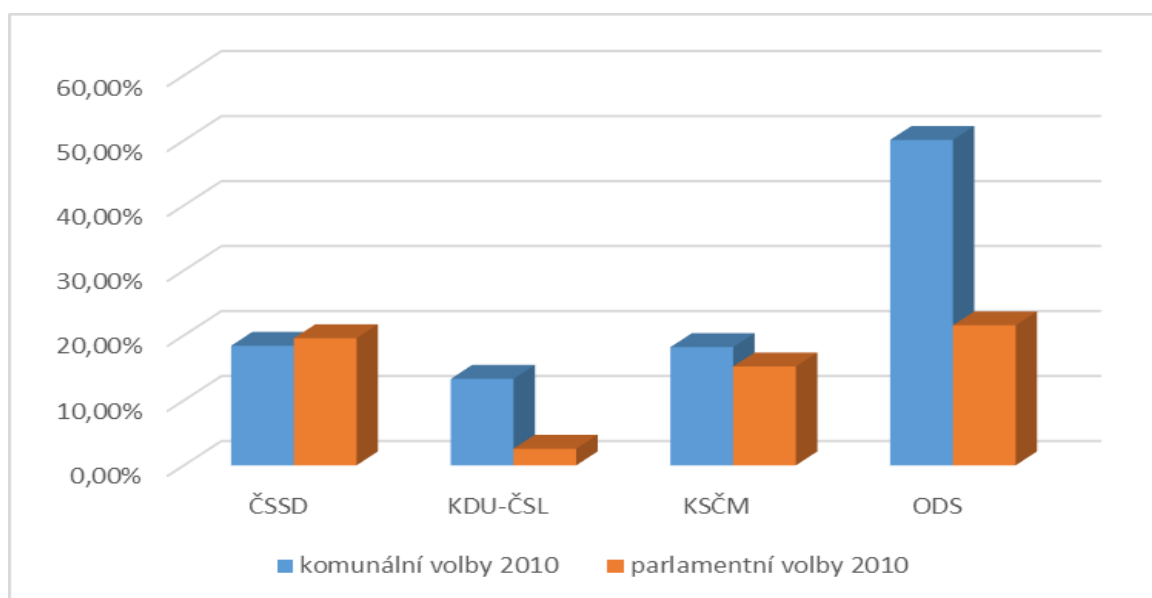
Graf č. 17: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2010 dle volební strany a politické příslušnosti

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

V roce 2010 proběhly volby do zastupitelstva obce a zároveň volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Pro úplnost byly porovnány volební výsledky parlamentních stran v komunálních a v parlamentních volbách. O stabilitě voličských vzorců lze hovořit u voličů KSČM a ČSSD. Zatímco elektorát ostatních stran volil v obou typech voleb rozdílně, největší rozdíly byly zjištěny u voličů ODS (graf č. 18).

Graf č. 18: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2010

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

5.6. Komunální volby v roce 2014

Řádné volby do zastupitelstva Nýrska v roce 2014 proběhly ve dnech 15. a 16. října. Volby v roce 2014 byly specifické tím, že došlo k rozkolu nejsilnější volební strany, a to ODS. Ze strany vystoupil starosta a hlavní představitel strany Miloslav Rubáš a těsně před volbami byla zaregistrována volební strana Volba pro Nýrsko a spádové obce. Na kandidátní listině tohoto hnutí byli zapsáni všichni bývalí zastupitelé za ODS. Celkem se voleb účastnilo šest politických subjektů, a to ANO 2011, ČSSD, KDU-ČSL, KSČM, ODS a Volba pro Nýrsko a spádové obce. Dvě volební strany byly zcela nové a čtyři původní. Kromě Volby pro Nýrsko a spádové obce se poprvé o přízeň voličů ve městě ucházelo i hnutí ANO 2011. Všechna volební uskupení, kromě ODS, sestavila kompletní třináctičlenné kandidátní listiny. Na kandidátce hnutí ANO kandidovalo pět členů strany a osm kandidátů bez politické příslušnosti. ČSSD reprezentovalo pět členů strany a osm kandidátů bez politické příslušnosti. Na kandidátní listině KSČM bylo zapsáno deset členů strany a tři kandidáti bez politické příslušnosti. KDU-ČSL navrhla do volebního souboje tři členy strany a deset nestraníků. ODS se nepodařilo sestavit úplnou kandidátní listinu a nominovala celkem osm kandidátů, z toho dva členy ODS a šest osob bez politické příslušnosti. Volba pro Nýrsko a spádové obce sestavila kandidátku ze třinácti kandidátů bez politické příslušnosti.

Volební účast v komunálních volbách byla 46,83 % a byla nižší než v okrese Klatovy, ale vyšší než průměry Plzeňského kraje a celé ČR. Jednoznačným vítězem těchto voleb bylo hnutí Volba pro Nýrsko a spádové obce, které obdrželo 9554 hlasů (45,77 % přepočítaných hlasů) a za to sedm mandátů. Druhé místo obsadilo hnutí ANO, které obdrželo 3635 hlasů (17,42 % přepočítaných hlasů) a za to tři mandáty. Po jednom mandátu bylo přerozděleno ČSSD, KDU-ČSL a KSČM. Bez mandátu zůstala ODS s 5,68 % přepočítaných hlasů. Pro ODS to byl nejhorší výsledek od roku 1994. Nejúspěšnějším kandidátem těchto voleb byl kandidát Volby pro Nýrsko a spádové obce Miroslav Vítovec se ziskem 992 hlasů, který z pátého místa na kandidátce se stal mužem číslo jedna, ale i přes tento úspěch odmítl post starosty a stal se řadovým zastupitelem. Druhým nejúspěšnějším kandidátem byl současný starosta Rubáš, který obdržel 970 hlasů a stal se popáté starostou Nýrska. Hnutí Volba pro město Nýrsko a spádové obce obsadilo i post místostarosty (Soňa Hladíková).

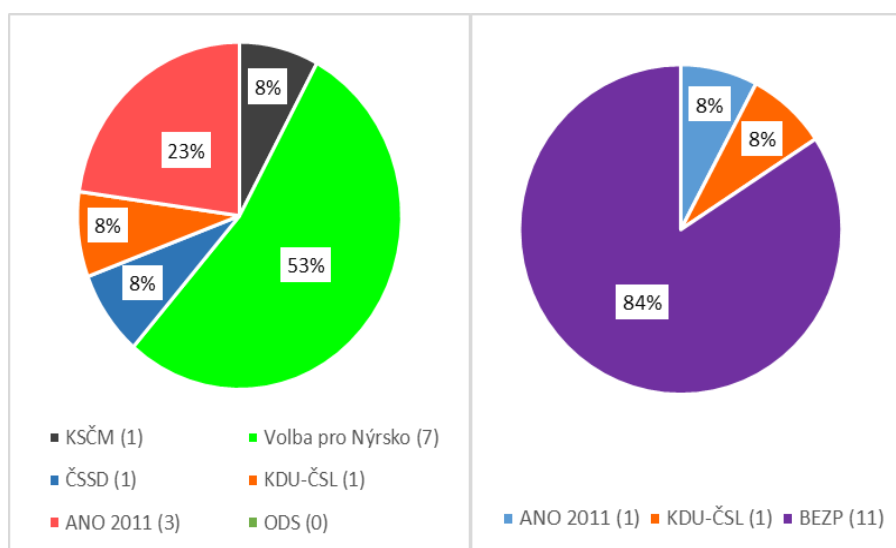
Tabulka č. 10: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva 2014 a volební účast

Počet volených členů zastupitelstva				volební okrsky	zapsaní voliči
13				6	3814
Volební strana	počet kandidátů	hlasy		mandáty	
		abs.	v %	abs.	v %
KSČM	13	2341	11,22	1	8
Volba pro Nýrsko	13	9554	45,78	7	54
ČSSD	13	1911	9,16	1	8
KDU-ČSL	13	2245	10,76	1	8
ANO 2011	13	3635	17,42	3	23
ODS	8	1185	5,68	0	0
Rok voleb		Nýrsko	okres Klatovy	Plzeňský kraj	ČR celkem
2014		46,83	50,53	45,76	44,42

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po bližším prozkoumání politické příslušnosti zvolených zastupitelů je zjevné, že v nově zvoleném Zastupitelstvu města Nýrska jsou pro volební období 2014–2018 přítomni dva straníci a jedenáct nestraníků včetně starosty a místostarosty obce (graf č. 19).

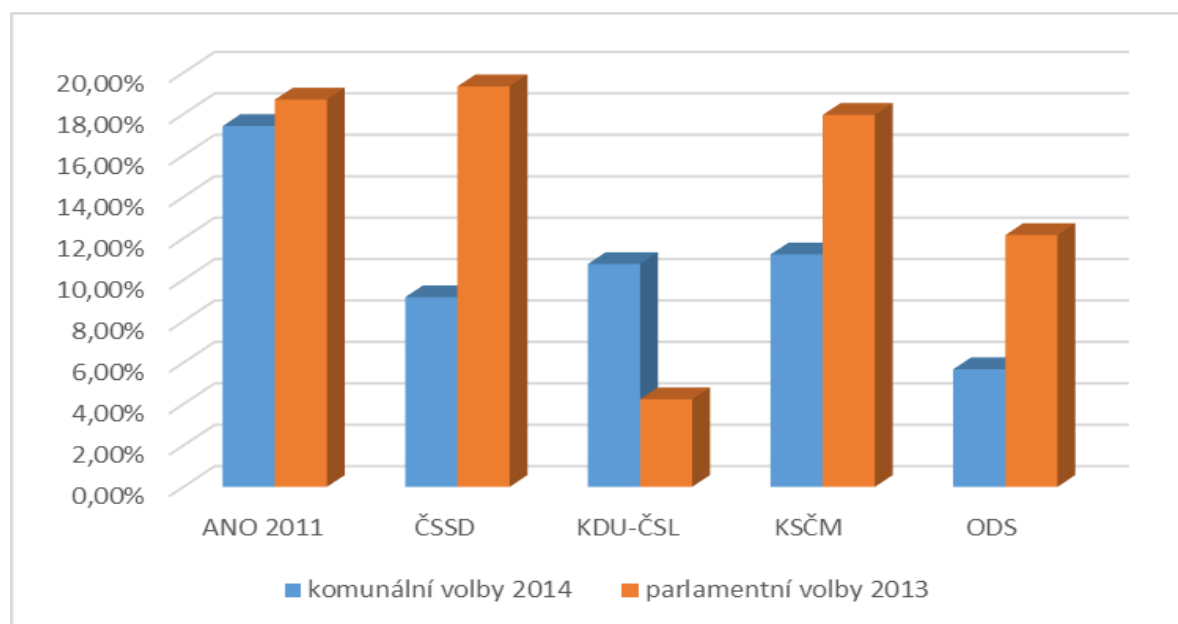
Graf č. 19: Složení zastupitelstva města Nýrsko v roce 2014 dle volební strany a politické příslušnosti

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Po porovnání volebních výsledků parlamentních stran ve volbách do zastupitelstev obcí 2014 a v předčasných parlamentních volbách 2013 lze hovořit o stabilitě voličských vzorců u voličů hnutí ANO 2011, kdežto elektorát ostatních stran volil v obou typech voleb s výraznými odchylkami, největší diference byla zjištěna u voličů ČSSD (graf č. 20).

Graf č. 20: Porovnání volebních zisků parlamentních stran ve volbách do obecních zastupitelstev a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2014

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

6. VÝSLEDKY A DISKUZE

6.1. Vývoj místního stranického systému v Nýrsku

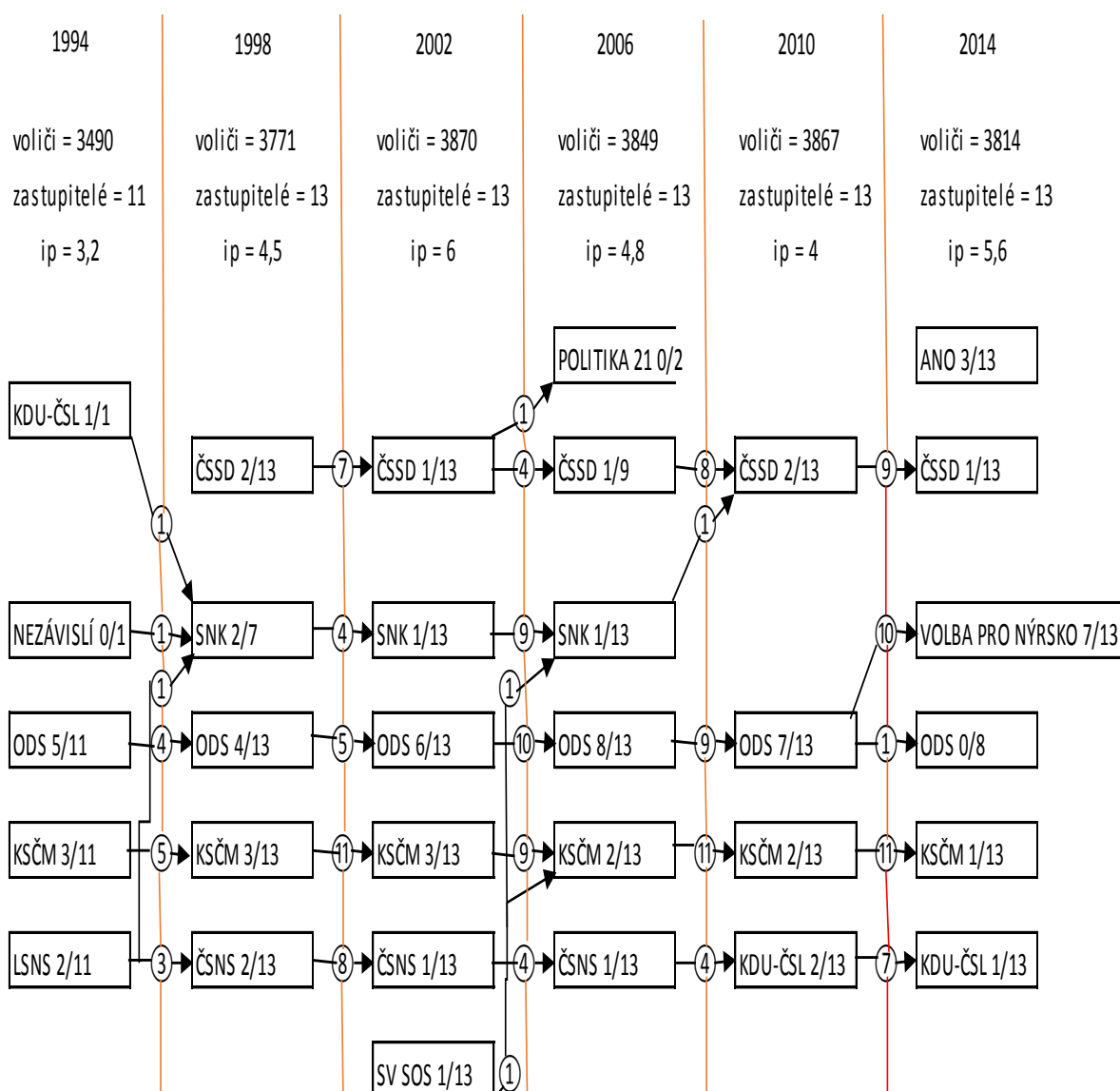
Stranický systém se skládá ze statických a dynamických prvků. Statickou úroveň představují samotné politické strany a do dynamické úrovně jsou zařazeny vztahy mezi stranami a vzájemné stranické interakce. Na stranický systém působí i okolí, ve kterém se systém nachází.

Charakteristiky jednotlivých politických stran, které mají své místo v současném stranickém systému v Nýrsku a jsou uvedeny výše, jsou doplněny o analýzu jejich kandidátních listin, která zjišťuje původ nově vzniklých stran a spřízněnost stran. Schéma č. 1 zobrazuje přesuny kandidátů mezi zaregistrovanými volebními stranami v analyzovaných komunálních volbách. Způsob zpracování schématu byl inspirován prací Čmejreka a spol. (2010, s. 117). U každé volební strany je uveden údaj o počtu získaných mandátů z celkového počtu nominovaných kandidátů strany v příslušných komunálních volbách. Schéma umožňuje sledovat kontinuitu kandidatury, respektive přesuny jednotlivých kandidátů na kandidátních listinách mezi jednotlivými volbami (znázorněno šipkami), což umožňuje identifikaci velikosti „jádra“ a spřízněných kandidátních listin. V kroužku je vyznačen údaj o počtu pokračujících kandidátů, nebo o přesunu kandidátů mezi jednotlivými kandidátními listinami. Schéma je doplněno o index plurality (tj. počet potenciálních kandidátů na jedno zastupitelské křeslo) a o počet voličů v daných komunálních volbách.

Ze schématu je patrné, že politická uskupení místního stranického systému měla až do posledních voleb v roce 2014 stabilní členské základny a nedocházelo k razantním přestupům k jiným politickým stranám. Jsou zaznamenány pouze přesuny jednotlivých kandidátů bez politické příslušnosti. Změna nastala ve volbách v roce 2014, kdy došlo k přesunu deseti kandidátů ODS na kandidátku hnutí Volba pro Nýrsko a spádové obce, dva z nich opustili stranu a zařadili se mezi nestraníky. Kontinuitu kandidatury lze zaznamenat i v případě Kandidátní listiny KDU-ČSL v roce 2010, na které kandidovali 4 zástupci České strany národně sociální (ČSNS). K přesunu došlo dle vyjádření Jiřího Svejkovského z důvodu nekandidování strany, za kterou získal mandát.

Pluralitu lokálního stranického systému lze měřit několika způsoby. Dle Bubeníčka (2009) je pro komunální politické prostředí nejvhodnější aplikovat jednoduchý index plurality, který využívá poměr celkového počtu kandidujících k velikosti zastupitelstva (počet kandidátů připadajících na jeden mandát). Za pluralitní prostředí je považována situace, kdy index bude dosahovat minimálně hodnoty 2. Hodnota indexu plurality (i_p) za sledovaná volební období ukazuje, že v Nýrsku je pluralitní prostředí, a tím dochází ke stabilitě stranického systému.

Schéma č. 1: Vývoj místního stranického systému obce Nýrsko a kontinuity kandidatury místních politických subjektů v letech 1994-2014

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

6.2. Místní stranický systém

V současnosti je pro stranický systém Nýrska charakteristická vysoká míra plurality, stabilita parlamentních stran a spřízněnost s ostatními stranami. Téměř ve všech sledovaných volbách získaly zaregistrované volební strany alespoň jeden mandát, kromě roku 1994, kdy nezískal mandát samostatně kandidující jeden nezávislý kandidát, roku 2002, kdy neuspěla POLITIKA 21 a konečně v posledních komunálních volbách 2014 úplně propadla ODS.

Základní statistické údaje o stranickém systému v Nýrsku jsou zaznamenány v tabulce č. 11. Z tabulky je zřejmé, že mezi roky 1994 a 2002 se zvýšil počet obyvatel města, a tím i počet voličů. Největší nárůst voličů byl v roce 1998, a to o osm procent. Ve volbách 2002, 2006, 2010 a 2014 se nýrská základna voličů pohybuje v obdobných číslech. Nejvyšší volební účast byla v roce 1994, v následujících komunálních volbách nastal razantní pokles volební účasti o více než 20 %. Pokles účasti ve volbách lze zdůvodnit klesajícím zájmem o volby obecně.

Tabulka č. 11: Statistické údaje z komunálních voleb 1994-2014 v Nýrsku

Volební rok	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Počet voličů	3490	3771	3870	3849	3867	3814
Nárůst počtu voličů	x	8,05 %	2,63 %	-0,52 %	0,47 %	-1,37 %
Volební účast	69,71 %	48,50 %	48,94 %	45,44 %	46,37 %	46,83 %
Počet parlamentních stran	9	6	7	6	9	7
Parlamentní strany v komunálních volbách	4	4	5	4	4	5
SNK v komunálních volbách	1	1	1	2	0	1
Celkový počet volebních stran	5	5	6	6	4	6
Kandidáti bez politické příslušnosti	46 %	59 %	71 %	73 %	50 %	66 %
Zastupitelé bez politické příslušnosti	55 %	77 %	77 %	69 %	61 %	84 %
Pluralita	3,2	4,5	6	4,8	4	5,6
Fragmentace	0,69	0,78	0,76	0,65	0,66	0,72
Index efektivního počtu stran – hlasy	3,2	4,6	4,16	2,82	2,98	3,63
Index efektivního počtu stran – mandáty	3,17	4,62	3,44	2,35	2,78	2,75
Pedersenův index volatilit	x	21,6	22,76	11,14	7,45	63,19

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Ve sledovaném období nedochází v Nýrsku k velkým změnám v počtu volebních stran. Ve volbách 1994 a 1998 se zaregistrovalo pět politických subjektů, ve volbách 2002, 2006 a 2014 stoupl počet na šest volebních stran. Toto navýšení bylo způsobeno jednak nárůstem parlamentních stran (2002 a 2014), tak i zvýšením počtu volebních stran kandidátů bez politické příslušnosti v roce 2006. Zajímavý je fakt, že v roce 2010 se ucházely o hlasy voličů pouze čtyři parlamentní strany, což se projevilo i na druhém nejnižším počtu kandidátů i zastupitelů bez politické příslušnosti. Počet kandidátů záleží zejména na počtu rozdělovaných mandátů. Tento počet se od voleb v roce 1998 ustálil na 13 mandátech. Celkově lze říci, že ve sledovaném období je patrný vzrůstající podíl kandidátů i zastupitelů bez politické příslušnosti, což potvrzuje teorii, že politické strany nejsou schopny obsadit všechna místa na kandidátní listině členy strany. Dlouhodobě je viditelný vysoký podíl členské základny pouze na kandidátní listině KSČM.

Tabulka č. 12: Porovnání hlasů u politických subjektů v letech 1994–2014

Politické subjekty	Rok					
	1994	1998	2002	2006	2010	2014
ODS	10032	5901	8943	10799	10596	1185
LSNS (ČSNS)	4662	4046	2297	1780		
KDU-ČSL	1308				2817	2245
Nezávislí kandidáti	772					
KSČM	5413	5238	4289	3567	3850	2341
ČSSD		3012	1845	1679	3896	1911
SNK		2709	2469	2074		
SV-SOS			2395			
POLITIKA 21				176		
Volba pro Nýrsko						9554
ANO 2011						3635

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Vývoj stranického systému v Nýrsku naznačuje tabulka č. 12. Ve stranickém systému města se stabilně pohybují čtyři parlamentní strany, a to ODS, KDU-ČSL, KSČM a ČSSD. Je evidentní, že nejstabilnější voličskou základnu měly až do posledních komunálních voleb ODS a KSČM. ČSSD se ve sledovaném období potýkala s nestabilní voličskou podporou, nejvíce hlasů nýrských obyvatel získala v roce 2010. V tomto roce se do volebního boje vrátila i KDU-ČSL, sice obdržela nejméně voličských hlasů ze všech zúčastněných stran, ale měla dva zástupce v obecním zastupitelstvu. Z tabulky č. 12 je dále

zřejmé, že některá politická uskupení se zúčastnila volební soutěže pouze v jednom volebním roce. Jednotliví nezávislí kandidáti a různá zájmová sdružení v Nýrsku nekandidují, protože nejsou schopni si zajistit potřebnou voličskou podporu včetně podpisového záznamu dle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

Z pohledu lokálního stranického systému se zlomové staly poslední komunální volby v roce 2014. V těchto volbách zaznamenaly zvýšený odliv voličů všechny úspěšné strany z předchozího volebního období. Přesun části hlasů voličů způsobily dva nově vzniklé subjekty, ANO 2011 a Volba pro Nýrsko a spádové obce. Největší propad v počtu odevzdaných hlasů utrhla ODS, protože převážná část elektorátu se přesunula k Volbě pro Nýrsko a spádové obce.

Analýza voličské podpory byla provedena výpočtem Pedersenova indexu volatility, který je používán jako obvyklý nástroj pro měření změn v podpoře politických stran. Z tabulky č. 11 je zřejmé, že volatilita se významně zvýšila právě v roce 2014, a to ze 7,45 bodů (rok 2010) na 63,19 bodů. Zdrojem změny byl přesun voličské podpory k nově vzniklým volebním stranám, které se nezúčastnily předchozích komunálních voleb. Na první pohled by se mohlo zdát, že zdrojem změny je odklon voličů od politických stran, ale po bližším přezkoumání je prokazatelné, že voliči dali svůj hlas oblíbeným kandidátům, i když byli zapsáni na kandidátce jiné volební strany (na kandidátní listinu Volby pro Nýrsko se přesunulo deset kandidátů ODS z předchozích voleb, viz schéma č. 1).

K vyhodnocení komunálních voleb kvantitativní metodou byla použita variační analýza, s jejíž pomocí byl vypočítán koeficient variace kandidátek jednotlivých stran. Ve volbách do obecního zastupitelstva se používají volné kandidátní listiny, díky čemuž je voliči umožněno dávat preferenční hlasy jednotlivým kandidátům nebo hlasovat pro kompletní kandidátní listiny volebních stran. Pomocí hodnoty variačního koeficientu je možné zjistit, zda volič „kroužkuje“ jednotlivé kandidáty nebo hlasuje pro celé kandidátní listiny. Nízká hodnota variačního koeficientu znamená, že voliči dali přednost celé kandidátní listině volební strany a personalizace je nízká. S rostoucí hodnotou koeficientu se zvyšuje počet přidělených preferenčních hlasů jednotlivým kandidátům a personalizace je vysoká. Z tabulky č. 13 je zřejmé, že hodnoty variačního koeficientu kandidátek jednotlivých stran jsou značně rozdílné. Nízkou úroveň personalizace vykazují dlouhodobě kandidátky KSČM a ODS, což značí, že voliči dali hlas kandidátce jako celku, zatímco

u zbytku volebních stran si vybírali jednotlivé kandidáty. Při detailnějším pohledu na hodnoty variačního indexu jednotlivých kandidátních listin lze odhalit i určitý vývoj v čase. Zatímco ve volbách v roce 1994 až 2002 dosáhla nejnižších hodnot kandidátka KSČM, v roce 2006 a 2010 už to byla kandidátní listina ODS. V posledních volbách v roce 2014 zaznamenaly nejnižší hodnoty variability nové politické subjekty (ANO 2011 a Volba pro Nýrsko a spádové obce), což značí, že voliči se uchýlili k volbě jejich kandidátky jako celku.

Tabulka č. 13: Variační koeficient kandidátních listin v letech 1994–2014 v %

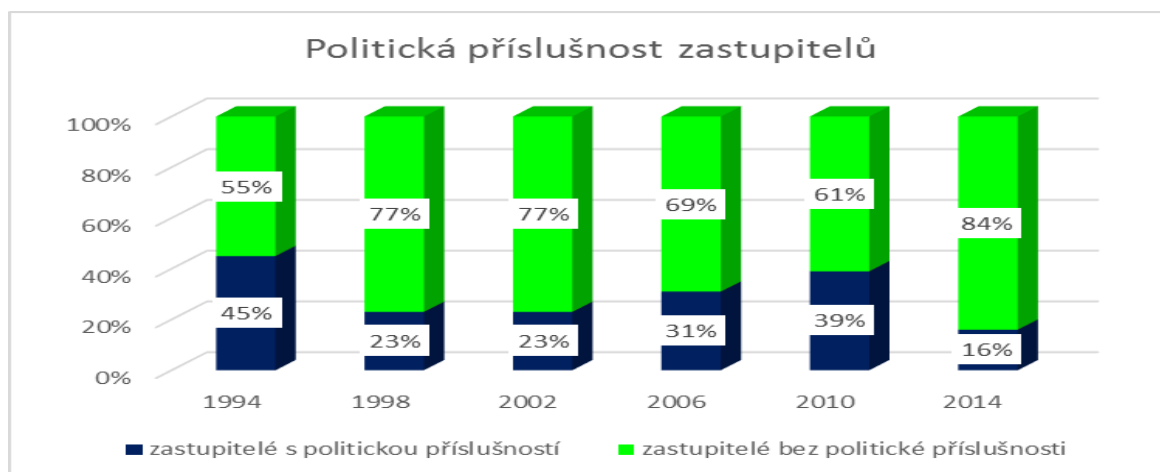
Strana / Rok	1994	1998	2002	2006	2010	2014
KSČM	18,46	27,21	27,27	23,31	23,17	26,12
ODS	23,84	26,47	31,72	19,26	15,25	25,82
ČSSD		53,23	61,65	34,25	24,51	49,69
KDU-ČSL					45,69	41,27
ANO 2011						24,21
Volba pro Nýrsko						19,15
LSNS (ČSNS)	41,67	36,05	52,31	54,99		
SNK		61,23	44,11	38,46		
SV-SOS			42,03			
POLITIKA 21				17,05		

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

Mapováním stranické příslušnosti jednotlivých kandidátů (tabulka č. 11) je možno konstatovat, že nejvyšší podíl stranických kandidátů se zúčastnil komunálních voleb 1994 (54 %), v následujících volbách se jejich podíl snížil. V roce 2006 byl podíl straníků na kandidátkách nejnižší (27 %), ve volbách 2010 se tento klesající trend obrátil a podíl straníků na kandidátních listinách se zvýšil na 50 %. V posledních zkoumaných volbách 2014 opět došlo k poklesu podílů stranických kandidátů o šestnáct procentních bodů, je to díky nově registrované kandidátní listině hnutí Volba pro Nýrsko, na které byli zapsáni pouze nestraníci.

Pokud je sledováno kritérium stranickosti zvoleného zastupitelstva ve volebních letech 1994–2014, je možné říci, že kopíruje situaci jednotlivých přihlášených kandidátů. Nejvíce zastupitelů s politickou příslušností bylo v roce 1994 a nejméně v roce 2014. Z grafu č. 21 je patrný trend volit nestraníky, tedy všeobecně známé a uznávané spoluobčany, kteří mají zájem pracovat pro blaho obce, a neklade se důraz na politickou příslušnost kandidátů.

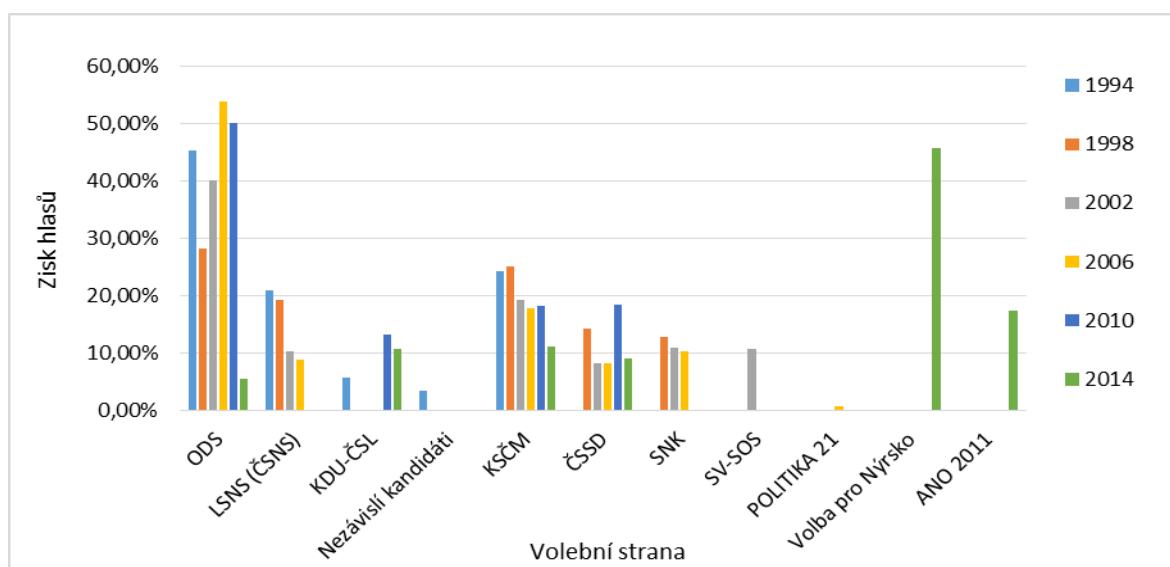
Graf č. 21: Stranická příslušnost zastupitelů města Nýrsko v letech 1994 – 2014

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

V grafu č. 22 byly komparovány volební výsledky jednotlivých volebních stran ve zkoumaném období (1994–2014). Nejvíce úspěšných volebních stran, které získaly alespoň jeden mandát v zastupitelstvu, bylo shledáno v letech 2002 a 2006. V místním politickém prostoru dlouhodobě působí parlamentní strany, a to ODS, KSČM a ČSSD. KSČM se jako jediné podařilo uspět v celém sledovaném období, i když zaznamenala pokles volební podpory. Výrazný je ústup ODS, která byla až do posledních voleb vždy vítěznou volební stranou. Zlom nastal v roce 2014, kdy nezískala potřebnou podporu elektorátu a opustila místní stranický prostor. Odliv voličů způsobil nástup nových politických subjektů, zejména hnutí Volba pro Nýrsko a spádové obce, které se stalo vítězem komunálních voleb 2014.

Graf č. 22: Porovnání výsledků volebních stran v letech 1994 – 2014

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

6.3. Uplatnitelnost teorie stranických systémů

Stranický systém města Nýrsko ve zkoumaném období od roku 1994 do roku 2014 prošel zřejmými změnami. Při aplikaci teorie rozdělení stranických systémů dle Sartoriho lze vycházet z vypočítaného indexu fragmentace (viz tabulka č. 11). V prvním zkoumaném roce 1994 byl nýrský stranický systém složen z pěti volebních stran, formátem stranického systému byl tedy omezený pluralismus, Sartori tento stranický systém pojmenoval umírněný pluralismus. Vypočítaný index fragmentace dosáhl hodnoty 0,69, což je hodnota na pomezí bipartismu a multipartismu. Ve sledovaném období od roku 1998 do 2002 lze místní stranický systém považovat za multipartijní, protože index fragmentace dosáhl hodnot 0,78 a 0,76. V letech 2006 a 2010 byla vyčíslena hodnota indexu fragmentace 0,65 a 0,66. Hodnota indexu fragmentace leží v intervalu mezi 0,5 a 0,67 a indikuje bipartismus. V roce 2014 byla vyčíslena hodnota roztržitého 0,72, což signalizuje multipartismus.

Nýrský stranický systém ve sledovaném období 1994–2014 byl tvořen celkem jedenácti politickými subjekty. V roce 1994 a 1998 byl sestaven z pěti politických subjektů. Formátem stranického systému byl tedy už výše zmiňovaný omezený pluralismus. V roce 2002, 2006 a 2014 tvořilo nýrské stranické spektrum šest stran, tento formát se šesti a více stranami nazval Sartori extrémní pluralismus, který je obvykle spojován s polarizovaným, umírněným pluralismem. Sartori jako součást definice polarizovaného pluralismu vyjmenoval osm znaků, které musí být splněny. Za nejdůležitější z těchto znaků považoval přítomnost relevantních antisystémových stran a existenci bilaterálních opozic. Po prozkoumání nýrského stranického systému lze prohlásit, že v systému nebyla prokázána přítomnost relevantní antisystémové strany ani existence bilaterální opozice. Nýrský stranický systém se tedy chová jako umírněný pluralismus.

Typologii českých stranických systémů založenou na velikosti obce popsali ve své studii Hoskovec a Balík (2010), čili s rostoucím počtem obyvatel v obci roste pravděpodobnost vyššího počtu místních politických subjektů. V Nýrsku s cca pěti tisíci obyvateli by bylo možno očekávat ve sledovaném období (1994–2014) formát omezeného pluralismu (místní stranický systém se třemi až šesti stranami). Je zřejmé, že skutečný typ stranického formátu v Nýrsku je ve shodě s očekávaným typem vymezeným autory práce (Nýrský stranický systém se ve sledovaném období vyznačuje pěti či šesti stranickým formátem).

6.4. Uplatnitelnost teorie koalic

Ve sledovaném období mělo Nýrsko okolo pěti tisíc obyvatel, dle Jüpnerovy klasifikace patří do skupiny obcí menší střední velikosti. Dle autora jsou v této kategorii obcí vytvářeny neformální velké koalice, což bylo v Nýrsku potvrzeno, neboť ve sledovaném období nebyla zaznamenána oficiální koaliční partnerství politických subjektů. Z rozhovorů vyplynulo, že se vždy jednalo o ústní dohodu, že povolební uspořádání musí respektovat výsledky voleb a zvolení zastupitelé budou pracovat ve prospěch obce společně. Uzavírání předvolebních koalic nebylo v Nýrsku potvrzeno, lze však potvrdit existenci jader, založených na osobních vztazích, což se shoduje s Jüpnerovými závěry. Dle autorovy teorie by měli kandidáti s politickou příslušností porážet nestraníky, volebního souboje by se mělo účastnit až deset politických subjektů. Autor dodává, že volební strany nemají častokrát založenou místní organizaci. Tuto teorii se v Nýrsku nepodařilo potvrdit, protože z tabulky č. 11 a grafu č. 21 je zřejmé, že kromě prvních voleb v roce 1994 převažoval počet kandidátů bez politické příslušnosti a v zastupitelstvu byl podíl nestraníků vyšší v celém sledovaném období. Místní etablované politické subjekty mají svoji základní organizaci. Ani z hlediska počtu volebních stran nelze považovat Jüpnerovu typologii za potvrzenou. V Nýrsku se volebního souboje ve sledovaném období účastnily minimálně čtyři volební strany (2010) a maximálně šest volebních stran (2002 a 2006). V případě obce Nýrsko nelze považovat Jüpnerovu klasifikaci komunálních koalic za potvrzenou.

Balík (2008) ve své práci navrhl typologii koalic, která rozlišuje třídu koalice založenou na počtu mandátů jednotlivých aktérů a typ koalice založený na ideové vzdálenosti aktérů uvnitř systému a posléze na jejich počtu. Situace na radnici v Nýrsku by se dala popsat pohledem Balíkovy teorie jako koalice nadměrná všestranná. Autor ji definuje jako situaci, kdy se na vládě podílejí všechny relevantní politické strany a žádná z nich se nedistancuje.

6.5. Kontinuita nýrské politické reprezentace

Níže uvedená tabulka č. 13 naznačuje kontinuitu lokální politické reprezentace v obci Nýrsko. U každého člena zastupitelstva je uvedena volební strana, za kterou kandidoval a politická příslušnost (pokud zastupitel nebyl člen navrhuující strany, je

označen jako BEZPP). Žlutou barvou políčka je označena pozice starosty a zelenou barvou pozice místostarosty obce. Za celé sledované období nenastala situace, že by se některý zastupitel vzdal svého mandátu.

Z tabulky č. 13 je zřejmé, že v šesti sledovaných volebních obdobích (1994–2014) bylo do městského zastupitelstva zvoleno 34 zastupitelů. Ve volbách v roce 1998 obhájilo svůj mandát 30 % zastupitelů, dva zástupci KSČM a dva bez politické příslušnosti. V dalších komunálních volbách v roce 2002 obhájilo svůj mandát pět zastupitelů z třinácti. V roce 2006 opětovně získalo mandát tři čtvrtiny zastupitelů, v roce 2010 dokonce jedenáct zastupitelů. Stoupající trend narušily poslední volby v roce 2014, kdy svůj mandát obhájilo pouhých sedm zastupitelů. Pouze jedno volební období působilo v nýrském zastupitelstvu 47 % zvolených zastupitelů, z toho jsou čtyři zastupitelé zvoleni v současném volebním období.

Od roku 1998 vykonává nepřetržitě funkci starosty města Miloslav Rubáš, který kandidoval v pěti sledovaných volebních obdobích, čtyřikrát za ODS (z toho dvě volební období jako člen strany) a v posledních volbách za uskupení Volba pro Nýrsko a spádové obce už jako kandidát bez politické příslušnosti. Pětkrát obhájila svůj mandát i Miloslava Heflerová, která byla vždy zapsaná na kandidátce KSČM jako nestraník. Stejně úspěšným zastupitelem je Jiří Svejkovský, který získal mandát už v roce 1994 jako nestraník na kandidátní listině LSNS, v následujícím období nekandidoval, ale od roku 2002 vždy obhájil svůj mandát (dvakrát jako nestraník na kandidátce ČSNS a dvakrát jako úspěšný stranický kandidát KDU-ČSL).

Z níže předloženého přehledu zastupitelů je zřejmá jejich fluktuace mezi volebními stranami. Většinou se jedná pouze o přechod mezi dvěma volebními stranami, nejsou prokázány častější změny politických uskupení. Ke změně volební strany došlo dle vyjádření některých kandidátů z důvodu nástupnické strany (ČSNS nahradila LSNS) nebo strana, za kterou získali mandát, nekandidovala nebo jim nenabídla opakovaně místo na své kandidátní listině, a tudíž přijali nabídku jiné volební strany.

Tabulka č. 14: Přehled zvolených zastupitelů v letech 1994–2014

Jméno/volební rok	Kandidatura - politická příslušnost					
	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Anděl Václav	KDU-ČSL-BEZPP	NK-BEZPP	NK-BEZPP			
Bechyňová Eva				ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	
Brada Jan			ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	
Bunda Vojtěch						ANO 2011-BEZPP
Heflerová Miloslava		KSČM-BEZPP	KSČM-BEZPP	KSČM-BEZPP	KSČM-BEZPP	KSČM-BEZPP
Hladíková Soňa						Volba pro Nýrsko-BEZPP
Hošková Jana					KDU-ČSL-BEZPP	
Irlbeková Miroslava						ANO 2011
Janovský Petr			ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	Volba pro Nýrsko-BEZPP
Junek Miroslav	KSČM	KSČM	KSČM	KSČM	KSČM-BEZPP	
Kadlec František	ODS					
Kolář Jan	ODS		ODS		ODS	Volba pro Nýrsko-BEZPP
Kubát Jaroslav			SV SOS-BEZPP	SNK ED-BEZPP		
Mašek Petr				ODS-BEZPP		
Mayer Josef	ODS-BEZPP					
Mazancová Emilie	ODS-BEZPP					
Moller Václav		ODS-BEZPP				
Mráz Jaroslav		ODS				
Novotný Jiří	ODS					
Nový Karel			ODS-BEZPP			
Pavlík Ivan			ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	Volba pro Nýrsko-BEZPP
Polanský Jindřich		ČSSD-BEZPP		ČSSD	ČSSD	
Poškarský Rostislav	LSNS-BEZPP	ČSNS-BEZPP				
Rubáš Miloslav		ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	ODS	ODS	Volba pro Nýrsko-BEZPP
Růžička Karel		ČSSD-BEZPP	ČSSD-BEZPP			
Stránský Pavel						Volba pro Nýrsko-BEZPP
Svejkovský Jiří	LSNS-BEZPP		ČSNS-BEZPP	ČSNS-BEZPP	KDU-ČSL	KDU-ČSL
Šlechtová Světlana		ODS-BEZPP				
Šlenc Miroslav					ČSSD-BEZPP	ČSSD-BEZPP
Štásta Josef	KSČM-BEZPP					ANO2011-BEZPP
Švojr Jan	KSČM	KSČM	KSČM			
Theimer Bohuslav		NK-BEZPP				
Vítovec Miroslav				ODS-BEZPP	ODS-BEZPP	Volba pro Nýrsko-BEZPP
Zíka Antonín		ČSNS-BEZPP				

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.volby.cz>, vlastní zpracování

7. ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se zabývá analýzou politických aspektů územní samosprávy a problematikou komunálního politického procesu ve městě Nýrsko, které se nachází v jihozápadní části Plzeňského kraje přibližně 18 km od okresního města Klatovy, nedaleko státní hranice České republiky s Německou spolkovou republikou. Výzkum se týkal vývoje lokálního stranického systému za období posledních dvaceti let, tj. od komunálních voleb v roce 1994 až do zatím posledních voleb do obecních zastupitelstev v roce 2014.

Dle statistických dat lze Nýrsko zařadit mezi méně problémové regiony. Jeho míra nezaměstnanosti nabývá jedny z nejnižších hodnot v okrese Klatovy a je zároveň dlouhodobě hluboko pod spodní hranicí celostátního průměru. Do jisté míry je to dáno jeho průmyslovou historií a umístěním několika podniků v blízkosti centra města. Nýrsko se stává předmětem zájmu mnohých nových podnikatelských subjektů i díky jeho situování v blízkosti státní hranice se Spolkovou republikou Německo. Svojí polohou tvoří spádovou oblast celého mikroregionu.

Komparace volebních dat poodhalila mechanismus nýrského stranického systému, a to hlavně setrvalý stav v téměř celém sledovaném období a výrazný obrat ve struktuře lokálního stranického systému po posledních komunálních volbách v roce 2014. Dosud vládnoucí strana ztratila jak členskou základnu, tak hlasy voličů. Vítězem voleb se stala nově kandidující volební strana Volba pro Nýrsko a spádové obce, a to s nadpoloviční převahou odevzdaných hlasů a obsadila sedm zastupitelských křesel. Tyto změny se ale nýrské radnice a jejich občanů nedotkly, protože pět zastupitelů vítězné strany včetně starosty byli opětovně zvolenými zastupiteli, ovšem za jinou volební stranu.

Město Nýrsko patří, podle počtu obyvatel dle Jüpnerovy typologie, mezi obce menší střední velikosti. Ve stranickém spektru města působí v současnosti pět politických stran, které jsou ve volební soutěži doplněny sdružením nezávislých kandidátů. Z bližšího prozkoumání kandidátních listin politických stran je patrné, že v posledních volebních letech jsou doplňovány kandidáty bez politické příslušnosti a výběr kandidátů z vlastní členské základny je minimální. Dlouhodobě má vysoký podíl členské základny pouze kandidátka KSČM. Analýza volebních výsledků dokazuje, že toto ztraktivnění kandidátních listin místními všeobecně uznávanými osobnostmi splňuje účel a zvyšuje

voličskou podporu daného politického subjektu zejména preferenčním hlasováním. Z porovnání hodnot variačního koeficientu kandidátních listin lze vyčíst, že dochází k volbě právě těchto osobností (jednotlivých kandidátů) napříč celým politickým spektrem. Výrazný je celkový pokles stranickosti, a to jak na úrovni volebních stran, tak i na úrovni zastupitelstva.

Stranický systém města Nýrsko prošel ve sledovaném období (1994–2014) zřejmou proměnou, ale v celém období byla pro něj charakteristická vysoká míra plurality, stabilita parlamentních stran a spřízněnost s ostatními stranami. Pohledem Sartoriho teorie (analýza vypočítaných hodnot indexu fragmentace) se nýrský stranický systém vyvíjel od omezeného pluralismu (1994), přes multipartismus (1998–2002) a bipartismus (2006–2010) k umírněnému pluralismu (2014). Z výše uvedeného je patrné, že Sartoriho typologii stranických systémů lze aplikovat i na lokální stranický systém města Nýrsko.

V Nýrsku (s cca pěti tisíci obyvateli) lze očekávat, dle studie Hoskovce a Balíka (2010), kteří určují typ stranického systému podle počtu obyvatel, formát omezeného pluralismu (lokální stranický systém se třemi až šesti stranami). Lze tedy říci, že skutečný typ místního stranického formátu v Nýrsku je ve shodě s očekávaným typem vymezeným autory studie.

Do obecního zastupitelstva v Nýrsku se pět volebních období volilo třináct členů zastupitelstva. Od počtu členů zastupitelstva se odvíjí činnost rady obce. V případě třináctičlenného zastupitelstva se rada v obci nevolí a její pravomoc vykonává starosta obce. Tato skutečnost je základní překážkou aplikace teorie koalic, protože v povolebním vyjednávání jde pouze o obsazení pozice starosty. Za celé zkoumané období nebylo v Nýrsku potvrzeno oficiální koaliční partnerství politických subjektů. Situace na radnici v Nýrsku byla popsána ve shodě s pohledem Balíkovy teorie jako nadměrná všestranická. Na obecní vládě se podílejí všechny relevantní strany a žádná z nich se nedistancuje. Dále byla zkoumána uplatnitelnost Jüpnerovy klasifikace komunálních koalic, kterou nelze považovat v případě obce Nýrsko za potvrzenou.

Současně s volebními výsledky byla zkoumána volební účast a byla provedena analýza volebního chování. Mezi roky 1994 a 2002 se zvyšoval počet obyvatel města, a tím i počet voličů. K největšímu nárůstu voličů došlo v roce 1998, od roku 2002 se nýrská základna voličů pohybuje v obdobných číslech. Nejvyšší volební účast byla v roce 1994, v následujících komunálních volbách nastal razantní pokles o více než 20 %, což lze

zdůvodnit klesajícím zájmem o volby obecně. Největší změny voličské podpory přinesly poslední volby v roce 2014, ve kterých značná část elektorátu podpořila nové volební strany a došlo i k přesunu volební podpory mezi stávajícími stranami. Odliv voličů zaznamenaly všechny etablované volební strany, ale největší nastal u dosud vítězné ODS, která nezískala ani jeden mandát do obecního zastupitelstva. Ale tyto na první pohled radikální změny neznamenal obrát v personálním uspořádání na nýrské radnici, protože pět zastupitelů vítězného uskupení Volba pro Nýrsko a spádové obce včetně starosty byli v předchozím zastupitelstvu zvolenými kandidáty ODS.

Stranický systém v Nýrsku byl dále prozkoumán z pohledu kontinuity lokální politické reprezentace. Byla zjištěna zřejmá fluktuace zastupitelů mezi volebními stranami, ale většinou se jednalo pouze o přechod mezi dvěma politickými subjekty. Nebyly prokázány častější změny volebních stran, ke změnám většinou docházelo z důvodu nástupnické strany (ČSNS nahradila LSNS) či neopětovné kandidatury volební strany. Ve sledovaném období bylo do městského zastupitelstva zvoleno 34 zastupitelů. Více než polovina zastupitelů byla zvolena opakovaně. Od roku 1998 vykonává nepřetržitě funkci starosty města Miloslav Rubáš, pětkrát obhájila svůj mandát i Miloslava Heflerová a Jiří Svejkovský.

Případová studie provedená ve městě Nýrsko poskytla informace, které jsou příspěvkem ke studiu teorie stranických systémů na místní úrovni politického rozhodování. Na závěr je možné konstatovat, že nýrský stranický systém lze v rámci interpretativní perspektivy kategorizovat dle Sartoriho typologie, čímž se ukazuje, že Sartoriho teorie stranických systémů může být uplatnitelná při charakteristice systémů politických stran také na komunální úrovni politického rozhodování v případě České republiky. Výsledky předkládané studie je ovšem možné zobecnit pochopitelně pouze ve vztahu ke zkoumané obci, nikoliv ve vztahu ke všem obcím České republiky. Práci je proto třeba chápat jako dílčí příspěvek k dalšímu zkoumání této problematiky.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

8.1. Literární zdroje

BALÍK, Stanislav. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994–2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN 978-80-7325-144-4.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: GRADA Publishing, 2009. Politologie. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav. *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3211-1.

CABADA, Ladislav, KUBÁT, Michal. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-41-6.

CABADA Ladislav, VODIČKA, Karel. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-736-7337-1.

ČMEJREK, Jaroslav. Demokratický deficit v lokálním politickém prostoru ČR: možnosti a meze analýzy. *Acta Politologica* 5, 2, 2013. ISSN 1803–8220.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČMEJREK, Jaroslav, KOPŘIVA, Radek. *Základy veřejné správy*, Česká zemědělská universita v Praze, 2010. ISBN 978-80-213-1626-3.

DAHL, Robert. *O demokracii: průvodce pro občany*. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-422-2.

FIALA, Petr, STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998. ISBN 80-85947-31-5.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Přeložil Jan JAŘAB. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.

HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1.

HOSKOVEC, Libor, BALÍK, Stanislav. *Formáty českých lokálních stranických systémů*. Brno: Evropská volební studia, ISPO FSS MU, 2010. Vol. 5, No. 1. ISSN 1801-6545.

HUDÁK, Jakub, JÜPTNER, Petr, SVOBODA, Jiří (eds.). *Komunální politické systémy*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. ISBN 80-7308-056-7.

ILLNER, Michal Velikost obcí, efektivita jejich správy a lokální demokracie. In: VAJDOVÁ Z., ČERMÁK, D. a ILLNER M. *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního řízení v roce 1990*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 2006. ISBN 80-7330-086-9.

- JANDA, Kenneth. *Political Parties: A Cross-National Survey*. New York: The Free Press, 1980. ISBN 978-00-2916-120-3.
- JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. Vol. 7, No. 2, 2004. ISSN 1211-0353.
- KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-794-4.
- KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 1998. ISBN 80-86031-13-6.
- KOPŘIVA, Radek. Analytické možnosti využití preferenčních hlasů při výzkumu volebního chování ve volbách zastupitelstev obcí. *Acta Politologica* 4, 3. 2012. ISSN 1803-8220.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. ISBN 978-80-7201-665-5.
- KUBÁT, Michal. Volby a volební systémy. In: *Úvod do studia politické vědy*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.
- LEBEDA, Tomáš. Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica*, Vol. 1, No. 3. 2009. ISSN 1803-8220.
- LEBEDA, Tomáš. 2001. Hlavní proměnné proporčních volebních systémů. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 37 (4): 425-448.
- MAIDL, Václav; SÝKOROVÁ, Lenka. *Nýrsko ve století proměn*. Vlastivědné muzeum v Nýrsku, 2002. ISBN 97-88023956-56-6.
- MAIR, Peter. 1996: *Party Systems and Structures of Competition*. In: LeDuc, L.; Niemi, R.; Norris, P (eds.): *Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspective*. London, SAGE publications, s. 89-95.
- MAIR, Peter. 1997. *Party System Change: Approaches and Interpretations*. Oxford: Oxford University Press.
- NOSÁL, Igor. Politická kultura a lokální politika v České republice. In *Vznikání demokratické praxe v České republice*. Praha: CEFRES, 1999. Cahiers du Cefres, No. 16. ISBN 80-902196-8-3.
- NOVÁK, Miroslav. *Systémy politickým stran.: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Slon, 1997.
- NOVÁK, Miroslav. Volby do Poslanecké sněmovny, vládní nestabilita a perspektivy demokracie v ČR, In: *Sociologický časopis*. 1996, Vol. 32, No. 4, 407-422. ISSN 407-422.
- OUTLÝ, Jan. *Politologická revue: Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2003. ISSN 1211-0353.
- RYŠAVÝ, Dan, ŠARADÍN, Pavel. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-807-4190-421.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-177-8.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Praha, Česká republika: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2.
- SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.

SISK, Timothy D. *Democracy At the Local Level: The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management, and Governance*. Stockholm: International IDEA, 2001. ISBN 91-89098-73-0.

SVENSSON, Palle. *Teorie demokracie: brněnské přednášky*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1995. ISBN 80-85959-02-x.

ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2008. ISBN 978-80-244-1876-6.

ŠEDO, Jakub. Preferenční hlasy v komunálních volbách – zdroj obměny či stability volených reprezentantů? *Acta Politologica* 1, 3. 2009. ISSN 1803–8220.

WEBER, Max, MERTL, Jan. *Politika jako povolání*. Praha: Orbis, 1929.

WOLINETZ, Steven B.: 2007. „Coping with Cornucopia: The Parties Literature in the New Millennium“. *International Political Science Review* 28, č. 5.

ŽIŽKA, Miroslav a kol. *Hospodářský rozvoj regionů: Vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-131-4

8.2. Elektronické publikace a zdroje

Český statistický úřad [online]. [cit. 2016-07-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/>>.

Český statistický úřad [on line]. [cit. 2016-07-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/>>.

Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů*. [online]. [cit. 2016-07-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu>>.

Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska*. [on-line]. [cit. 2016-07-13]. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>.

Město Nýrsko [online]. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/munyrsko/default.asp>>.

WOLINETZ, Steven. Classifying Party Systems: Where Have All the Typologies Gone. In: *annual meeting of the Canadian Political Science Association, Winnipeg, Manitoba*. 2004. [on-line]. [cit. 2016-05-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.cpsa-acsp.ca/papers-2004/Wolinetz.pdf>>

8.3. Seznam zákonů

Česko. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. 12. 1992 Ústava České republiky.

Česko. Zákon č. 128/2000 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení).

Česko. Zákon č. 131/2000 ze dne 13. dubna 2000 o hlavním městě Praze.

Česko. Zákon č. 314/2002 Sb. ze dne 13. 6. 2002 o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

Česko. Zákon č. 491/2001 ze dne 6. prosince 2001 o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů.

8.4. Ostatní zdroje

Zápisy ze zasedání zastupitelstva obce Nýrsko

Rozhovory se zástupci politických subjektů v obci Nýrsko

9. PŘÍLOHY

Záznamový arch semistrukturovaných rozhovorů se zástupci politických subjektů v obci

1. Ve kterém roce byla založena místní organizace (buňka) strany (hnutí)?
2. Kolik členů měla strana (hnutí) při svém založení v Nýrsku ?
3. Jaký je počet členů místní organizace (hnutí)?
4. Jakým vývojem prošla členská základna ?
5. Kolik členů se aktivně podílí na společenském životě strany (hnutí)?
6. Jaké aktivity strana (hnutí) ve městě Nýrsko vyvíjí?
7. Jaký je postup při sestavování kandidátních listin při volbách do obecního zstupidelstva?
8. Jaký je přístup strany (hnutí) ke kandidátům bez politické příslušnosti?
9. Jaký je vztah strany (hnutí) k ostatním politickým a nepolitickým subjektům ve městě Nýrsko?
10. Vytvořila strana (hnutí) předvolební koalici? Pokud ano, kdo byl v této koalici přítomen?